

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
ТА ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЄКТИ**

Матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару

27 квітня 2023 року

м. Дніпро

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Наливайко Л. Р. – проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України;
Савіщенко В. М. – директор Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, кандидат педагогічних наук, професор;
Фісуненко Н. О. – завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук;
Верхоглядова Н. І. – професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор економічних наук, професор;
Коваленко-Марченкова Є. В. – начальник науково-редакційного відділу, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук;
Протопопова Н. А. – старший викладач кафедри аналітичної економіки та менеджменту Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Н 35 **Національна економіка та інфраструктурні проєкти:** матер. II Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 27 квітня 2023 року). Дніпро : ДДУВС, 2023. 124 с.

ISBN 978-617-8075-21-1

Збірник містить матеріали науково-практичному заході взяли участь науковці, викладачі, стейкхолдери та здобувачі закладів вищої освіти та наукових установ України, а також фахівці-практики органів влади. Тематика публікацій охоплює актуальні питання економіки та управління соціально-економічним розвитком країни.

Матеріали опубліковано в авторській редакції, факти, судження й висновки авторів публікацій не завжди підтверджуються та поділяються редакційною колегією.

ЗМІСТ

Степанов В. М. До питання розвитку аквакультури України як об'єкту критичної інфраструктури.....	7
Томарева-Патлахова В. В. Інтернальні та екстернальні чинники впливу на формування державного регіонального розвитку України.....	9
Разумова Г. В., Затишняк В. В. Інституційне регулювання національної економіки в контексті промислової політики.....	11
Оскома О. В., Павленко А. Особливості економіки під час воєнного стану та перспективи економічного розвитку України.....	14
Нікішин І. В., Малікова К. Л. Інноваційна маркетингова стратегія підприємства.....	16
Іванчук Ю. Г., Протопопова Н. А. Основні принципи та методи проведення ревізії фінансової звітності організації.....	18
Разумова Г. В., Хмара О. О. Сучасні аспекти формування продовольчої безпеки України.....	20
Кононенко Ж. А. Методи моделювання у побудові прогнозів.....	23
Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Щодо рейтингового оцінювання розвитку критичної інфраструктури у країнах світу.....	26
Фісуненко П. А., Легостаєв І. М. Інтереси стейкхолдерів девелоперського проекту як основа формування стратегії взаємодії із зацікавленими сторонами.....	29
Фісуненко П. А., Герасимова О. Л. Управління ризиками девелоперських проектів в сучасних умовах.....	31
Хамініч С. Ю., Хамініч О. В. Економіка знань як рушійна сила прогресу.....	35

Верхоглядова Н. І., Кононова І. В. Сучасні тренди розвитку економічної аналітики.....	37
Могилевська О. Ю., Сідак І. В. Досвід пандемії як засіб цифровізації післявоєнної економіки України.....	39
Фісуненко П. А., Шуміхін Є. О. Вплив створення інфраструктурних об'єктів в житлових комплексах на вартість нерухомості.....	43
Остапенко Т. М., Дуков О. О. Організація грошових розрахунків підприємств.....	46
Калініченко З. Д. Економічна теорія та економічна політика в Україні: розвиток теоретичних знань і їх взаємовідносини з практикою.....	48
Остапенко Т. М., Дуков О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств.....	52
Альошина Т. В., Бондарцова В. М. Кадровий потенціал підприємства як ключовий фактор розвитку.....	54
Коваленко-Марченкова Є. В., Бут К. А. Економічна злочинність як загроза економічній безпеці України.....	56
Прочан А. О. Стан туристичної галузі України в умовах війни.....	58
Сокол П. М., Гордійчук С. М. Роль маркетингових досліджень у розвитку бренду.....	61
Кубецька О. М., Коцюруба Л. С. Капітальні інвестиції та їх роль у розвитку підприємства.....	63
Гнєушева В. О. Стан та тенденції розвитку інфраструктури страхового ринку України.....	65
Остапенко Т. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства.....	69
Сидоров О. А., Носова І. В. Особливості регулювання кадрової безпеки підприємства.....	71

Калініченко З. Д. Державна політика дерегуляції та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу в Україні.....	72
Вишневська М. К., Аніщенко Л. О. Застосування кластерного підходу в програмно-цільовому управлінні у кризових умовах вітчизняної економіки.....	76
Кропельницька С. О., Плєць І. І., Мацьків В. В. Інструменти управління ризиками реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів відновлення України.....	78
Кубецька О. М., Коцюруба О. М. Вплив інфляції на економіку та фінансові ринки.....	81
Остапенко Т. М., Кубецька О. М. Наукові підходи до аналізу та оцінки рівня економічної безпеки підприємства.....	83
Остапенко Т. М., Нальотова А. К. Сучасна характеристика господарських рішень.....	85
Протопопова Н. А., Лісковський О. К. Варіанти організації комплексного фінансового дослідження.....	87
Кокоріна В. І. Напрями державної політики забезпечення фінансової інклюзії.....	90
Падалка А. В., Калініченко З. Д. Проведення кардинальних реформ державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.....	92
Чумаченко Д. П., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Особливості застосування кризової логістики в фармації.....	95
Монін В. І., Гришин В. С. Щодо моделювання діяльності рекламного підприємства в умовах надзвичайного або воєнного стану.....	96
Маслак О. І., Нікітюк В. Г. Підходи до розроблення оптимальної логістичної стратегії машинобудівного підприємства.....	98

Биба Н. Є. Грошово-кредитна політика України в період дії правового режиму воєнного стану.....	99
Ларкін С. В. Сучасність та прогностичні показники економіки сьогодення.....	101
Лойтра В. В. Економічна безпека суб'єктів господарювання як фактор підвищення конкурентоспроможності національної економіки.....	105
Гусаренко К. М. Оцінка рівня мотивації персоналу.....	107
Шуліка В. О., Галушко О. І. Аналіз маркетингового середовища підприємства «Бунге Україна» (ТМ «Олейна»).....	109
Соколова Є. В., Галушко О. І. Аналіз маркетингового середовища McDonald's.....	112
Шуцька В. С., Галушко О. І. Стратегічний аналіз ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця».....	115
Пономаренко А. В., Галушко О. І. Аналіз 5 сил Портера на прикладі львівської кондитерської фабрики «Світоч».....	119

СТЕПАНОВ В'ячеслав Миколайович,
головний науковий співробітник
відділу економіко-екологічного розвитку
приморських регіонів НАН України,
доктор економічних наук, професор

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АКВАКУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Вважається очевидним, що одним із важливих факторів сталого розвитку соціально-економічної системи є добре збалансована сукупність галузей, підприємств та організацій, яка визначається як інфраструктура, що забезпечує та створює умови для нормального функціонування суспільства та життєдіяльності людей. У цьому особливо важливе значення для розвитку суспільства має критична інфраструктура.

Відповідно до Закону України «Про критичну інфраструктуру» [1], поняття «критично важливі об'єкти інфраструктури» визначається як юридичні особи, діяльність яких безпосередньо пов'язана з технологічними процесами та/або наданням послуг, які мають велике значення для економіки промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення, виведення з ладу або порушення функціонування яких може негативно вплинути на стан національної безпеки та оборони України, навколишнього природного середовища, заподіяти їй майнову шкоду та/або створити загрозу життю та здоров'ю людей.

У системі критичної інфраструктури України в реальних умовах (стан війни) у післявоєнний час залишатимуться предметом турботи держави об'єкти, які забезпечують життєво важливі напрямки – водопостачання, електропостачання, тепlopостачання, забезпечення продовольством [2]. У контексті величезної кількості проблем України вважаємо за необхідне звернути особливу увагу на проблеми розширення виробництва продовольства, не тільки на основі традиційного сільськогосподарського виробництва (зернові та м'ясні продукти), а й розвитку виробництва рибної продукції, насамперед на основі розвитку аквакультури та марикультури. Україна має великий досвід і традиції у розвитку рибного господарства й аквакультури [3].

У контексті такої постановки питання Україна може вирішувати проблеми продовольчої безпеки як на національному рівні, так і на рівні зобов'язань України за програмами міжнародної продовольчої безпеки.

Продовольча безпека є одним із найважливіших елементів національної безпеки та однією з головних цілей аграрної та економічної політики. Відповідно до «Римської декларації з всесвітньої продовольчої безпеки» [4] конкретними елементами продовольчої безпеки є:

– фізична доступність достатньої у кількісному відношенні безпечної та поживної їжі;

- економічна доступність до продовольства всіх соціальних груп населення;
- продовольча незалежність держави, надійність, тобто здатність національної продовольчої системи мінімізувати вплив сезонних, погодних та інших коливань постачання продовольством населення;
- стійкість національної продовольчої системи, яка може підтримуватись у режимі розширеного відтворення, у тому числі і на основі резервів водного середовища, зокрема морів.

У цьому плані вирішення завдання раціонального використання найбагатшого природно-ресурсного потенціалу водного середовища України для розвитку аквакультури та марикультури, а також промислового рибальства значно посилює потенціал продовольчої безпеки країни та розширює її можливості в системі міжнародної продовольчої безпеки.

Що стосується розуміння сфери аквакультури України як критичної інфраструктури, то, виходячи з [1, 2, 5], вона розглядається в наступних сенсах:

1) як система стратегічно важливих підприємств та установ країни, необхідних для виробництва товарної рибної продукції та її похідних на основі штучного розведення та вирощування об'єктів аквакультури та марикультури з метою забезпечення продовольчої безпеки країни та виконання міжнародних зобов'язань України у контексті програм ООН з міжнародної продовольчої безпеки.

2) як природно-виробнича система, що включає:

а) природні рибогосподарські водні об'єкти (прісноводні водоймища, внутрішні морські води, територіальне море, виняткова морська економічна зона України);

б) гідротехнічні споруди рибогосподарського призначення – земляні греблі та греблі, водозбірні споруди, паводкові водоскиди, донні водовипуски, водопровідні, скидні, рибоуловлюючі камери, вилови, причали;

в) генофондні колекції – генетично репрезентативні сукупності живих риб та інших гідробіонтів, кріоконсервованих чи консервованих іншими засобами генетичних матеріалів;

г) науково-дослідні центри, дослідно-конструкторські та освітні організації, селекційно-племінні лабораторії та інші структури, пов'язані з розвитком рибного господарства та аквакультури.

Зважаючи на виняткову значущість розвитку економіки аквакультури України як важливого об'єкта критичної інфраструктури, пов'язаного з вирішенням питань національної та міжнародної продовольчої безпеки, вважаємо за необхідне вирішення цієї проблеми розглядати на державному рівні, зокрема на основі реалізації відповідного програмно-цільового походу. Така програма повинна розглядатися не тільки в державному (національному) вимірі, а й у міжнародному, міжгалузевому, локальному та інших вимірах, зокрема:

а) у зв'язку з відповідними міжнародними проектами, що розробляються країнами Чорноморського басейну – Туреччиною, Болгарією, Румунією, Грузією;

б) у галузевому вимірі – якісної трансформації харчової промисловості України у плані розширення виробництва дуже цінної рибної продукції;

в) у регіональному вимірі – вирішення соціально-економічних та екологічних проблем, підвищення якості життя населення Українського Причорномор'я – головного регіону розвитку аквакультури та рибогосподарського комплексу;

г) на локальному (місцевому рівні) – вирішення проблем зайнятості населення та соціально-економічних умов життя.

На нашу думку, у повоєнний час особливо важливим та ефективним об'єктом критичної інфраструкції в Україні стане сектор економіки, пов'язаний з розвитком рибного господарства та аквакультури, який нині в системі держуправління визначається як Державне агентство меліорації та рибного господарства (Держрибагентство) України.

Зважаючи на високі темпи прискорення розвитку сучасної світової економіки аквакультури та неминучість активної участі України в цьому процесі, зазначену структуру доцільно перетворити на Державне агентство рибного господарства та аквакультури.

Список використаних джерел:

1. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX. URL : <https://ispn.kievcity.gov.ua/Helpinfo/News/News/One>.
2. Концепція захисту критичної інфраструктури: стан, проблеми та перспективи її впровадження в Україні: зб. матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ – Вишгород, 7-8 листопада 2013 р.). К. : НІСД, 2014. Серія: Національна безпека. Вип. 5. 148 с.
3. Зелена книга. Аналіз рибної галузі України. URL : https://cdn.regulation.gov.ua25/16/76/71/regulation.gov.a_GB_fish.pdf.
4. Римська декларація з всесвітньої продовольчої безпеки (1996). URL : <https://ecfs.msu.ru>.
5. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р. № 5293-VI. URL : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5293>.

ТОМАРЕВА-ПАТЛАХОВА Вікторія Валеріївна,
завідувач кафедри менеджменту
Класичного приватного університету,
доктор економічних наук, професор

ІНТЕРНАЛЬНІ ТА ЕКСТЕРНАЛЬНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Державна регіональна політика має стати дієвим інструментом посилення економічної ролі регіону шляхом створення умов для реалізації потенціалу регіонального розвитку та розробки механізмів нового типу регіонального розвитку відповідно до вимог внутрішнього місцевого й

зовнішнього національного та світового середовища. Реформування системи управління регіональним розвитком регіонів у межах державної регіональної політики має враховувати нестабільність регіональної економічної системи, що зумовлено тривалими проблемами розвитку регіонів, зокрема диспропорціями соціально-економічного розвитку та зниженням економічної ефективності на загальнодержавному й регіональному рівнях, зростанням міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій унаслідок нерівномірності розвитку територій, недосконалості системи управління регіональним розвитком на всіх рівнях та механізму самодостатності регіонів для досягнення стійких темпів економічного зростання в межах визначеної моделі регіонального розвитку.

Державна регіональна політика України наслідує пріоритетні напрями Стратегії економічного зростання країн і регіонів ЄС, які базуються на поєднанні політики щодо підвищення конкурентоспроможності територій та політики, спрямованої на недопущення зростання регіональних диспропорцій. На даний момент реалізація комплексної регіональної політики обмежена адекватними за масштабами ресурсами для здійснення ефективних заходів у рамках такого комбінованого підходу. Повноцінна реалізація стратегічних пріоритетів ЄС на рівні регіонів у контексті державної регіональної політики можлива за умов врахування та оцінки впливу системоформуючих регіональну економічну систему ключових факторів регіонального розвитку.

Визначимо основні інтернальні та екстернальні фактори, які можуть впливати на формування сприятливих умов регіонального розвитку національної економіки України. Так, до першої групи можна віднести:

1. Діяльність місцевих (регіональних) суб'єктів національної економіки різних рівнів і сфер діяльності, які активно ініціюють заходи та дії на місцевому рівні.

2. Глибоке знання регіональної специфіки і потреб регіону є одним з найдієвіших факторів успіху в рамках реалізації заходів регіональної політики соціально-економічного розвитку.

3. Особисті контакти і відносини для розвитку партнерства між місцевими суб'єктами економіки й управління та зацікавленими сторонами підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Жихор О. Б., Кузьминчук Н. В. Модель державного регулювання розвитку регіону: стратегічні, тактичні та операційні напрями. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 1 (16). С. 21-25.

РАЗУМОВА Ганна Вікторівна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент
ЗАТИШНЯК Валентина Вікторівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

Глобальні трансформації, які вирішальним чином впливають на національні економіки, вимагають суттєвих змін в трансформаційних економіках для підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Інституціоналізація розвитку національної економіки повинна мати на меті створення дієвих взаємозв'язків між інституціями в сфері виробництва, розподілу, обміну і споживання, що дасть змогу вивести трансформаційну економічну систему на якісно новий рівень, здатний забезпечити ефективне функціонування цілісного господарського комплексу країни.

Одним із домінуючих еволюційних процесів, що впливають на діяльність будь-яких бізнес-процесів держави є розвиток інвестиційної діяльності, а глобалізація, відіграє тут всеосяжний характер та найбільш впливає на економічне зростання і розвиток національної фінансової системи. Саме інтеграція в європейський економічний простір декларується як визначальна мета вітчизняних реформ в економічній сфері, а регуляторний досвід ЄС активно запозичується в Україні.

Промислова політика в Україні довгий час не визнавалася в якості інституційної основи, від якої безпосередньо залежить розвиток галузей промисловості та стан конкурентоспроможності національної економіки. Розвиток промисловості шляхом сировинно-орієнтованої моделі економіки обумовив залежність України від кон'юнктури глобальних ринків. Сучасна українська промисловість переважно виробляє та експортує сировинні товари та напівфабрикати, втрачаючи можливість створення доданої вартості на їхній основі. В той самий час внутрішній попит на різноманітну кінцеву продукцію багато в чому задовольняється імпортом.

Секторальна інституціоналізація характеризується функціонуванням у різних областях світової економіки, тобто розв'язання проблем відбувається в рамках вузькоспеціалізованої організації глобального або регіонального рівня, наприклад АОП – Азійська організація з питань продуктивності, у торговому секторі – МТП, у валютному секторі – МВФ, МБРР, МАР, МФК.

Галузева інституціоналізація – діяльність якої спрямована на розвиток конкретних галузей світової економіки. Наприклад, у паливно-енергетичній галузі створений ОПЕК, СПЕК – для контролю експорту міді, МУКК – для регулювання ринку какао, МОНК – для регулювання ринку натурального каучуку і т. д.

Своєю чергою регулювання економіки передбачає вжиття заходів з боку держави з метою забезпечення стійкого розвитку економіки, захисту інтересів споживачів, бізнесу та держави в цілому. Це може бути здійснене через різні механізми, такі як фіскальна політика, монетарна політика, регулювання цін, контроль за ринками та інше.

Можна зробити висновок, що успішна інституціоналізація та регулювання економіки сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки, зниженню ризику для бізнесу, забезпеченню стабільності та ефективності економічних процесів, що має позитивний вплив на розвиток суспільства в цілому.

Сучасний етап розвитку України характеризується потребою у поглибленні процесу децентралізації. Державне регулювання економічного розвитку областей має бути націлене на збалансований та комплексний розвиток областей, на всебічне використання потенціалу з метою формування єдиного економічного простору країни, стимулюючи ринкове саморегулювання областей та посилюючи його економічну самостійність.

Рушійною силою прискорення економічного зростання та якісних змін у структурі економіки є промисловість, що також сприяє підвищенню соціальних стандартів та забезпеченню економічної безпеки країни.

Промисловість розглядається оновленою Стратегією промислової політики ЄС (COM 2017/479), як наріжний камінь економічного процвітання, а отже, підтримує та зміцнює промислове лідерство Європи в епоху глобалізації, викликів сталого розвитку та швидких технологічних змін [5].

Наразі в Україні відсутні прогресивне бачення промислової політики та чітко визначені напрями, за якими має розбудовуватися на сучасній основі індустріальний базис національної економіки. Економіка нашої держави значною мірою залежить від сировинних секторів промисловості, продукція яких преважує у вітчизняному експорті. Через це спостерігається висока вразливість економіки стосовно кон'юнктури на міжнародних ринках.

Поточний воєнний конфлікт із РФ добре ілюструє вразливість України через залежність від імпорту та експорту промислових товарів у тому випадку, коли вони характеризуються високою географічною та продуктовою концентрацією, а також підкреслює високу ресурсомісткість вітчизняної економіки.

Інтеграція з ЄС поки що посилює сировинну компоненту вітчизняного експорту через особливості попиту на українські товари в Європі: сьогодні близько 3/4 вартості товарного експорту до Євросоюзу складає різноманітна сировина та напівфабрикати. Крім того, висока ресурсо- та енергомісткість промисловості, що спостерігається, та яку спричинено низьким технологічним

рівнем промисловості, критичним станом основних засобів та недостатньою інноваційною активністю, є суттєвим додатковим викликом національній безпеці України.

Натомість якісний розвиток промисловості забезпечить зменшення залежності від імпорту шляхом зростання внутрішнього заміщувального виробництва, зменшення залежності від сировинно-орієнтованого експорту завдяки розвитку виробництва та пропозиції середньо- та високотехнологічних конкурентоспроможних товарів з підвищеною доданою вартістю, шляхом впровадження ресурсоефективних технологій. Ефективне використання ресурсів має вирішальне значення для забезпечення екологічно стійкої траєкторії економічного зростання. Виходячи з цього, розвиток промислового комплексу здатен підвищити загальний рівень національної безпеки України та насамперед її економічної та енергетичної складової.

Список використаних джерел:

1. Затишняк В. В. Інституціоналізація та регулювання національної економіки в контексті інвестиційної та промислової політик. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 3 (69). С. 4-14.
2. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К. : Основи, 2012. 198 с.
3. Ткач А. А. Інституціональні основи ринкової інфраструктури: монографія. К. : НАН України, Об'єднаний інститут економіки, 2005. 295 с.
4. Ципліцька О. О., Яненко І. Г. Промислова політика Європейського Союзу: інституціональні передумови формування та особливості реалізації. *Проблеми економіки*. 2018. № 2 (36). С. 44-50.
5. Промислова політика: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України та Європейського Союзу. Київ, 2009. 115 с. URL : <https://minjust.gov.ua/files/23505>.
6. Дейнеко Л. В. Промислова політика як ключовий інструмент стратегії розвитку: наук.-аналіт. доповідь. К. : НАН України, Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2019. URL : <http://ief.org.ua/docs/sr/304.pdf>.
7. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
8. Нова промислова стратегія ЄС: можливості для України. Аналітична записка DiXi Group, 2020. URL : <http://dixigroup.org>.
9. Офіційний веб-сайт Європейської комісії. URL : https://commission.europa.eu/index_en.
10. Разумова Г. В. Регуляторна політика розвитку національної економіки: теорія, методологія та практика: автореф. дис. ... д-ра екон. н. К. : ІЕП НАН України, 2021. 40 с.

ОСКОМА Олена Володимирівна,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу
ДВНЗ «Український державний
хіміко-технологічний університет»
ПАВЛЕНКО Анастасія,
здобувач вищої освіти
ДВНЗ «Український державний
хіміко-технологічний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сьогодні українська економіка стикнулася з небаченим за всю свою історію шоком. Повномасштабне військове вторгнення північних сусідів завдало потужного удару по всіх ланках економічної системи нашої держави. Знизилося виробництво основних видів продукції, зокрема тієї, що становить основу експортного потенціалу України. Крім того, заблоковані порти, а відтак і лівові частка зовнішньої торгівлі. Нищиться транспортно-логістична, соціальна, маркетингова та інженерна інфраструктура цілих регіонів. Відбувається відтік кадрів за кордон та їх часткова передислокація на захід держави, що тимчасово викидає з активного економічного життя сотні тисяч, або й мільйони людей [1].

Війна надає руйнівний вплив на економіку країни, призводить до втрати людських життів, руйнування інфраструктури, втрати інвестицій та вимушеної мобілізації ресурсів. По-перше, воєнний стан негативно впливає на економічну стабільність країни. Під час конфлікту найбільше постраждають галузі, пов'язані з виробництвом товарів на експорт, а також туристичний та сервісний сектори. Крім того, військові дії можуть призвести до скорочення національного виробництва та погіршення економічної кон'юнктури загалом. По-друге, призводить до руйнування інфраструктури, включаючи дороги, мости, залізничні колії, водопроводи, електростанції та інші об'єкти. Це не тільки завдає прямих збитків, а й ускладнює відновлення економіки після закінчення конфлікту. По-третє, призводить до втрати інвестицій. Іноземні інвестори зазвичай уникають інвестувати в країни, що перебувають у стані війни чи політичної нестабільності. Внутрішні інвестори також можуть відмовитись від інвестування в нові проекти через ризик втрати інвестицій. По-четверте, змушує державу мобілізувати ресурси на підтримку армії та виконання військових операцій, що призводить до зниження фінансування інших секторів економіки, наприклад науки, медицини та освіти. Таким чином, війна завдає серйозного удару по економіці будь-якої країни, зокрема й України. Вона призводить до зниження економічної активності, втрати інвестицій, руйнування інфраструктури та вимушеної мобілізації ресурсів. Ці чинники ускладнюють післявоєнний економічний розвиток країни та потребують суттєвих зусиль для відновлення економіки.

Незважаючи на складнощі, Україна продовжує працювати над економічним розвитком, проводить реформи, покращує інвестиційний клімат та залучає іноземний капітал. Війна негативно впливає на залучення іноземних інвестицій. Іноземні інвестори зазвичай уникають інвестувати в країни, що перебувають у стані війни чи політичної нестабільності. Це може призвести до втрати потенційних джерел фінансування та, як наслідок, уповільнити економічний розвиток. Крім того, війна може призвести до зниження виробничої активності та погіршення економічної кон'юнктури. Це може призвести до зменшення виробництва товарів та послуг, що, у свою чергу, може погіршити економічну ситуацію в країні. Все це ускладнює залучення іноземних інвестицій та може призвести до скорочення внутрішніх інвестицій. На тлі скорочення інвестицій держава може зіткнутися з проблемами в галузі реалізації економічних реформ та створення сприятливого інвестиційного середовища. Таким чином, втрата інвестицій у результаті воєнних дій ускладнює післявоєнний економічний розвиток України. Для того, щоб впоратися з цим викликом, необхідно проводити заходи щодо залучення інвестицій та створення сприятливого інвестиційного середовища, а також розвивати економіку за рахунок внутрішніх ресурсів.

Важливим фактором у повоєнному розвитку України є підтримка з боку міжнародних партнерів, таких як Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд, які надають кредити та технічну допомогу.

Розвиток експорту одна із найефективніших способів підвищення економічного зростання країни. Це пов'язано з тим, що експорт дозволяє збільшувати обсяги виробництва та продажу товарів за кордоном, що може сприяти збільшенню прибутку, створенню нових робочих місць і, зрештою, поліпшенню економічної ситуації в країні. Для того щоб розвивати експорт, необхідно покращувати якість та конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг. Це може бути досягнуто за рахунок покращення якості виробництва, скорочення витрат та покращення технологій. Крім того, необхідно створити сприятливе інвестиційне середовище, яке дозволить інвесторам вкладати кошти у вітчизняне виробництво та експорт. Слід зазначити, що з успішного розвитку експорту необхідно як підвищення якості товарів та послуг, а й розвиток торгових зв'язків з іншими країнами. У цьому контексті важливо підтримувати міжнародні контакти, брати участь у виставках та ярмарках, а також проводити заходи щодо залучення іноземних інвесторів. Таким чином, розвиток експорту є важливим чинником повоєнного економічного розвитку України. Для його досягнення необхідно покращувати якість та конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг, створювати сприятливе інвестиційне середовище та розвивати торговельні зв'язки з іншими країнами.

Розвиток економіки України включає модернізацію промисловості, зміцнення сільського господарства, підвищення якості освіти та охорони здоров'я, розвиток малого та середнього бізнесу та покращення інфраструктури.

Також, досягнення сталого економічного розвитку України вимагає усунення корупції, створення сприятливого інвестиційного клімату, розвитку правової держави та просування демократичних цінностей у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання. Громадянський простір. URL : <https://www.prostir.ua/?news=ekonomika-vijny-ta-povojennyj-ekonomichnyj-rozvytok-ukrajiny-problemy-priorytety-zavdannya>.
2. Хмарська І. А., Кучерява К. Я., Клімова І. О. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. URL : <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1621>.

НІКІШИН Ігор Володимирович,
директор ТОВ «ФІРМА «БЕСТ»
МАЛКОВА Кристина Леонідівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНА МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне конкурування сучасного підприємства на ринку не можливе без виваженої маркетингової стратегії та ефективних маркетингових методів управління. Маркетингові методи управління дозволяють підприємству адаптуватися до мінливих умов ринкової кон'юнктури, виявити потреби та приховані мотиви споживача, скорегувати політику управління відповідно до ринкових тенденцій. Саме тому, формування ефективної інноваційної маркетингової стратегії підприємства є нагальною потребою будь-якого сучасного підприємства та сферою інтересів науковців, фахівців та дослідників як теоретично підґрунтя оптимізації маркетингової діяльності сучасних підприємств.

На думку авторів, маркетингова стратегія є стратегічним напрямком інноваційної діяльності підприємства, який забезпечує формування можливостей підприємства у відповідність до ринкової ситуації та складається зі середньо або довгострокових рішень щодо цільових сегментів, комплексу маркетингу, рівня маркетингових витрат [1].

В свою чергу, інновація – це такий суспільний процес створення ідей або винаходів, практичне використання якого приводить до створення кращих за властивостями виробів і технологій, орієнтованого на економічну або додатковий дохід [2].

В науковій літературі існує єдиного визначення «інноваційний маркетинг» та «маркетинг інновацій». Ряд авторів вважають ці визначення тотожними поняттями, тоді як вважають відповідні визначення не тільки не подібними, а, навіть, протилежними.

Наприклад, автор Ілляшенко С. висловлює думку, що інноваційний маркетинг є концепцією ведення бізнесу, яка передбачає створення принципово нової продукції за допомогою використання інновацій та поширення останньої за допомогою інноваційних інструментів, форм та методів маркетингу з метою більш ефективного задоволення потреб як споживачів, так і виробників» [3, с. 38].

Іншої думки дотримується науковець Пересунько Є., який вважає, що інноваційний маркетинг є створення та використання інновацій у самому маркетингу, нові інструменти маркетингу [4].

На нашу думку, інноваційна маркетингова стратегія є пасивним видом інноваційних стратегій, які пов'язані з фокусуванням на постійних маркетингових інноваціях та здатністю сприяти формуванню суттєво нових творчих ідей в усіх функціональних сферах діяльності підприємства, що потенційно виступають у якості майбутньої конкурентної перевагами та базуються на сучасних техніко-технологічних засадах та постійного моніторингу змін задля своєчасного реагування на них.

Базисом маркетингових інноваційних стратегій виступають три основні технології управління ринком, а саме:

- нова диференціація продукту (і відповідно, її репозиціонування на ринку);
- вихід на нові цільові ринки;
- використання інновації в області маркетингової політики (так звані 4P): product (товарна), place (збутова), price (цінова), promotion (комунікаційна) політика.

Таким чином, створення та впровадження маркетингової стратегії на базі новітніх технологій дозволяє підприємству не тільки підвищити ефективність, але й набути конкурентних переваг у порівнянні з конкурентами. Для повноцінного ефекту маркетингова стратегія повинна включати інноваційні аспекти, які стимулюють подальший розвиток підприємства. Саме тому, розробка маркетингової стратегії будь-якого підприємства є найбільш дієвою за умови використання інноваційної складової та з урахуванням взаємозв'язку між ринковою конкуренцією та впровадженням нововведень.

Список використаних джерел:

1. Буняк Н. М. Сутність маркетингової стратегії підприємства. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2019. № 23. С. 27-29.
2. Величко О. М. Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_74.
3. Ілляшенко С. М., Рудь М. П. Новітні види маркетингу в умовах випереджаючого розвитку: еволюція, сутність, умови застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. С. 38-42.
4. Пересунько Є. С. Місце і роль інноваційної діяльності в системі економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 6 (73). С. 84-88.

ІВАНЧУК Юлія Гнатівна,
головний фінансовий інспектор
Департаменту контролю у сфері
будівництва Державної аудиторської
служби України

ПРОТОПОПОВА Наталія Андріївна,
старший викладач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ РЕВІЗІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ревізія фінансової звітності є важливою процедурою, яка дозволяє перевірити достовірність, повноту та правильність фінансової інформації, яку надає установа. Вона виконується з метою забезпечення надійності фінансової звітності та довіри відповідних стейкхолдерів, таких як акціонери, кредитори, державні органи, інвестори та інші зацікавлені сторони.

Один з основних принципів ревізії фінансової звітності – це незалежність ревізора. Ревізор повинен бути незалежним від організації, ревізія якої проводиться, з метою забезпечення об'єктивності та неприбутковості від його роботи. Для досягнення цього принципу ревізор повинен дотримуватися суворих етичних норм та стандартів ревізії.

Ще одним важливим принципом ревізії є планування та виконання перевірки відповідно до відповідних стандартів ревізії. Це включає вивчення бізнес-процесів організації, оцінку ризиків, вибір методів ревізії та визначення обсягу ревізійних процедур. Ефективне планування ревізії дозволяє ревізору ефективно виконувати ревізійні процедури та отримувати адекватну ретельну інформацію для забезпечення достовірності фінансової звітності.

Один з основних аспектів ревізії фінансової звітності – це оцінка ризиків. Ревізор повинен визначити та оцінити ризики, пов'язані з фінансовою звітністю організації, зокрема можливість помилок, викривлення, шахрайства та неправильного застосування фінансових стандартів. Оцінка ризиків дозволяє ревізору сконцентрувати своє увагу на найважливіших аспектах фінансової звітності та відповідно планувати ревізійні процедури.

Іншим важливим аспектом ревізії є вибір ревізійних процедур. Ревізор повинен визначити відповідний обсяг та характер ревізійних процедур, які дозволять отримати достатній аудиторський доказ про достовірність та правильність фінансової звітності. Ревізійні процедури можуть включати аналітичні процедури, детальні перевірки, внутрішні контрольні процедури та інші ревізійні техніки, залежно від природи та обсягу діяльності організації.

Одним із ключових аспектів ревізії фінансової звітності є внутрішній контроль. Внутрішній контроль – це система процедур та заходів, розроблених організацією з метою забезпечення надійності та точності фінансової звітності. Ревізор повинен оцінити ефективність внутрішнього контролю організації, оскільки це може вплинути на ризик помилок, викривлення, шахрайство та інші неправильності у фінансовій звітності. Ревізор має перевірити, чи існує ефективна система внутрішнього контролю, яка забезпечує достовірність та точність фінансової звітності організації, та дотримується організацією установлених внутрішніх контрольних процедур.

Ревізор також повинен оцінити ризик шахрайства та корупції в організації. Це може включати перевірку наявності процедур запобігання та виявлення шахрайських дій, оцінку контролю за доступом до фінансової інформації, перевірку на наявність конфлікту інтересів серед керівництва та співробітників організації, а також аналіз несподіваних змін у фінансовій звітності, які можуть вказувати на можливе шахрайство.

Крім того, ревізор повинен провести аналітичні процедури, які дозволяють оцінити звідність фінансової звітності щодо попередніх періодів, бюджетів та інших порівняльних показників. Це може включати аналіз фінансових показників, тенденцій, відхилень та неспівпадінь, які можуть вказувати на можливі ризики чи помилки у фінансовій звітності.

Додатково, ревізор може використовувати детальні перевірки, такі як перевірка підтверджень від сторонніх осіб, фізичний огляд майна та обладнання, а також перевірка документації, що підтверджує операції та транзакції, з метою перевірки правильності та відповідності фінансової звітності організації. Детальні перевірки дозволяють ревізору отримати докладніше розуміння фінансової діяльності організації, перевірити джерела та достовірність інформації, включеної до фінансової звітності.

Крім того, ревізор може також використовувати аналітичні процедури, які включають порівняння фінансових показників організації з показниками попередніх періодів, порівняння з іншими подібними організаціями або відповідними індустріальними стандартами. Аналітичні процедури дозволяють ревізору виявити аномалії, викривлення чи незвичайні тенденції у фінансовій звітності, які можуть свідчити про можливі помилки чи шахрайства.

Також важливим аспектом ревізії фінансової звітності є збір аудиторських доказів. Ревізор повинен зібрати достатній обсяг аудиторських доказів, які підтверджують правильність та достовірність фінансової звітності організації. Аудиторські докази можуть включати документи, контракти, підтвердження від сторонніх осіб, внутрішню та зовнішню документацію організації, а також висновки та відомості, отримані у процесі ревізійних процедур.

Отже висновком про основні принципи та методи проведення ревізії фінансової звітності організації можна зазначити, що ревізор, використовуючи професійні знання, досвід та відповідні аудиторські стандарти, проводить відповідальний та всебічний аналіз фінансової звітності з метою висловлення

незалежної думки про її достовірність та правдивість. Ревізор використовує різноманітні методи, такі як аналітичні процедури, перевірка внутрішнього контролю, детальні перевірки та перевірка документації, що підтверджує операції та транзакції. Крім того, ревізор може залучати сторонніх експертів, виконувати фізичний огляд майна та обладнання, а також перевіряти підтвердження від сторонніх осіб. Загальна мета ревізії – забезпечити високий рівень впевненості в достовірності фінансової звітності, що дозволяє користувачам фінансової інформації вірити в її об'єктивність та надійність. Аудиторський висновок, узагальнюючи результати ревізії, містить висновки ревізора щодо відповідності фінансової звітності прийнятим аудиторським стандартам та відмічає будь-які застереження або зауваження, які виявлені в ході ревізії.

Список використаних джерел:

1. Блінова В. С., Горобець В. О., Романова О. Г. Аудиторська діяльність в Україні: організаційні та професійні аспекти: монографія. Вид-во: Центр учбової літератури, 2017.
2. Копічинська Л. І. Аудит: підручник. Вид-во: Наукова думка, 2019.
3. Донцова С. О., Гузяк М. В., Карпенко О. М. Організація та проведення аудиту: підручник. 2018.
4. Гладченко О. В. Аудиторський процес: теорія, методика, організація: монографія. Вид-во: Видавничий дім «Ін Юре», 2016.

РАЗУМОВА Ганна Вікторівна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент
ХМАРА Олена Олегівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Продовольча безпека України в умовах війни є однією з важливих проблем, яка стала актуальною після початку конфлікту на сході країни. Війна спричинила значні збитки в сільському господарстві, знизилася продуктивність ґрунтів, зменшилася кількість худоби та птахів, а також були позбавлені можливості працювати на полях та займатися рибальством.

Завдяки роботі уряду, вдалося забезпечити часткову стабілізацію ситуації з продовольчою безпекою. Для цього були прийняті заходи щодо підтримки сільського господарства, відновлення зруйнованої інфраструктури, зменшення податків на землю та забезпечення фінансової підтримки фермерів.

Також були введені програми державної підтримки соціально вразливих груп населення, щоб забезпечити їм доступ до продуктів харчування. Уряд також домовився про поставки харчових продуктів з інших країн-партнерів, щоб забезпечити населення необхідними продуктами.

Проте, не зважаючи на заходи уряду, продовольча безпека залишається серйозною проблемою для України в умовах війни. Велику роль в цьому відіграє зниження продуктивності сільського господарства та відсутність достатньої кількості сировини для продовольчої промисловості. Тому, далі потрібні системні рішення, щоб забезпечити стійку продовольчу безпеку країни [1].

Для забезпечення стійкої продовольчої безпеки України в умовах війни, потрібно вжити ряду заходів, таких як:

1. Підтримка сільського господарства: важливо забезпечити фермерів необхідними інвестиціями, земельними ресурсами, технологічними засобами та фінансовою підтримкою. Такі заходи допоможуть збільшити продуктивність землі, збільшити врожайність та забезпечити населення необхідними продуктами харчування.

2. Розвиток малого сільського господарства: важливо підтримати розвиток малих фермерських господарств, які забезпечують необхідні продукти харчування місцевого населення. Для цього можна ввести державні програми підтримки малих фермерських господарств та допомогти їм знайти ринки для збуту своїх продуктів.

3. Збільшення кількості місцевих продуктів: для забезпечення стійкої продовольчої безпеки важливо збільшити кількість місцевих продуктів та зменшити залежність від імпорту. Для цього можна підтримувати розвиток малих фермерських господарств та збільшувати обсяги виробництва національних продуктів.

4. Впровадження новітніх технологій: важливо впроваджувати новітні технології в сільське господарство, щоб забезпечити більш ефективне використання землі, підвищити якість вирощуваних продуктів та зменшити вплив виробництва на довкілля.

5. Підвищення обізнаності населення: важливо підвищувати обізнаність населення про здорове харчування та забезпечення правильного споживання продуктів харчування. Для цього можна проводити інформаційно-освітні кампанії та навчальні заходи.

6. Забезпечення безпеки продуктів харчування: важливо контролювати якість продуктів харчування та їх безпеку. Для цього можна проводити регулярні перевірки якості продуктів, встановлювати необхідні стандарти та норми якості, а також контролювати їх дотримання.

7. Розвиток інфраструктури: важливо розвивати інфраструктуру, яка забезпечує зберігання та перевезення продуктів харчування. Для цього можна будувати нові склади та магазини, забезпечувати необхідну техніку та транспорт.

8. Забезпечення доступності продуктів харчування: важливо забезпечити доступність продуктів харчування для всіх верств населення, зокрема для соціально-вразливих груп населення. Для цього можна ввести державні програми підтримки, які забезпечать безкоштовну або надзвичайно дешеву продукцію для цих категорій населення.

9. Розвиток власного сільського господарства: важливо розвивати власне сільське господарство, яке забезпечуватиме внутрішній ринок продуктами харчування та зменшуватиме залежність від імпорту. Для цього можна проводити програми підтримки сільського господарства, розвивати нові технології та методи вирощування, забезпечувати доступ до кредитів та інших ресурсів.

10. Співпраця з міжнародними партнерами: важливо взаємодіяти з міжнародними партнерами та організаціями, які займаються продовольчою безпекою. Це може включати обмін досвідом та технологіями, фінансову та технічну підтримку, а також спільні проєкти.

Загалом, продовольча безпека України в умовах війни є складним та багатогранним завданням, яке вимагає комплексного та системного підходу. Необхідно постійно працювати над удосконаленням існуючих систем та механізмів, розробляти нові рішення та стратегії, взаємодіяти з усіма зацікавленими сторонами та забезпечувати належний рівень безпеки продуктів харчування для населення.

Стійка продовольча безпека в умовах війни можлива за умови вжиття комплексу заходів на різних рівнях – державному, регіональному та місцевому. Необхідно також розуміти, що продовольча безпека є динамічним поняттям і вимагає постійного моніторингу та адаптації до змін в економічному, соціальному та політичному середовищі [2].

В умовах війни продовольча безпека стає ще більш актуальним питанням, оскільки на війні може бути порушено інфраструктуру, знищено майно, а також втратити можуть бути працюючі в аграрному секторі. В таких умовах може збільшуватися інфляція, вартість продуктів харчування може зростати, а населення може відчувати недостатність продуктів харчування.

Тому важливо також забезпечувати ефективне функціонування системи доставки продуктів харчування в умовах війни, забезпечувати належний рівень санітарних та гігієнічних умов на ринках та в супермаркетах, контролювати якість та безпеку продуктів харчування, забезпечувати доступність продуктів харчування для усіх верств населення, включаючи вразливі групи.

Нарешті, важливо забезпечувати належний рівень освіти та інформаційної підтримки населення щодо питань продовольчої безпеки, оскільки належне знання сприятиме зменшенню ризиків для здоров'я та допоможе уникнути ситуацій, які можуть поставити під загрозу безпеку продуктів харчування [3, с. 311].

Отже, продовольча безпека України в умовах війни є важливим та складним завданням, яке вимагає комплексного та системного підходу. Забезпечення безпечних та доступних продуктів харчування для населення є пріоритетним завданням влади та суспільства. Для досягнення цієї мети необхідно розвивати відповідну інфраструктуру, удосконалювати законодавство, забезпечувати доступ до кредитів та інших ресурсів, проводити програми підтримки сільського господарства, впроваджувати нові технології та співпрацювати з міжнародними партнерами. Тільки таким чином можна забезпечити належний рівень безпеки продуктів харчування для населення та підвищити рівень продовольчої безпеки в країні.

Список використаних джерел:

1. Кулеба Д. Україна зміцнює роль гаранта світової продовольчої безпеки. Офіційний сайт МЗС України. 2021. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-zmicnyuye-rol-garanta-svitovoyi-prodovolchoyi-bezpeki>.
2. Україна та глобальна продовольча безпека в умовах війни: аналітичний огляд. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayina-ta-hlobalna-prodovolcha-bezpeka-v-umovakh-viyny>.
3. Мостова А. Д. Стратегічне забезпечення продовольчої безпеки України. Х. : Вид-во «Точка», 2019. 311 с.
4. Іванов С. В. Продовольча безпека України в умовах сучасних викликів: монографія. Одеса : ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2023. 291 с.
5. Разумова Г. В., Оскома О. В., Гаража В. І. Формування попиту на ринку молочної продукції України. *Економіка та держава*. 2022. № 3. С. 63-67.

КОНОНЕНКО Жанна Андріївна,
доцент кафедри економічної кібернетики,
бізнес-економіки та інформаційних систем
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»,
кандидат економічних наук, доцент

МЕТОДИ МОДЕЛЮВАННЯ У ПОБУДОВІ ПРОГНОЗІВ

Методи моделювання використання для прогнозування майбутніх подій та тенденцій на основі історичних даних. Існує безліч методів моделювання, залежно від конкретної проблеми, що вирішується, та типу даних, з якими працюють.

Один із найпоширеніших методів моделювання – це статистичне моделювання. Цей підхід використовує математичні та статистичні методи для аналізу даних та побудови моделей, які можуть допомогти у прогнозуванні майбутніх подій [3].

Інші методи моделювання включають машинне навчання та штучні нейронні мережі. Ці методи також використовуються для аналізу даних та прогнозування майбутніх подій, проте вони базуються на інших підходах до обробки даних.

Одним із вихідних етапів моделювання є підготовка даних. Це означає збір, очищення та форматування даних, щоб забезпечити їх якість та точність. Потім цей матеріал можна аналізувати та обробляти за допомогою методів моделювання, які найкраще відповідають конкретним завданням [5].

У побудові прогнозів також важливо вірогідність помилки. Крім того, найкращі методи моделювання не можуть гарантувати абсолютну точність, тому важливо розуміти можливість помилок та ризиків, пов'язаних з прогнозуванням.

Моделювання прогнозу основних показників діяльності підприємства – це процес визначення очікуваних результатів фінансової, економічної та іншої діяльності підприємства на певний період майбутнього. Цей процес можна використовувати за допомогою різних методів, таких як статистичний аналіз, експертні оцінки, математичне моделювання та інші.

Один із способів моделювання прогнозу – це використання фінансових звітів підприємства та аналіз фінансових показників. Наприклад, під час прогнозування прибутку можна використовувати історичні дані про прибуток та витрати підприємства, а також прогнозні дані про зміни ціни на ринку та інші чинники, які можуть вплинути на діяльність підприємства.

Для більш точного прогнозування можна використовувати математичні моделі, такі як моделі часових рядів або моделі лінійної регресії. Використання таких моделей дозволяє врахувати більше факторів, які можуть вплинути на діяльність підприємства та зробити більш точний прогноз.

Крім того, експертні оцінки можуть допомогти прогнозним значенням показників діяльності підприємства, особливо якщо не існує достатньої кількості історичних даних або коли зміни не можуть бути описані математичними моделями.

Існує безліч методів моделювання, які можуть бути використані для прогнозування різних процесів [1]. Деякі з найбільш популярних методів моделювання для прогнозування включають наступні.

Метод експоненційного згладжування (Exponential smoothing) – це метод, який використовується для прогнозування часових рядів. Він базується на призначенні, що майбутнє значення часового ряду буде залежати від попереднього значення ряду та деяких факторів згладжування. Чим більше згладжування вашої, тим меншу користь отримує шкіра з попередніми значеннями, що дозволяє моделі більше уваги приділяти більш новим даним.

Метод авторегресії з ковзаючим середнім (ARMA) – це метод, який використовується для прогнозування часових рядів. Він базується на призначенні, що майбутній ряд значень буде залежати від попереднього значення ряду та випадкового шуму. Цей метод включає дві частини:

авторегресійну частину та ковзаючу середню. Авторегресійна частина використовує попередній ряд значень для прогнозування майбутніх значень, тоді як ковзаюча середня використовує середній ряд значень для прогнозування майбутніх значень.

Метод нейронних мереж (Neural Networks) – це метод, який використовується для моделювання складних не лінійних залежностей. Він базується на припущенні, що майбутнє значення залежить від попередніх значень та інших факторів [4].

Метод екстраполяції. Цей метод забезпечує визначення трендів та залежностей між показниками діяльності підприємства та їх екстраполяцію в майбутнє. Для цього можна використовувати статистичні методи, такі як метод найменших квадратів, регресійний аналіз та інші.

Метод сценаріїв. метод виникає у розробці різних варіантів розвитку цього даного та передбачені їх наслідків для показників діяльності підприємства. Для цього можна використовувати SWOT-аналіз, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, сценарний аналіз та інші методи.

Метод мультиплікативного моделювання. Цей метод використовується для прогнозування показників, які залежать від кількох факторів, які можуть змінюватися в часі. Для цього використовують різні моделі, зокрема експоненціальну модель, модель Брауна та інші.

Метод імітаційного моделювання. Цей метод виникає у створенні комп'ютерних моделей, які дозволяють передбачити зміни показників діяльності підприємства в різних умовах. Для цього використовують різні програмні засоби, такі як системи динамічного моделювання та інші.

Метод аналізу відхилень. Цей метод виявлено у визначенні причини відхилення фактичних показників діяльності підприємства від планових, та використання цих даних для прогнозу.

Моделювання прогнозу основних показників діяльності підприємства може бути корисним інструментом для планування бізнесу та прийняття стратегічних рішень. Цей процес включає в себе аналіз інформації про попередні показники діяльності підприємства, а також зовнішніх факторів, які можуть вплинути на його розвиток [2].

Однак важливо пам'ятати, що жоден метод не може дати точний прогноз на сто відсотків. Результати будуть залежати від того, наскільки точні вхідні дані та які зовнішні фактори були враховані в аналізі. Тому для отримання більш точного прогнозу використовують кілька методів моделювання та порівняння їх результатів.

Список використаних джерел:

1. Барбакура Д., Чебанова Т. Методи прогнозування вантажних перевезень транспортних компаній. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2022. № 3 (80). С. 78-86.

2. Власенко Т. В., Власовець В. М. Моделювання динаміки розвитку для удосконалення управління спеціалізацією підприємства. *Економіка і управління підприємством. Технологічний аудит і резерви виробництва*. 2016. № 5. С. 9-15.

3. Мельник Т. Ю. Прогнозування соціально-економічних явищ як інструмент обґрунтування управлінських рішень. *Вісник ЖДТУ*. 2018. № 2 (84). URL : <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7395/1/90.pdf>.

4. Островська Г., Квасовський О. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 2 (31). С. 99-111.

5. Погореленко Н. П., Глущенко О. В. Прогнозування: сутність і значення для реалізації монетарної політики. *Економічна теорія та право*. 2021. № 4 (47). С. 25-52.

ХАУСТОВА Вікторія Євгенівна,
директор Науково-дослідного центру
індустріальних проблем розвитку НАН України,
доктор економічних наук, професор
ТРУШКІНА Наталія Валеріївна,
старший науковий співробітник
сектору промислової політики та інноваційного
розвитку відділу промислової політики
та енергетичної безпеки Центру,
кандидат економічних наук, старший дослідник

ЩОДО РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У КРАЇНАХ СВІТУ

На даний час актуалізуються проблеми розвитку критичної інфраструктури [1-5] у різних країнах світу з урахуванням особливостей їх національної економіки та безпекової складової. З огляду на це, виникає доцільність науково-методичного обґрунтування та пошуку необхідного інструментарію для оцінювання рівня та якості розвитку критичної інфраструктури.

Як показує аналіз, для моніторингу різних аспектів розвитку критичної інфраструктури здебільшого застосовуються рейтингові оцінки на основі використання методів експертних оцінок. Їх доцільно застосовувати тоді, коли використання об'єктивних методів оцінки є неможливим, а необхідним є врахування досвіду і думок фахівців та експертів. Однак основним недоліком методу експертного оцінювання є суб'єктивний чинник при оцінюванні рівня розвитку критичної інфраструктури. Тому науковці пропонують застосовувати метод бальних експертних оцінок [6]. Цей метод передбачає використання бальної шкали, межі якої визначені та відомі експертам. До головних переваг даного методу віднесено простоту визначення групових оцінок об'єктів після проведення експертизи; можливість урахування компетентності експертів; можливість аналізу за допомогою кількісних і якісних методів [7-9], що дає змогу порівнювати результати.

На підставі результатів опитування, яке проведено у 2020 році The Global Infrastructure Investor Association (GIIA) разом з міжнародною дослідницькою компанією Ipsos Group, розраховано значення Глобального індексу інфраструктури у розрізі країн світу. Виявлено, що інвестиції у розвиток інфраструктури мають стати першочерговою частиною планів уряду різних країн світу щодо забезпечення економічного відновлення після природних катастроф і катаклізмів, збройних конфліктів і війн, пандемій тощо. Встановлено, що 79 % респондентів погоджуються, що інвестиції в інфраструктуру дозволять створити нові робочі місця та підвищити рівень економічного розвитку. 68 % вважають, що уряд має надавати пріоритет інвестиціям в інфраструктуру у рамках відновлення економіки. Спостерігається зростання підтримки приватних інвестицій, якщо це допоможе країні розвивати відповідну інфраструктуру: 68 % на користь і лише 8 % проти. У всьому світі покращився рівень задоволеності інфраструктурою. У 2020 р. були задоволені 43 % опитаних (у 2019 р. – 37 %). Нідерланди були європейською країною з найвищим рівнем задоволеності інфраструктурою (77 % респондентів), випередивши Швецію (49 %), Німеччину (48 %) і Францію (45 %). США посіли 20-е місце з 27 країн світу (30 %), поступаючись Канаді (39 %) і Мексиці (38 %). У глобальному масштабі інфраструктура водопостачання/каналізації та сонячної енергетики є двома головними інвестиційними пріоритетами напрямами розвитку економіки (обрали 42 % та 41 % респондентів, відповідно). Однак 59 % стверджують, що уряд їхньої країни реалізує недостатньо заходів задля задоволення інфраструктурних потреб (у 2019 р. – 60 %).

Індекс ND-GAIN Country Index складається з оцінювання рівня вразливості та готовності. Він характеризує вразливість країни до зміни клімату та інших глобальних викликів у поєднанні з її готовністю покращити стійкість. Спрямований на те, щоб допомогти урядам, підприємствам і громадам краще визначати пріоритетні напрями вкладення інвестицій для ефективнішої відповіді на найближчі глобальні виклики. У світовому рейтингу за індексом ND-GAIN Country Index – 2020 на першому місці Норвегія (75,4 балів); другому – Фінляндія (72); третьому – Швейцарія (71,9). Україна посіла 69-е місце серед 182 країн світу із значенням показника 52,2 балів.

У світовому рейтингу за вразливістю (чутливість і здатність країни адаптуватися до негативного впливу зміни клімату) Швейцарія (0,255) посіла у 2020 р. 1-е місце серед 182 країн світу; Норвегія (0,257) – 2-ге; Австрія (0,284) – 3-тє; Чехія (0,303) – 10-е; Україна (0,383) – 53-тє місце.

У глобальному рейтингу країн за якістю інфраструктури оцінка рівня розвитку розраховується за шкалою від 0 до 100 з урахуванням таких індикаторів, як індекс зв'язку доріг, якість доріг, щільність залізниці, ефективність залізничного сполучення, сполучення з аеропортом, ефективність послуг повітряного транспорту, індекс зв'язку лінійного судноплавства, ефективність послуг морського порту, швидкість електрифікації, втрати при передачі та розподілі електроенергії, вплив небезпечної питної води, надійність водопостачання. За даними Statista, у 2018 р. Сінгапур був світовим лідером за рівнем розвитку інфраструктури зі значенням 95,4. США посідали 13-е місце.

Необхідно відмітити, що якість інфраструктури як індикатору Індексу ефективності логістики оцінюється за допомогою методології, яку розроблено Світовим банком. Відповідно до досліджень Світового банку за 2007-2018 рр. спостерігається позитивно стабільна тенденція позицій більшості європейських країн у рейтингу за основними індикаторами, що характеризують ефективність логістичної діяльності. А в Україні, навпаки, за цей період суттєво погіршилися позиції за індикатором «Якість інфраструктури». Якщо у 2007 р. Україна посідала 74 місце у світовому рейтингу ефективності логістики за цим індикатором, то у 2018 р. – вже 119-е місце. Тобто значення індикатора «Якість інфраструктури» знизилося на 45 пунктів.

Доведено, що без належного державного управління та регулювання розвиток інфраструктури не буде ефективним і дієвим. Відповідно до дослідження InfraCompass, проведеного Global Infrastructure Hub, Сінгапур (83,4 із 100), Данія (82,6), Нідерланди (82,3), Канада (81,9) та Австрія (81,3) мають успішні системи державного управління. І це видно з їхніх рейтингів розвитку інфраструктури. Один із ключових чинників – «Урядування» відображає силу уряду, яке здійснює повноваження та контроль, цілісність її інституцій (включаючи верховенство права та запобігання корупції), а також надійність правового середовища, необхідного для підтримки інвестицій в інфраструктуру. Країни, які отримали високі оцінки з державного управління, демонструють сильне лідерство, яке підкріплено спроможними інституціями, що підтримують верховенство права, прозорість і консультації, створення ефективних і незалежних структур прийняття рішень щодо інвестицій в інфраструктуру.

У подальшому планується проаналізувати статистичні та економіко-математичні методи оцінювання розвитку критичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Сутність поняття «критична інфраструктура» з позицій національної безпеки України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 58-78.
2. Трушкіна Н. Еволюція теоретичних поглядів на сутність поняття «інфраструктура». *Věda a perspektivy*. 2023. № 3 (22). С. 125-143.
3. Khaustova V., Tirlea M. R., Dandara L., Trushkina N., Birca I. Development of Critical Infrastructure from the Point of View of Information Security. *Univers strategic – Revistă de Studii Strategice Interdisciplinare și de Securitate*. 2023. No. 1 (53). Pp. 170-188.
4. Трушкіна Н. Сутність поняття «розвиток критичної інфраструктури». *Moderní aspekty vědy: XXIX. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika, Jesenice : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2023. Pp. 149-163.
5. Bezpartochnyi M., Trushkina N., Birca I. Critical infrastructure development management mechanism: theoretical aspects. *Current issues of the management of socio-economic systems in terms of globalization challenges: scientific monograph*. Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2023. Pp. 612-628.
6. Кузьменко А. В. Аналіз оцінки рівня розвитку наявних об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 484-490.
7. Геєць В. М., Клебанова Т. С., Черняк О. І. та ін. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування. Х. : ІНЖЕК, 2005. 396 с.
8. Кулинич Р. О. Статистичні методи аналізу взаємозв'язку показників соціально-економічного розвитку: монографія. К. : Формат, 2008. 288 с.
9. Медиковський М. О., Шуневич О. Б. Дослідження ефективності методів визначення вагових коефіцієнтів важливості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5. С. 176-182.

ФІСУНЕНКО Павло Анатолійович,
професор кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури,
доктор економічних наук, доцент
ЛЕГОСТАЄВ Іван Миколайович,
здобувач вищої освіти
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

ІНТЕРЕСИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ДЕВЕЛОПЕРСЬКОГО ПРОЕКТУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ

Концепція стейкхолдерів – порівняно новий напрямок в менеджменті, але він знаходить все більшу і більшу підтримку серед фахівців. Пояснюється це тим, що за допомогою такого підходу можна значно підвищити прибутковість бізнесу, оскільки при управлінні застосовується стратегічне бачення – мета бізнесу не лише отримання прибутку для її власників, але і турбота про добробут значно ширшого кола оточуючих. І ці оточуючі створюють бізнесу конкурентні переваги завдяки своїй лояльності, завдяки створенню умов для розвитку бізнесу і т.д. Особливо це стосується девелоперських проектів, тому що має місце унікальний кінцевий результат (новий або значно вдосконалений об'єкт нерухомості), унікальність зовнішнього та внутрішнього оточення такого проекту, кожен з яких має свої інтереси і може значно вплинути на реалізацію проекту (як позитивно, так і негативно). Тому інтереси цього оточення, інтереси стейкхолдерів, їх вимоги потрібно враховувати і задовольняти.

Попередні дослідження дозволили встановити сутність стейкхолдерів девелоперських проектів як особи, групи осіб, організації, які здатні впливати на реалізацію проекту протягом його життєвого циклу, і/або проект здатний вплинути на них [1-2].

Фахівці зазначають, що інтереси стейкхолдерів девелоперських проектів – бажана стейкхолдерами економічна, соціальна, ресурсна, екологічна та інша очікувана ними вигода від проекту. А цінність проекту (а це дуже важлива характеристика саме в девелопменті) – це ступінь відповідності результатів проекту інтересам його стейкхолдерів [2].

Ширина кола стейкхолдерів девелоперського проекту (прямої участі/впливу – інвестори, банки, замовники, забудовники, управителі, підрядники, девелопери, проектувальники; непрямої участі/впливу – учасники ринкової інфраструктури, органи державного управління і наглядові служби, споживачі будівельної продукції, громадські організації, сусіди (власники) прилеглих до

будівництва територій, конкуренти, засоби масової інформації) обумовлює і широке коло їх інтересів. І головна задача менеджера девелоперського проекту – встановити ці інтереси і спрямувати вплив стейкхолдерів на користь проекту.

З цією метою перш за все треба встановити перелік, групи інтересів, які можуть бути у того чи іншого стейкхолдера. Слід погодитися з підходом [3], який серед інтересів зацікавлених сторін для проекту будівництва житлового будинку виділяє наступні:

- фінансові (вартість квадратного метра площі, форма фінансування, можливість кредитування чи розстрочки);
- інженерні (енергозбереження, кондиціювання, ліфт, захист від підтоплення, землетрусу);
- об'ємно-планувальні (площа квартир і приміщень, поверх, балкони та лоджії, суміщені дахи, підвали). Вважаємо, що до цієї групи інтересів можна додати також і забезпечення безпеки (укриття в квартирі, укриття в будинку чи поруч);
- організаційні (терміни будівництва, черги і пускові комплекси, вибір підрядника);
- пов'язані з місцем розташування (транспорт, інсоляція, клімат). Вважаємо, що до цієї групи інтересів можна додати також і статусні – престижність району, міста, регіону;
- юридичні (страхування, власність на земельну ділянку). Вважаємо, що до цієї групи інтересів можна додати також і можливість реєстрації місця проживання (квартира чи апартаменти).

На нашу думку, не зайвим буде додати групу інтересів стейкхолдерів, пов'язану з інфраструктурним забезпеченням об'єкта. Це може бути зовнішня інфраструктура (торгові центри, заклади освіти, транспорт, інженерні споруди, які забезпечують життєдіяльність будинку) та внутрішня (паркінг, споруди для маломобільних груп населення та дітей, системи охорони і пожежогасіння, автономні системи тепло-, водо- та електропостачання, забезпечення інтернет-зв'язком та ін.).

«Накладаючи» широке коло стейкхолдерів на широкий перелік їх інтересів, виникає важливе науково-прикладне завдання – охопити всіх впливових стейкхолдерів, встановити їх інтереси і «використати» їх задля успішної реалізації девелоперського проекту. А з точки зору забезпечення комерційної ефективності проекту – треба встановити як стейкхолдер-споживач приймає рішення, на основі яких інтересів, що йому запропонувати?

Відповідь на ці питання – основа формування стратегії взаємодії із зацікавленими сторонами девелоперського проекту завдяки забезпеченню цінності проекту.

Список використаних джерел:

1. Фісуненко П., Легостаєв І. Дослідження сутності зацікавлених сторін девелоперських проектів. Матер. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених (27-28 березня 2023 р.): зб. тез. Дніпро : ПДАБА, 2023. С. 709-711.
2. Амажан І. А., Смелянець Т. В. Менеджмент та управління проектами в будівельній галузі : навч. посібник. Одеса : ОДАБА, 2018. 268 с.
3. Рибак А. І., Азарова І. Б. Управління зацікавленими сторонами в проектному менеджменті: монографія. Одеса : ОДАБА, 2017. 145 с.

ФІСУНЕНКО Павло Анатолійович,
професор кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури,
доктор економічних наук, доцент
ГЕРАСИМОВА Оксана Леонідівна,
доцент кафедри фінансів,
економіки та підприємництва
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури,
кандидат технічних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДЕВЕЛОПЕРСЬКИХ ПРОЕКТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ризик – невід’ємна частина нашого буття і будь-якої діяльності. Природа ризиків криється у невизначеності майбутнього, яка виступає як джерело виникнення ризику. В свою чергу, невизначеність пов’язана перш за все з неповнотою і неточністю інформації про майбутні події. Розуміючи причиною ризиків невизначеність (яка все таки може бути певним чином ідентифікована за рахунок отримання якісної, достовірної, повної інформації), виникає можливість говорити про дослідження і управління ризиками.

Загальновідомо, що управління ризиками передбачає їх ідентифікацію, кількісний аналіз та розробку практичних заходів як адекватної реакції на ризики. Розглядаючи девелоперський проект як комплекс документів та заходів, що виконується з залученням інвестицій, обмеженням ресурсів та термінів, спрямований на створення унікального запланованого результату – якісної зміни існуючого стану нерухомості (в т.ч. земельних ділянок) з метою збільшення її цінності, можна говорити про специфіку ризиків в реалізації девелоперських проектів і управління ними.

Проаналізувавши існуючі теоретичні напрацювання і практичні аспекти щодо сутності девелоперських проектів і специфіки їх реалізації, можна виділити наступні їх особливості, що впливають на управління ризиками:

1. Тривалий період реалізації і функціонування девелоперського проекту – процеси розробки проекту, будівництва об'єктів, їх експлуатації – розтягуються в часі на роки, терміни окупності також тривалі, тому рішення, які приймаються на початкових етапах апріорі не можуть врахувати всі ризики, які можуть виникнути в майбутньому.

2. Результат девелоперського проекту – якісна зміна існуючого стану нерухомості. Іншими словами, це новий (або суттєво змінений) об'єкт, створення якого супроводжується зміною його внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків. Величезна кількість факторів, що впливають на цей об'єкт і його взаємозв'язки, характер виникаючих змін не можуть бути точно прораховані, тому і існує висока невизначеність, а отже і ризик.

3. Значний обсяг вхідної інформації, яка використовується при управлінні девелоперським проектом і значна залежність ефективності рішень від цієї інформації – напевно, ні який інший вид діяльності не генерує такого ризику через неможливість володіння всією інформацією для ухвалення однозначного рішення.

4. Девелоперський проект – не лише інвестиційний та будівельний, але й інноваційний – його результат новий, унікальний. Таким чином поєднуються ризики інвестиційної (ризики для інвесторів), будівельної (техніко-економічні ризики) та інноваційної (ризики реакції ринку на інновацію) діяльності.

5. Реалізація девелоперського проекту передбачає залученість багатьох учасників та взаємодію з багатьма стейкхолдерами, які можуть суттєво впливати на його результати, та навіть і на саму можливість його реалізувати. Кожен учасник і стейкхолдер – носій специфічного ризику.

Таке різноманіття вимагає розробки типології ризиків девелоперського проекту задля розробки дієвих важелів для забезпечення якісної, достовірної, повної інформації (зниження невизначеності), управління і досягнення кінцевої мети (табл. 1).

Таблиця 1

Типологія ризиків девелоперського проекту

<i>Тип ризику</i>	<i>Сутнісна характеристика</i>
Проектні	Помилки в конструктивних рішеннях, невідповідність між проектними рішеннями (архітектурно-планувальні рішення, квартирографія, матеріали) і очікуваннями потенційних покупців (порушення взаємозв'язку «ціна-якість-споживач»)
Будівельні	Перевищення термінів реалізації проекту чи окремих етапів, недостатньо висока якість робіт, перевищення фактичних витрат у порівнянні з запланованими

<i>Тип ризику</i>	<i>Сутнісна характеристика</i>
Технологічні	Неправильний вибір технологій та матеріалів
Містобудівні	Ризики неправильного вибору місця реалізації проекту, його невідповідності навколишній забудові
Інфраструктурні	Спроможність існуючої інфраструктури обслуговувати новий об'єкт, необхідність забезпечення автономності та децентралізована або розподілена генерація
Ринкові	Помилки в прогнозуванні попиту та пропозиції на ринку, неправильна оцінка конкурентного середовища, вибір неправильної організаційної форми при реалізації проекту та ін.
Регіональні	Відсутність аналізу стану та перспектив розвитку регіону, соціально-економічної та демографічної ситуації, недостатній аналіз аналогічних проектів, невірне тлумачення наявних даних, необґрунтоване перенесення минулого досвіду на нові проекти та ін.
Маркетингові	Реклама та організація продажів і просування, аналіз ринку; неправильно обрана цінова політика, відсутність активного просування об'єкта на ринку може призвести до «затягування» продажів, що відображається на «заморожуванні» вкладених коштів і прямих збитків, пов'язаних з експлуатаційними витратами, які несе девелопер до продажу об'єкта
Макрофінансові	Зміна відсоткових ставок по кредитах, введення обмежень на валютному ринку, зміни в темпах інфляції в порівнянні з прогнозованими, зміна в прибутковості альтернативних проектів та ін.
Мікрофінансові	Нестійкість фінансового стану учасників девелоперського проекту, інвесторів на весь період реалізації проекту; вибір кредиту чи випуск акцій як джерела фінансування проекту; неточності при складанні бюджету проекту, плану надходжень та витрат
Юридичні	Ризики втрати права власності, неможливість відшкодування збитків у зв'язку з помилками при укладанні договорів і контрактів, ймовірність появи претензій третіх осіб, невиявлених обтяжень об'єкта та ін.
Адміністративні	Ризики зміни податкового режиму, появи нових вимог органів місцевої влади, введення обмежень функціонального використання будівель та ін. (адміністративний ресурс)

Враховуючи виявлені особливості девелоперських проектів, запропоновану типологію їх ризиків, а також сучасні умови діяльності, можна запропонувати наступний зміст етапів управління ризиками девелоперського проекту (рис. 1).

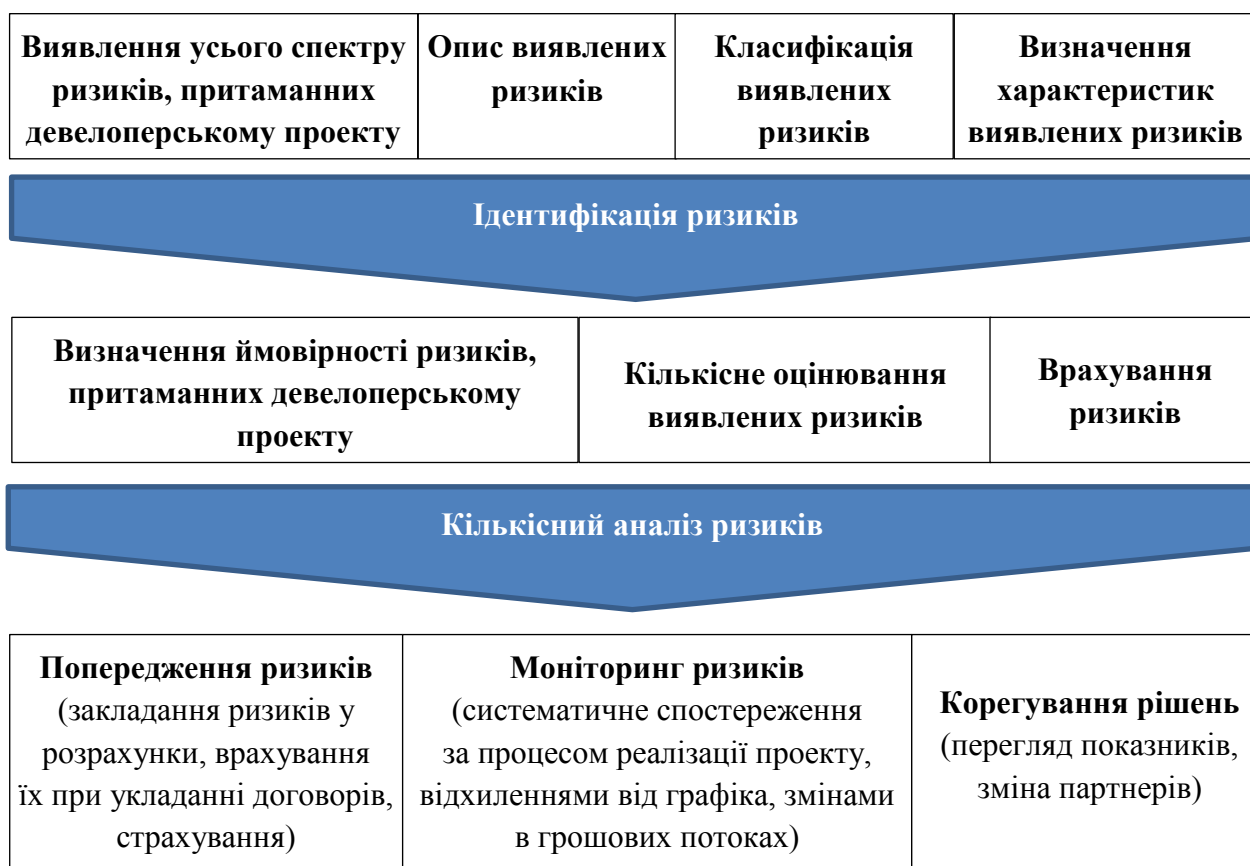

Рис. 1. Зміст етапів управління ризиками девелоперського проекту

На нашу думку, наведені підходи до типології та управління ризиками сприятимуть результативній та ефективній реалізації девелоперських проектів, що, безумовно, забезпечить повоєнний економічний розвиток України.

Список використаних джерел:

1. Залунін В. Ф., Нагорний В. В., Чайка М. О. та ін. Аналіз шляхів зниження вартості інвестиційно-будівельних проектів. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Вип. 234, № 4 (1). Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. С. 129-134.
2. Білоконь А. І. Організаційні аспекти підготовки та реалізації проектів девелопменту. *Управління проектами та розвиток виробництва*. Луганськ : Вид-во СХУ ім. В. Даля. 2008. № 2 (26). С. 50-56.

ХАМІНІЧ Світлана Юріївна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор
ХАМІНІЧ Олександр Васильович,
в. о. декана механіко-математичного факультету,
професор кафедри аерогідромеханіки
та енергомасопереносу
Дніпровського національного
університету ім. О. Гончара,
кандидат фізико-математичних наук

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ЯК РУШІЙНА СИЛА ПРОГРЕСУ

Економіка знань - це концепція, яка розглядає знання та інформацію як ключові фактори виробництва та створення багатства в сучасному світі. Вона базується на ідеї, що інтелектуальний капітал та інновації є рушійною силою прогресу в економіці [1]. Актуальність цього питання очевидна, підкреслюючи важливість знань в економічному розвитку, їх роль в зростанні продуктивності праці і розвитку суспільства в цілому.

Одна з головних причин, чому економіка знань є рушієм прогресу, полягає в тому, що знання стають все більш цінними в нашому світі. Технологічні зміни і глобалізація призводять до зростання попиту на висококваліфікованих фахівців та інтелектуальний капітал. Компанії, які вміють ефективно використовувати знання та інформацію, стають більш конкурентоспроможними, ніж ті, які не можуть.

Економіка знань мотивує до підвищенню якості життя в демократичному суспільстві. Підвищення якості освіти і знань серед населення розвиває більш високоосвічених і кваліфікованих працівників, що сприяє економічному зростанню і підвищенню рівня життя. Розвиток інфраструктури та інформаційних технологій забезпечує доступ до знань та інформації, що підтримує розвиток суспільства в цілому. Наприклад, розвиток нових технологій і послуг може поліпшити доступ до медичних послуг, освіти та інших соціальних виплат. Це дозволяє значно поліпшити якість життя і поліпшити самопочуття людей.

Розвиток економіки знань також може призвести до посилення конкуренції на ринку праці, особливо для людей, які не володіють необхідними знаннями та навичками. Це може призвести до нерівності та дискримінації на ринку праці. Тому необхідно розробити політику і підтримувати заходи, які дозволять людям набувати нових знань і навичок, щоб вони могли бути успішними на ринку праці.

Однак економіка знань також представляє ряд викликів і проблем, які потребують вирішення. Однією з головних проблем є нерівномірний розподіл знань і доступу до інформації у деяких країнах, що може перешкоджати їх розвитку та економічному зростанню [2]. Наприклад, державні програми підтримки освіти та створення доступної та доступної інфраструктури для доступу до Інтернету можуть допомогти зменшити розрив у доступі до знань та інформації.

Крім того, економіка знань може призвести до посилення нерівності в економіці, оскільки професіонали з цінними знаннями можуть заробляти набагато більше, ніж інші працівники. Це може призвести до збільшення розриву між багатими і бідними, що призводить до соціальних проблем.

Стимулювання інновацій та досліджень, які можуть сприяти розвитку економіки та створенню нових робочих місць, а також інвестування в науково-технічний прогрес та інновації – є одними із факторів успіху та важливими факторами конкурентоспроможності економіки. Наприклад, державні програми підтримки досліджень і розвитку технологій, а також інвестування в стартапи і малий бізнес можуть допомогти зростанню економіки і створити нові можливості для людей.

Одним із ключових елементів розвитку економіки знань є розвиток людського капіталу. Людський капітал – це знання, навички та досвід, якими володіють люди, і вони можуть стати вирішальним фактором успіху як окремої кар'єри, так і економіки в цілому. Розвиток людського капіталу може бути досягнутий через різні навчальні програми, тренінги, стажування та інші форми підтримки розвитку людських ресурсів. Водночас економіка знань також потребує змін в організації праці та управлінні. Вона передбачає перехід від традиційних форм організації праці, заснованих на жорсткій ієрархії та контролі, до більш гнучких і децентралізованих структур, де співробітники можуть більш вільно висловлювати свої ідеї та ініціативи [3].

Загалом економіка знань може стати ключовим фактором розвитку економіки та суспільства в цілому, але лише за умови розробки та впровадження ефективної політики та заходів підтримки. Необхідно мати на увазі, що економіка знань може мати як позитивні, так і негативні наслідки, а тому її розробка і застосування повинні враховувати соціальні, економічні та політичні наслідки.

Таким чином, економіка знань може бути рушієм прогресу тільки в тому випадку, якщо заходи і політика підтримки будуть ефективно реалізовані, які дозволять людям набувати нових знань і навичок, стимулювати інновації і нові технології, а також створювати більш гнучкі і децентралізовані форми організації праці. Все це може привести до створення більш розвиненої і конкурентоспроможної економіки, що сприятиме зростанню добробуту і якості життя людей. Розвиток економіки знань сприяє впровадженню інновацій, підвищенню конкурентоспроможності економіки, поліпшенню якості життя та створенню нових можливостей для людей. Але це також може призвести

до посилення нерівності та дискримінації, якщо не буде вжито відповідних заходів для забезпечення рівного доступу до знань та навичок. Тому необхідно розробляти та впроваджувати заходи підтримки, які допоможуть людям набути необхідних знань та навичок, а також створити умови для розвитку інновацій та технічного прогресу, що сприятиме подальшому розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Іванова В. В. Економіка, заснована на знаннях, та економіка знань: адекватність використання категорій. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 3. С.47-54. URL : https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_14/V_V_IvanovaKnowledge_based_economy_and_knowledge_economy_adequacy_of_categories_usage.pdf.
2. Стояненко І. В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230>.
3. Хамініч С. Ю. Управління підприємством на засадах освітнього потенціалу: монографія. Д. : Вид-во ДНУ, 2006. 228 с.

ВЕРХОГЛЯДОВА Наталя Ігорівна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор
КОНОНОВА Ірина Володимирівна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ АНАЛІТИКИ

Головним завданням економічної аналітики є оцінка економічних даних, виявлення значущих закономірностей, за допомогою використання відповідного інструментарію. Використання економічного інструментарію надає економічній аналітиці можливості щодо аналізу проблем на стику наук.

Крім цього до задач економічної аналітики відносяться визначення найбільш оптимальних способів вирішення та управління.

Рівень технологічного розвитку економіки за допомогою використання великого обсягу даних створює можливості будівництва певних моделей функціонування та розвитку соціально-економічних систем.

Аналітика дозволяє оцінити ефективність функціонування та розвитку соціально-економічної системи, виявити сильні та слабкі сторони, адаптуватися під зміни зовнішнього середовища. З'ясовано, що обсяг інформації постійно збільшується, особливо в останні роки. Так, згідно з оцінкою деяких науковців 90 % всіх даних були накопичені за останні два роки, як наслідок цього, класичні методи аналітики не можуть впоратись з таким великим масивом даних та проаналізувати його та їх використання не має значного ефекту. Тому для успішного функціонування та розвитку соціально-економічних систем необхідно впроваджувати інноваційні методи аналітики.

Бізнес-аналітика – це процес аналізу даних з метою прийняття управлінських рішень, що включають методи збору та обробки інформації, оцінку ризиків, в тому числі і економічних, а також моделювання шляхом використання сучасних ІТ. З урахуванням технічного прогресу аналітика даних стає однією з основних компетенцій більшості галузей економіки, в тому числі для підприємницького сектору.

Зміна пріоритетів економічного розвитку соціально-економічних систем передбачають необхідність використання якісно інших інструментів аналізу формування, планування, моніторингу та контролю бізнес-процесів. Зміна цих пріоритетів, а також орієнтація на довгостроковий розвиток та врахування потенційних ризиків, потребують нових методологічних підходів в аналітичній економіці. Нові інформаційні технології значно змінюють правила ведення бізнесу в різних галузях, тобто вони впливають на ефективність роботи соціально-економічної системи, змінюють її структуру, принципи організації та методи управління.

Поняття «бізнес-аналітика» перекладається з англійського терміну Business Intelligence (BI), який вперше з'явився у статті Ханса Луна. В теперішній час скорочення BI широко використовується в науковому світі.

Значний розвиток бізнес-аналітики BI методики відзначився на рубежі ХХ-ХХІ століття.

Реалізація сучасних технологій у бізнес-аналітиці надає можливість суб'єктам підприємництва вирішити значне коло різноманітних економічних задач, що пов'язані з використанням фінансових, трудових, матеріальних та інформаційних ресурсів.

Сучасні технології бізнес-аналітики та використання концепції BI надає можливість підприємствам приймати обґрунтовані та своєчасні рішення. Ці технології дозволили компаніям обробляти накопичені великі обсяги даних, які відносяться до нематеріальних активів.

Це перетворило інформаційні технології в теперішній час в ключовий фактор ведення бізнесу.

Використання цих технологій допомагає компаніям оцінювати та приймати управлінські рішення, які сприяють подальшому розвитку бізнесу. Саме інформаційні та інтелектуальні ресурси на теперішній час є головним інноваційним інструментом конкурентної боротьби та збільшення ринкової

вартості бізнесу. Синергія від впровадження інформаційних та інтелектуальних технологій надає перевагу в підвищенні швидкості і точності складання звітів, бюджетуванні, прогнозуванні, стратегічному плануванні та підвищенні ефективності процесів прийняття рішень. Також впровадження та реалізація технологій ВІ дозволяє ефективно використовувати фінансові, інтелектуальні та матеріальні ресурси соціально-економічних систем, і, як наслідок, скоротити їх операційні витрати.

Оскільки управління бізнесом стає все більш складним, то відповідно перспективним напрямом буде подальший розвиток інноваційної бізнес-аналітики вже в найближчому майбутньому. Саме використання інструментарію бізнес-аналітики буде відігравати вирішальну роль в обґрунтуванні рішень та реалізації інноваційних проєктів.

Список використаних джерел:

1. Business Intelligence технології. URL : http://oplib.ru/informatika/view/201880_ntegrac_ya_galaktika_business_intelligence_u_ramkah_nformac_yno_sistemi_p_dpri_mstva.
2. ВІ – бізнес-аналітика. URL : <https://www.it.ua/knowledge-base/technologyinnovation/business-intelligence-bi>.
3. Гриненко В. Управління та удосконалення бізнес-процесів: конспект лекцій. Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 147 с.
4. Сидорова А. В., Біленко Д. В., Буркіна Н. В. Бізнес-аналітика. Вінниця : ДонНУ ім. В. Стуса. 2019. 104 с.

МОГИЛЕВСЬКА Ольга Юрїївна,
завідувач кафедри економіки,
підприємництва, менеджменту
Київського міжнародного університету,
доктор економічних наук, професор
СІДАК Ігор Вікторович,
здобувач ступеня доктора філософії
Європейського університету

ДОСВІД ПАНДЕМІЇ ЯК ЗАСІБ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПІСЛЯВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ФінЦифрова економіка розглядається як ефективний захід для пом'якшення негативних економічних наслідків епідемії коронавірусної хвороби 2019 (COVID-19). Результати досліджень показують, що хоча існує очевидний регіональний дисбаланс у розвитку цифрової економіки, цифрова економіка має значний позитивний вплив на їх економічне зростання. Основним механізмом впливу є сприяння модернізації промислової структури, загальній зайнятості та реструктуризації зайнятості. Крім того, COVID-19 загалом підвищив попит на цифрові галузі, і вплив з боку попиту набагато

більший, ніж з боку пропозиції. Зокрема, цифрові індустрії у Вірменії, Ізраїлі, Латвії та Естонії продемонстрували великий потенціал зростання під час епідемії. Навпаки, COVID-19 негативно вплинув на цифрові галузі в Україні, Єгипті, Туреччині та на Філіппінах.

Цифрові технології, як правило, представлені Інтернетом, великими даними, 5G, штучним інтелектом, прискорюють глибоку інтеграцію з галузями промисловості, переводячи світ в еру цифрової економіки. Цифрова економіка також поступово стала важливою сферою співпраці для різних країн. Цифрова економіка може додатково оптимізувати промислову структуру та збільшити кількість робочих місць за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернету та інших інтелектуальних засобів, значно покращуючи економічний розвиток. Зокрема, цифрова економіка відіграла активну роль у пом'якшенні економічних втрат і сприянні економічному відновленню під час боротьби з коронавірусною хворобою 2019 (COVID-19). Зокрема, COVID-19 приніс серйозні потрясіння світовій економіці, безпосередньо вплинувши на виробництво, порушивши ланцюг поставок і негативно вплинувши на фірми та фінансові ринки. Крім того, жорсткі заходи, вжиті політиками для мінімізації соціальної мобільності, також знижують макроекономічну активність. Навпаки, цифрова економіка з її перевагами високих технологій та інтеграції з іншими галузями стала новою можливістю для цифрової трансформації галузей. Порівняно з реальною економікою, цифрові технології, промисловість і послуги відіграють важливу роль як стабілізатори. Таким чином, вони вважаються важливими заходами для боротьби з кризою та двигуном економічного зростання. Однак розвиток цифрової економіки в різних країнах все ще сильно відрізняється, що призводить до нерівного доступу до можливостей цифрового розвитку. Тому, враховуючи тенденцію цифрової трансформації в епоху після COVID-19, необхідно оцінити розвиток цифрової економіки і виявити механізм її впливу на економічне зростання [1].

Останнім часом такі технологічні слова, як метавсесвіт, автономні транспортні засоби та електронна комерція, набирають популярності, оскільки компанії та уряди цифровізуються. Технології відіграють важливу роль у житті, і, ймовірно, вони нададуть більше можливостей у майбутньому. Наприклад, опитування показало, що пандемія прискорила впровадження цифрових технологій на чотири роки. Однак впровадження нових технологій пов'язане з такими проблемами, як проблеми нерівності та кібератаки. Наприклад, дослідження показали, що запровадження ширококутної технології призвело до погіршення нерівності доходів у Бразилії, оскільки технологія дозволила висококваліфікованим працівникам бути ще більш продуктивними, тим самим збільшуючи різницю в оплаті праці між висококваліфікованими та низькокваліфікованими працівниками. Крім того, витрати, пов'язані з боротьбою з кіберзлочинністю в усьому світі, за оцінками, зростатимуть на 15 % щорічно та досягнуть 10,5 трильйонів

доларів США до 2025 року порівняно з 3 трильйонами доларів США у 2015 році. Ці виклики слід вирішити, щоб кожен міг скористатися перевагами зростаючої цифрової економіки.

Пандемія суттєво змінила поведінку споживачів і збільшила кількість онлайн-продажів у всьому світі, оскільки обмеження, пов'язані з COVID-19, вплинули на кількість відвідувачів у звичайних роздрібних магазинах. У 2020 році обсяг транскордонних продажів «бізнес-споживач» (B2C) в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні оцінювався в 476 мільярдів доларів, що становить 31 % від загального обсягу продажів електронної комерції B2C у регіоні. Це дає значну можливість, оскільки міжнародна торгівля може здійснюватися зі значно нижчими витратами, ніж раніше. Однак підприємства стикаються з кількома перешкодами на шляху впровадження електронної комерції. Згідно з опитуванням AlphaBeta, проведеним за участю понад 900 ММСП у Сінгапурі, Таїланді та В'єтнамі у 2021 році, найпоширенішими бар'єрами є регуляторні та фінансові бар'єри. До них належать високі транскордонні логістичні витрати, суворі закони про захист прав споживачів в інших країнах і високі митні збори, що стягуються з зовнішньої торгівлі онлайн. Щоб допомогти подолати ці виклики, уряди можуть прийняти кілька політичних дій, включаючи надання грантів на електронну комерцію та експорт, а також навчання іноземним нормам.

Згідно з глобальним опитуванням понад 3700 керівників компаній вищої ланки, проведеним компанією AlphaBeta у 2021 році, 87 % респондентів вказали, що пандемія прискорила впровадження цифрових технологій у їхніх організаціях. Виникла прогалина в цифрових навичках, і поточні навчальні зусилля не в змозі встигати за зростаючим попитом на цифрові навички. Згідно з опитуванням AlphaBeta 2021 року, хоча 97 % організацій бачать потребу в навчанні своїх працівників цифровим навичкам, лише 30 % реалізували такий план. Ще одне опитування AlphaBeta, в якому взяли участь понад 12 000 працівників у всьому світі, засвідчило, що 85 % із них не впевнені в тому, що вони мають належний рівень цифрових навичок, щоб впоратися зі змінами на роботі через пандемію. Нестача цифрових навичок є критичною проблемою, яку необхідно негайно вирішити. Навіть коли світ виходить із пандемії, високий попит на цифрові таланти, ймовірно, залишиться. Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму, розробки штучного інтелекту та інших нових технологій відбуваються за коротшими циклами, змінюючи характер робочих місць швидше, ніж раніше. Оскільки з'являються нові посади та швидко розвиваються вимоги до навичок, співробітникам потрібно буде частіше проходити навчання цифровим навичкам, щоб не відставати від нових робочих потреб. Тому вкрай важливо, щоб уряди та підприємства подолали ці навчальні бар'єри, щоб розкрити свій майбутній потенціал робочої сили. Деякі з можливих дій, які вони можуть прийняти, включають надання фінансової підтримки для навчання цифровим навичкам на робочому місці, підвищення обізнаності про переваги навчання та розвиток державно-приватного партнерства для реалізації галузевих навчальних зусиль [2].

Повномасштабне вторгнення росії в Україну засвідчило значну роль цифрової трансформації економіки для забезпечення стійкості та гнучкості української держави в умовах війни. Пріоритетами у вітчизняній політиці цифрових перетворень є формування єдиного цифрового ринку з ЄС та наближення структури цифрового сектору України до вимог нової реальності в умовах війни та післявоєнного періоду [3].

Україна останні два роки активно цифровізувалась. І в деяких напрямках випереджала світові високотехнологічні держави. Було зроблено чимало, що значною мірою сьогодні дозволяє країні вести успішну боротьбу у цифровому просторі та інформаційному фронті. Попри війну, боротьбу на інформаційному фронті та у кіберпросторі, виконується активна праця над розробкою плану щодо цифрового розвитку України в післявоєнний період. Країні буде необхідно відновлювати економіку, відбудовувати промисловість, а на це потрібно роки. Сектор ІТ навіть у воєнний час продемонстрував свою стійкість до стресових ситуацій. Галузь продовжує виконувати контракти, експортувати свої послуги, забезпечувати валютні надходження і підтримувати економіку. До прикладу, за даними НБУ, у I кварталі 2022 року ІТ-індустрія забезпечила рекордні за всі роки існування квартальні \$ 2 млрд експорту. Їй вдалось зберегти 95 % контрактів. Сьогоднішні показники в ІТ набагато кращі, ніж у інших галузях, що значною мірою пов'язано з її мобільністю, гнучкістю та здатністю працювати дистанційно. Таким чином, поки країна буде відбудовуватись, ІТ-галузь зможе значною мірою забезпечувати її економічну стійкість. Але для цього потрібно мати конкретний план, як підтримати індустрію, що їй необхідно для розвитку [4].

Воєнний рік поставив нові виклики для цифрової держави, з якими не стикалася жодна країна. Перебої зі зв'язком, блекауты, кібератаки, тисячі українців, які виїхали за кордон, відновлення деокупованих територій, нові технології для армії. Поки йде війна з агресором, країни паралельно розвиваються. В Україні немає іншого варіанту, як йти тим же шляхом – боротися за людський капітал, за інновації, за найзручнішу країну у світі.

Список використаних джерел:

1. The Impact of Digital Economy on the Economic Growth and the Development Strategies in the post-COVID-19 Era: Evidence From Countries Along the «Belt and Road». URL : <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2022.856142/full>.
2. The Growing Digital Economy in a COVID-19 World: Opportunities, Challenges and Solutions. URL : <https://accesspartnership.com/the-growing-digital-economy-in-a-covid-19-world-opportunities-challenges-and-solution/>
3. Огляд цифрової трансформації економіки України в умовах війни. 2022. URL : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-tsyfrovoyi-transformatsiyi-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny>.
4. Цифрове майбутнє України після перемоги. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/21/688371/>

ФІСУНЕНКО Павло Анатолійович,
професор кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури,
доктор економічних наук, доцент
ШУМІХІН Євген Олександрович,
здобувач вищої освіти
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

ВПЛИВ СТВОРЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ В ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСАХ НА ВАРТІСТЬ НЕРУХОМОСТІ

Як свідчить статистика, ринок нерухомості у 2022 році, у році початку повномасштабного військового вторгнення російської федерації до України, характеризувався неоднозначними тенденціями, зокрема щодо вартості нерухомості. Фахівці підраховали, що середня ціна квадратного метра зросла приблизно на третину, медіанна ціна на первинці підвищилась на 29 % та склала 28 534 грн/кв. м. [1]. В Дніпропетровському регіоні медіанна ціна у новобудові виросла на + 58 % у Дніпрі та на + 66 % в області, медіанна ціна на новобудові економ класу + 58 %, комфорт + 44 %, бізнес + 62 %, преміум + 57 % [2]. Це стосується вартості у національній валюті, у еквіваленті в іноземній валюті ціна зменшилася приблизно на 10 %, але, як свідчить практика, не на всіх об'єктах - на деяких ціна продажу була навіть вище, ніж до початку вторгнення. Розглянемо, як створення інфраструктури та інфраструктурних об'єктів у новобудовах напряму впливає на вартість квадратного метра.

При купівлі квартири недостатньо звертати увагу лише на її технічні параметри (стан ремонту, площа і т.д.). Найголовнішим аспектом ціноутворення являється локація та інфраструктура, яка є навколо об'єкта. Так, на практиці ви майже завжди зможете змінити планування квартири та ремонт, а от змінити будинок та район, де квартира розташована, вже не вийде.

Інфраструктура – це благоустрій та транспортна доступність району, в якому знаходиться будинок, а також наявність соціально значущих об'єктів.

Інфраструктуру багатоквартирних будинків можна розділити на дві категорії: зовнішня інфраструктура та внутрішня інфраструктура житлового комплексу.

До об'єктів зовнішньої інфраструктури можна віднести: школи, дитячі садки, торгово-розважальні комплекси, парки, стадіони, супермаркети та гіпермаркети, спортивні клуби, заклади харчування (ресторани та кав'ярні), аптеки.

Внутрішня інфраструктура забезпечує комфорт і безпеку мешканців в межах конкретного будинку або житлового комплексу. Вони будуються разом з багатоповерхівкою. Сучасні новобудови навіть економ-сегменту, як правило, мають досить розвинену внутрішню інфраструктуру, але просту за своїм призначенням. До об'єктів внутрішньої інфраструктури можна віднести: комерційні (торгові) приміщення на першому поверсі комплексу, паркінг, благоустрій прилеглої території (дитячі майданчики, басейни, майданчики для занять спортом і т.п.).

Сучасні новобудови являють собою побудову не тільки квадратних метрів для проживання, але і об'єктів соціального призначення. Це підвищує попит серед сучасних споживачів.

У сучасному світі потенційні покупці хочуть отримати максимум за кошти, які вони віддають за купівлю нерухомості. Тому, обираючи серед двох новобудов, ціна яких однакова, але інфраструктура різна – звичайно покупець обере об'єкт, де інфраструктура більш розвинена. Більше того, у багатьох випадках, покупці готові придбати нерухомість з інфраструктурними об'єктами дорожче ринкової вартості.

Розглянемо дану ситуацію на практиці: житловий комплекс Comfort city у прицентральної частині Дніпра. Майже три гектари території з озелененням. Три секції: Таунхауси збудовані у 2017 році, секція LUX (3 під'їзди) збудована у 2017 році, секція Comfort (9 під'їздів) збудована у 2019 році. Всього 332 квартири.

Розташований даний ЖК на другій лінії середини проспекту Олександра Поля (вул. Сергія Подолинського, буд. 31).

У 2023 році ціна квадратного метра квартир у стані після будівельників сягає 1500-2000 доларів США в залежності від поверховості, виду, наявності балкону або тераси і інших параметрів.

Згідно даних порталу [3] ціна на первинну нерухомість у Дніпрі складає 630-3200 доларів США за квадратний метр в залежності від сегменту, який займає новобудова. А середня ціна квадратного метра новобудови складає 1068 доларів США.

Якщо заглибитись у детальну аналітику комплексу, перше, що стає зрозуміло – ціна, за яку зараз продають цей комплекс вище ринку на 30-50 % за сегментом. Друге – ціна за локацію також вище, ніж є по району. У районі ЖК Comfort city є лише одна новобудова – ЖК Кіровський. Це говорить про те, що район не популярний для купівлі квартир та будівництва. Ціна квадратного метра в ЖК Кіровський складає: після будівельників 750-950 доларів США, з ремонтом в середньому 1500 доларів США. З цього стає зрозуміло, що ціна ЖК Comfort city дорожча за ринок нерухомості району, в якому він розташований.

Аналізуючи інформацію, можна зрозуміти, що забудовник ризикнув збудувати комплекс у районі, який не дуже популярний для купівлі квартир у новобудовах. Ціна квадратного метра цього комплексу, якщо оцінювати

по аналогам в районі, має бути не більше ніж 1100 доларів США, але зараз вона більше на 50-100%. Будуючи цей комплекс, забудовник розумів, що якщо додатково вкласти кошти у розвиток інфраструктури комплексу, можна досягти набагато більшої вартості квадратного метра, ніж є у районі та зробити комплекс більш привабливим для потенційних покупців.

Як саме забудовник це зробив. Перший поверх ЖК – це повністю комерційні приміщення, в яких зараз вже працює салон краси, бакалійних магазин, кав'ярня, а також є приміщення, яке планувалось для дитячого садка (приватної школи); повністю озеленена та облагороджена територія комплексу, яка виглядає як паркова зона; збудовано великий дитячий майданчик з полем; збудовано два відкритих басейни для мешканців комплексу; збудовано дворівневий підземний паркінг для мешканців.

Якщо передивитись речі, які зробив забудовник, то можна зрозуміти, що в них не має чогось наднеможливого і такі речі мають бути у кожній новобудові. Але не всі забудовники це розуміють, а тому частіше за все не роблять таких об'єктів, які зробив забудовник Comfort city. Повертаючись до поняття інфраструктури для багатопверхових будинків, у цього об'єкту взагалі не було інфраструктури. Не було благоустрою, поряд не має дитячих майданчиків, парків, місць для ходіння або занять спортом. Транспортна доступність району на дуже низькому рівні, без власного транспорту дістатись до місця розташування комплексу важко, що в свою чергу зменшує кількість потенційних покупців. Соціально-значущих об'єктів в районі розташування комплексу також не має. Розуміючи, що інфраструктура даної локації взагалі відсутня за поняттям інфраструктури в нормальному розумінні - даний об'єкт взагалі не мав існувати, оскільки інвестор на першому ж етапі оцінки привабливості проекту для потенційних покупців міг зрозуміти, що попит буде на дуже низькому рівні. Що в свою чергу не дало б змогу продавати зараз квадратний метр навіть за ціну квадратного метра в районі. Забудовник зробив це можливим завдяки коригуванню зовнішньої інфраструктури за рахунок внутрішньої.

Розглядаючи цей приклад, можна зрозуміти, що інфраструктура об'єкта напряму впливає на його вартість. Навіть, якщо комплекс розташований не в привабливому для проживання місці.

Список використаних джерел:

1. Пазій В. Середня ціна за «квадрат» зросла на третину: як змінилася вартість квартир в Україні та де найдорожче. *Obozrevatel*: веб-сайт. URL : <https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/economy/serednya-tsina-za-kvadrat-zroslo-na-tretinu-yak-zminilasya-vartist-kvartir-v-ukraini-ta-de-najdorozhche.htm>.
2. Підсумки ринку нерухомості. 2022. *ЛВН*: веб-сайт. URL : <https://misto.lun.ua/2022>.
3. *DOM.RIA* : веб-сайт. URL : <https://dom.ria.com/>

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
ДУКОВ Олександр Олександрович,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Організація грошових розрахунків є важливим елементом діяльності будь-якого підприємства. Це включає в себе платежі за товари і послуги, оплату заробітної плати, податки та інші фінансові операції. Ефективна організація грошових розрахунків допомагає підприємству забезпечити стабільність фінансових потоків та зменшити ризики.

Одним з головних принципів ефективної організації грошових розрахунків є розуміння потреб і можливостей підприємства. Керівництво повинно мати ясний уявлення про свої фінансові ресурси та їхнє використання. Також важливо визначити, які форми оплати будуть використовуватися і з якими постачальниками або клієнтами будуть проводитися фінансові операції.

Наступним важливим елементом ефективної організації грошових розрахунків є використання сучасних електронних платіжних систем. Це дозволяє підприємству зменшити час і витрати на проведення операцій, а також збільшити безпеку фінансових транзакцій. Для цього можуть бути використані різні електронні платіжні системи, такі як онлайн-банкінг, мобільні додатки, системи безконтактної оплати тощо.

Ще одним важливим аспектом ефективної організації грошових розрахунків є здатність підприємства до контролю над своїми фінансами. Підприємство повинно мати систему контролю за фінансовими транзакціями, що дозволяє попередити можливі проблеми, такі як шахрайство, використання фальшивих грошей або зловживання привілеями. Організація грошових розрахунків повинна забезпечувати точний облік грошових коштів та вчасну реєстрацію фінансових транзакцій.

Крім того, важливим аспектом є оптимізація податкових відрахувань та мінімізація ризиків, пов'язаних зі змінами податкового законодавства. Для цього підприємство повинно мати чітку стратегію оподаткування та ефективно використовувати податкові пільги та знижки, що дозволяє зменшити фінансові витрати.

У кінцевому підсумку, ефективна організація грошових розрахунків підприємств є критично важливою для їх успішної діяльності. Вона дозволяє зменшити витрати та збільшити прибуток, покращити контроль за фінансовими

транзакціями та забезпечити безпеку операцій. Для досягнення цієї мети підприємство повинно використовувати сучасні технології та мати чітку стратегію контролю над своїми фінансами.

Також важливо пам'ятати про значення розумного планування та управління грошовими потоками. Це дозволяє підприємству прогнозувати свої фінансові ресурси та забезпечувати їх ефективне використання. Крім того, важливо ретельно відслідковувати всі фінансові транзакції та регулярно аналізувати фінансову звітність, що дозволяє швидко виявляти можливі проблеми та приймати належні заходи.

Не менш важливою є також культура фінансової відповідальності серед працівників підприємства. Це дозволяє уникнути помилок та зловживань, що можуть призвести до серйозних фінансових проблем. Крім того, важливо пам'ятати про забезпечення достатнього фінансового резерву для непередбачуваних ситуацій та ризиків [1-2].

Отже, ефективна організація грошових розрахунків підприємств є складним процесом, який вимагає відповідальності, стратегічного планування та використання сучасних технологій. Вона дозволяє підприємству забезпечити стабільну фінансову базу та досягти успіху у своїй діяльності.

Культура фінансової відповідальності є важливим елементом ефективного управління фінансами підприємства. Якщо працівники знають, як правильно використовувати кошти компанії і дотримуватися фінансових процедур, це може запобігти виникненню помилок і зловживань, які можуть серйозно підірвати фінансову стійкість підприємства [1-2].

Крім того, забезпечення достатнього фінансового резерву дозволяє підприємству захистити себе від непередбачуваних ситуацій і ризиків, таких як економічні кризи, непередбачені витрати на ремонт або заміну обладнання, зменшення попиту на продукцію.

Список використаних джерел:

1. Макарова Н. В. Організація грошових розрахунків підприємств: теорія та практика. *Економіка та управління підприємствами*: наук.-практ. журнал. 2015. № 2. С. 28-35.
2. Шишкіна Є. В., Синеглазова Т. В., Бабкова О. О. та ін. Концепція фінансового управління підприємством. *Фінанси України*. 2014. № 6. С. 33-44.

КАЛІНІЧЕНКО Зоя Дмитрівна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ І ЇХ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ З ПРАКТИКОЮ

Кризові потрясіння, які супроводжують вітчизняний соціально-економічний розвиток протягом періоду незалежності нашої держави виявили суперечливість, неповноту, неадекватність та несвоєчасність заходів, які реалізовувались у політичній і економічній сфері. На сьогодні в нашій країні існує певний дисонанс між економічною теорією як системою знань, і економічною політикою як власне практикою реалізації економічних рішень. Дослідження видатних українських дослідників, зокрема, В. Базилевича, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Чухна, В. Мандибури, В. Тарасевича та інших зосереджуються на наслідках відособленості економічної теорії та економічної політики в українській державі, не приділяючи належної уваги саме аналізу причин такої ситуації, окреслення напрямів їх усунення.

Взаємозв'язок економічної науки з управлінською діяльністю держави є очевидним і розглядається практично в усіх підручниках з економічної теорії. Зокрема, економічна теорія, розкриваючи економічні закони і формулюючи принципи, дає можливість визначити цілі, обрати інструменти та способи їх досягнення і таким чином обґрунтувати економічну політику держави, визначити особливості державного впливу на економіку.

Хоча економічна теорія не містить готових рецептів, вона обґрунтовує економічну політику. Ще класики визначали економічну науку як «зібрання істин», що допомагає переосмислити те, що відбувається, й дає можливість передбачити наслідки впливу на ті чи інші економічні параметри.

Економічна політика є сукупністю заходів і обмежень правового характеру, спрямованих на створення в економіці сприятливих умов для стабільної та ефективної взаємодії економічних суб'єктів, а також на усунення або зменшення негативних факторів економічного розвитку. Як цілісна система заходів держави, спрямованих на розвиток національної економіки в інтересах усіх соціальних груп суспільства, економічна політика є результатом прояву практичної функції економічної теорії.

В Україні рішення, які приймаються в рамках економічної політики, часто не спираються на дію об'єктивних економічних законів, не є результатом раціонального вибору, порушують принципи та логіку сталого розвитку. Це зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу проблем економічної теорії та державної економічної політики, і водночас подолання їх відособленості.

Економічна теорія розкриває основні напрями реалізації державної економічної політики, основні інструменти та методи її здійснення. Цю функцію економічна теорія виконує лише за умови, що вона забезпечує ґрунтовне розуміння економіки сучасності та її майбутнього.

Однак з розвитком суспільства модифікуються і ускладнюються економічні відносини між різними суб'єктами, набуваючи нових, раніше не відомих нації і господарській практиці форм. У цьому зв'язку в силу обмеженості аналітичних можливостей та методології у розв'язанні складних, нетрадиційних завдань, економічна теорія не встигає за динамічним розвитком, а тому відірвана від реальної дійсності.

Український економіст А. Чухно писав: «Якщо в науковій діяльності, хоча і спорадично, але досліджуються проблеми постіндустріальної економіки, то курс економічної теорії уже два десятиліття обмежується теорією і практикою ринкової економіки. Створилась суперечність між проблематикою, що розробляється економічною наукою, і обмеженням, іноді навіть примітивним змістом курсу економічної теорії, що вивчається майбутніми фахівцями» [2, с. 16]. Дійсно, сучасна економічна теорія, обмежуючись теорією ринкового лібералізму, не спроможна дати відповіді на багато викликів та системних загроз і ризиків, спричинених кардинальними ресурсними, демографічними та технологічними зрушеннями. Домінуюча в сучасній економічній науці неокласична теорія виявилася малопродуктивною у вирішенні питань суспільної динаміки, вона не дає змоги розкрити сутнісні характеристики і рушійні механізми світової економіки.

Акцентується увага на необхідності оновлення методології економічної теорії з метою забезпечення адекватного розуміння глобальних викликів сучасності. За сучасних умов фундаментальна економічна наука змушена подолати кризу і якісно розвиватися адекватно цивілізаційним змінам [4]. Необхідно актуалізувати її проблематику, збагатити зміст, підвищити науково-технічний рівень.

Відособленість економічної теорії і економічної політики в Україні спричинена рядом чинників, зумовлених особливостями механізму реалізації економічної політики. Серед них:

– *загострення суперечностей, а точніше, конфлікт економічних інтересів між основними економічними суб'єктами.* Відомо, що в Україні існують не тільки об'єктивні суперечності; значна частина їх має суб'єктивну основу. Йдеться про суперечності економічних інтересів, які зародилися на початку трансформації відносин власності, і набувають особливої гостроти в період подальшого великомасштабного перерозподілу прав власності між індивідами чи їх групами, між ними і державою; про неузгодженість економічних інтересів між основними політичними силами тощо. Результатом загострення таких суперечностей стала фактична втрата управлінськими структурами своїх службових функцій. Вони виходять з-під громадського контролю і прагнуть до здобуття влади над економічними і політичними процесами. В

Україні сформувалися олігархічні клани – можновладці, які використовують монополізовані ними сектори економіки для концентрації у своїх руках політичної влади, а політичну владу для подальшого збагачення. Саме тому спроби втілення в життя радикальних економічних реформ в Україні потерпіли фіаско. Це зумовлено тим, що вітчизняні реформи не спиралися на об'єктивні економічні закони і прогресивну господарську практику успішних країн, а переважно були проявом меркантильного інтересу представників владних структур;

– *фактична відсутність системної методології стратегічного управління соціально-економічним розвитком* як основи економічної політики, спрямованої на мінімізацію ризиків, нейтралізацію небажаних чинників. Країни з розвинутою ринковою економікою активно використовують стратегічне планування як засіб державного регулювання пропорцій у виробництві шляхом застосування науково-технічних та соціальних прогнозів і програм розвитку економіки. Одним із важливих завдань нової влади в Україні має стати удосконалення системи стратегічного планування, головним завданням якого є не стільки формування орієнтовних показників соціально-економічного розвитку країни, скільки створення сприятливих умов для їх досягнення;

– *недосконалість системи розподілу обмежених ресурсів (фінансових, інтелектуальних тощо)*. Існуючий в Україні порядок розподілу і перерозподілу ресурсів не забезпечує структурну перебудову та технологічну модернізацію економіки, інноваційний характер її розвитку та конкурентоспроможність в динамічному глобальному середовищі. Часто рішення щодо стимулювання певних галузей чи підприємств визначаються фінансовою міццю та політичною впливовістю певних лобістських об'єднань, а не ступенем економічної ефективності здійснюваних заходів. За всі роки незалежності Україна не спромоглася налагодити у масштабах усієї країни високотехнологічного, наукоємного виробництва. Одними з основних шляхів усунення цієї проблеми можуть запровадження прозорої системи управління обмеженими ресурсами, а також підконтрольність громадськості всіх без винятку дій управлінців, пов'язаних з виконанням ними функцій держави;

– *інформаційна асиметрія*. Саме асиметричність інформації може стати чинником, який послаблює ефективність управлінських рішень в рамках економічної політики. Події останніх років в Україні засвідчили, що ця проблема стоїть надзвичайно гостро. Складається парадоксальна ситуація: уряд, який мав би забезпечувати зменшення нерівномірності розподілу інформації, збільшення її доступності для всіх учасників ринкових відносин, сам не має вчасно всієї інформації, необхідної для прийняття рішень.

Очевидно, що інформаційна асиметрія ускладнює процес своєчасного прийняття раціональних рішень у рамках економічної політики. Це зумовлено, зокрема, такими чинниками:

1) усю бажану інформацію за обмежений час неможливо отримати навіть технічно;

2) отримання об'єктивної та адекватної інформації ускладнюється через високий рівень монополізації вітчизняної економіки. Причому, протягом останніх років негативні поведінкові реакції економічних суб'єктів не обмежуються фінансовим сектором економіки та поширюються на виробничі галузі зі зростаючою швидкістю залежно від рівня зниження конкуренції на внутрішніх ринках [4];

3) швидкість реакції органів державної влади обмежена управлінським ланцюгом та офіційними статистичними даними. Таким чином, управлінці, на відміну від безпосередніх учасників ринків постійно відстають від ситуації на ринках;

4) існують групи інтересів, не зацікавлені у постачанні державним управлінням повної та достовірної інформації.

– *проблема довіри українського суспільства до інститутів влади, як суб'єктів реалізації економічної політики.* Останні проведені експертами дослідження показали тісний взаємозв'язок між рівнем довіри і розвитком економіки: чим вищий рівень ВВП, тим вища довіра, і навпаки, висока довіра дає можливість досягти високого ВВП. На жаль, серед європейських країн Україна посідає одне з останніх місць за довірою й останнє місце за ВВП.

Анонсовані реформи в економіці дуже часто не знаходять підтримки у підприємницькому секторі та серед пересічних громадян. Будь-які економічні реформи сприймаються ними лише як перешкоди для реалізації своїх амбітних планів, оскільки немає впевненості у намірах уряду. Для представників великого бізнесу властива рентоорієнтована поведінка. Вони прагнуть отримати доступ до обмежених ресурсів, у тому числі до бюджетних, через систему державних допомог і закупівель. Великий бізнес навчився використовувати державну владу для придушення конкурентів, отримання виняткових привілеїв тощо.

В Україні необхідним є відновлення довіри до владних структур. Як переконливо довела вітчизняна практика, сильна влада може бути грабіжницькою, орієнтованою на інтереси мало чисельної правлячої еліти. Суб'єкти реалізації економічної політики найближчим часом змушені будуть робити все для того, щоб здобути авторитет через забезпечення ними функціонального розв'язання завдань консолідації суспільства. Серед основних засобів реалізації цього завдання можуть бути забезпечення прозорості та відкритості діяльності влади на основі технічних можливостей використання.

Список використаних джерел:

1. Чухно А. А. Модернізація економіки та економічна теорія. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. С. 16-22. URL : http://econom.univ.kiev.ua/paradigm_et/conf_materials.pdf.

2. Базилевич В. Зміст та основні напрями парадигмальних зрушень у структурі економічної теорії XXI ст. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. С. 11-15. URL: http://econom.univ.kiev.ua/paradigm_et/conf_materials.pdf.

3. Тарасевич В. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2012. С. 31-34. URL : http://econom.univ.kiev.ua/paradigm_et/conf_materials.pdf.

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
ДУКОВ Олександр Олександрович,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

Необхідність фінансової санації і банкрутство підприємств є серйозними проблемами, які можуть стати на шляху до успішної діяльності підприємства. Так, банкрутство – це стан підприємства, коли його борги перевищують активи і воно не в змозі погасити заборгованості перед кредиторами, а санація – це вимушений стан фінансового оздоровлення. Санація – це система заходів, що здійснюється або самостійно підприємством, або за рішенням судових органів для недопущення визнання суб'єкта банкрутом та його ліквідації [1-3].

Причини фінансових санкцій та банкрутства можуть бути різними. Це можуть бути недостатні фінансові ресурси, неправильне управління фінансами, надмірне використання кредитів та інші фактори.

Банкрутство може призвести до суттєвого зниження рейтингу підприємства, обмежень на доступ до кредитів, скасування ліцензій і навіть до закриття підприємства. Банкрутство може спричинити втрату робочих місць, розпад команди, погіршення репутації та інших негативних наслідків.

Щоб уникнути фінансової санації та банкрутства, підприємство повинно ретельно планувати свою фінансову діяльність, дотримуватися вимог законодавства, вести точну і правильну фінансову звітність та приділяти увагу контролю над фінансовими процесами. Також важливо пам'ятати про забезпечення достатнього фінансового резерву для непередбачуваних ситуацій та ризиків.

Для запобігання фінансовій санкції та банкрутству, підприємство повинно відповідати вимогам ефективного фінансового менеджменту. Це означає, що підприємство повинно мати чітку стратегію фінансового управління, яка передбачає ретельне планування доходів та витрат, розробку бюджетів та відповідальний контроль за їх виконанням.

Також підприємство повинно мати систему внутрішнього контролю, яка дозволяє вчасно виявляти можливі фінансові проблеми та ризики, та приймати заходи для їх зменшення чи уникнення. Важливо також забезпечити високий рівень фінансової грамотності серед працівників підприємства, щоб

вони могли вчасно виявляти можливі фінансові порушення та проблеми. У разі виникнення фінансових проблем, підприємство повинно діяти вчасно та ефективно, приймаючи заходи для їх подолання. Наприклад, це може включати перегляд стратегії фінансового управління, зменшення витрат, підвищення ефективності управління активами та пасивами, залучення нових інвесторів та інші заходи.

Отже, в умовах сучасної економіки, де конкуренція є дуже високою, важливо дотримуватися принципів фінансової відповідальності та управління ризиками, щоб уникнути фінансових проблем та банкрутства. Це вимагає від підприємств ретельного планування та контролю за фінансовими процесами, підвищення ефективності управління активами та пасивами, забезпечення достатнього фінансового резерву та розвитку стратегій для збільшення доходів та зменшення витрат [1-3].

Крім того, підприємствам варто ретельно досліджувати ринки та конкурентні переваги, щоб забезпечити своє місце на ринку. Необхідно також пам'ятати про те, що управління фінансами є неодноразовим завданням, яке потребує постійного контролю та аналізу, адже економічні умови можуть змінюватися дуже швидко. Таким чином, тільки за допомогою стійкого та добре організованого фінансового управління можна досягти успіху та стабільності в діяльності підприємства.

Щоб уникнути негативних ситуацій, необхідно зосередитися на створенні ефективної стратегії фінансового управління, забезпеченні достатнього фінансового резерву, контролі над фінансовими процесами та підвищенні культури фінансової відповідальності. Крім того, підприємства повинні регулярно оцінювати свої ризики та вчасно приймати заходи для їх управління. Весь цей комплекс заходів може допомогти підприємству стати успішним та стабільним гравцем на ринку і досягти своїх цілей.

Список використаних джерел:

1. Кондрашихін А. Б., Пєпа Т. В., Федорова В. О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 208 с.
2. Боронос В. Г., Плікус І. Й. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник. Суми : СДУ, 2022. 459 с.
3. Говорушко Т. А., Дем'яненко І. В., Багацька К. В. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 400 с.

АЛЬОШИНА Тетяна Валеріївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, кандидат
економічних наук, доцент
БОНДАРЦОВА Валентина Миколаївна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ

Сучасні тенденції розвитку економіки нашої країни набувають нових інноваційних рис. Набувають неабиякої значимості інноваційні процеси розвитку організацій, в тому числі інноваційним процесам якісного розвитку кадрового потенціалу підприємства. Рівень розвитку кадрів підприємства є одним з ключових факторів розвитку та показником ефективності діяльності підприємства.

Вітчизняні та закордонні науковці приділяють значну увагу формуванню кадрового потенціалу підприємства, але, на сьогодні питання розвитку, формування та використання кадрового потенціалу підприємства є об'єктом зацікавленості вченої спільноти.

Термін «кадровий потенціал» є продуктом переходу від екстенсивного до інтенсивного способу розвитку виробництва, а саме своєрідною реакцією науки на потребу практики забезпечити якісне розвитку можливостей працівника як сукупного об'єкта виробництва й управління [1].

В загальному розумінні кадровий потенціал є сукупністю якісних і кількісних характеристик персоналу підприємства, тобто усі вміння та навички робітників, які можуть бути використані для підвищення ефективності в різних сферах діяльності підприємства.

Таким чином, кадровий потенціал можна оцінити за допомогою кількісних та якісних характеристик або показників.

До основних якісних характеристик кадрового потенціалу відносять професійні характеристики працівника, досвід діяльності у відповідній сфері, соціальні та психологічні особливості кожного працівника та мікроклімат в середині організації. До основних кількісних характеристик кадрового потенціалу відносять середній вік працівників, рівень ротації кадрів, стаж роботи на посаді та в організації, середню чисельність працівників, укомплектованість кадрами [2].

Формування кадрового потенціалу з урахуванням всіх якісних та кількісних характеристик є важливою умовою стабільного розвитку будь-якого підприємства.

Основою формування кадрового потенціалу є дієва кадрова політика. В свою чергу кадрова політика – це генеральний напрям кадрової роботи, яка характеризується сукупністю принципів, методів, форм, заходів і процедур формування, відтворення, розвитку та використання персоналу [3].

Головними напрямками управління кадровим потенціалом в рамках кадрової політики є:

- формування вимог до персоналу на основі перспективних напрямків розвитку організації;
- розробка комплексної системи управління кадровим потенціалом в рамках організації;
- розробка концепції матеріального та нематеріального стимулювання працівників в рамках визначеної стратегії розвитку організації;
- вибір шляхів формування, залучення, ефективного використання та збереження персоналу підприємства;
- забезпечення та розвиток соціальних гарантій працівникам в рамках організації;
- визначення шляхів розвитку, навчання, підвищення кваліфікації працівників організації;
- залучення працівників організації до участі в управлінні;
- формування корпоративної культури;
- забезпечення реалізації всіх напрямків кадрової політики організації.

Таким чином, сучасні умови розвитку вітчизняних підприємств потребують ефективної політики формування, розвитку та використання кадрового потенціалу, який відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку підприємства. Кадрова політика є невід’ємною складовою стратегічно зорієнтованої політики підприємства, метою якої є забезпечення оптимального балансу процесів оновлення і збереження кількісного та якісного складу кадрового потенціалу останнього.

Список використаних джерел:

1. Дискіна А. А. Кадровий потенціал – важливий чинник економічного розвитку підприємства. *Інтелект XXI*. 2018. № 2. С. 67-71. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_2_15.
2. Дядюра К. В. Кадровий потенціал підприємства. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 квітня 2021 р.)*. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. С. 66-68.
3. Руденко Н. В. Кадрова політика, як інструмент управління кадровим потенціалом. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2014. № 4. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2900>.

КОВАЛЕНКО-МАРЧЕНКОВА Євгенія Вікторівна,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
БУТ Катерина Андріївна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У наш час дуже складно уявити будь-яку державу без економічної складової. А саме, що без сильної економічної підтримки жодна держава не може проводити свою політику. Усі сфери суспільства, так чи інакше, залежать від економіки держави. Керівництво кожної країни ґрунтує свої пріоритети на підтримці безпеки всієї країни. Зокрема, для кожної держави важливий сталий розвиток економіки, що, своєю чергою, забезпечує підтримку стабільного функціонування сфер народного господарства.

Забезпечити безпеку економіки означає забезпечити безпеку країни в цілому. Однак, на даному етапі розвитку сучасного суспільства можна говорити, що роль держави неоднозначна. Державне втручання в економіку перестало бути рівнозначним, унаслідок цього можна побачити, що у кожній країні свої різні рівні кримінально-правового впливу держави на економічну діяльність [1].

Злочини в економічній сфері, як і інші види злочинів, істотно негативно впливають на успішний розвиток країни та рівень життя його громадян. Економічну злочинність утворює сукупність кількох десятків складів злочинів, які прописані в Кримінальному кодексі України. Серед видів економічних злочинів зазначають такі:

1. економічне шахрайство;
2. злочини у підприємницькій сфері;
3. злочини у сфері кредитування;
4. злочини у сфері конкуренції;
5. злочини на ринку цінних паперів та фінансові злочини;
6. злочини у сфері банкрутства;
7. службові економічні злочини [2].

За даними Офісу Генерального прокурора України на кінець 2020 року в Україні було зафіксовано 49 728 злочинів економічної спрямованості. Порівнюючи цей показник із загальним числом зареєстрованих злочинів, можна зазначити, що економічні злочини становлять приблизно близько 6 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів у нашій країні на кінець

2020 року. У 2019 році в порівнянні з 2018-м на 3 % збільшилася кількість виявлених злочинів економічного спрямування. За січень – липень 2019 р. збільшилась на 1,8 % кількість злочинів корупційної спрямованості. Загалом по країні зросла на 14 % кількість діянь, таких як отримання хабара. Виходячи з аналізу даних, можна зробити висновок про те, що отримання та давання хабарів є одними з найпоширеніших на сьогодні економічними злочинами [3].

Найімовірніше, ця тенденція може бути пов'язана з економічним та політичним становищем, що склалося в країні. Також це може бути пов'язане зі стереотипами та моделями поведінки, що склалися в суспільстві. Люди все частіше у пріоритет ставлять гроші і все більше думають про те, як легко заробити велику кількість грошей, щоб жити в достатку. Багато ж людей бояться впливу високопоставлених людей на їхню діяльність та особисте життя. Також, розглядаючи кримінально-правове регулювання України, можна побачити суттєві прогалини, які також можуть бути однією з причин появи економічної злочинності.

Визначившись зі структурою економічної злочинності, можна перейти до розгляду впливу на безпеку економіки країни. У зв'язку з тим, що причини виникнення економічної злочинності пов'язані з усіма сферами життя суспільства, слід зробити висновки про те, що економічні злочини активно проникли у всі сфери діяльності.

Злочинність в економічній сфері, як і злочинність в цілому, це суспільно небезпечне явище, що надає значний вплив на нестійкість і регрес розвитку торгової, банківської, зовнішньоекономічної та іншої діяльності, що завдає великої шкоди економічній діяльності країни в цілому.

У зв'язку з тим, що скоєння злочинів економічного спрямування здійснюється організованими злочинними групами, суспільна небезпека економічної злочинності значно зростає останніми роками. Також негативним впливом на економічну безпеку є така особливість економічної злочинності як латентність, тобто скритність [1].

Це насамперед веде до спотворення реальної статистичної картини, а також ускладнює розуміння реальної ситуації та ускладнює шлях до розуміння проблем, пов'язаних із виникненням та збільшенням кількості економічних злочинів. Також однією з особливостей економічної злочинності є постійне розширення видів злочинів у сфері економічної діяльності. Це характеризується тим, що поряд із традиційними способами здійснення злочинних дій з'являються все більш нові та невідомі раніше способи. Ця особливість, як і інші, безсумнівно впливає на економічну безпеку країни, оскільки з появою нових способів, шлях їх вирішення стає важчим і потрібен час, щоб знайти нові способи та методи розкриття цих нових видів злочинів. Економічна злочинність завдає шкоди всім видам власності, від приватної до державної. Ще однією з основних особливостей злочинності економічної спрямованості можна назвати її корисливий характер. Її головною метою є отримання прибутку. Судячи з практики найчастіше економічні злочини

відбуваються у промисловій діяльності. Це, своєю чергою, негативно позначається на виробництві матеріальних благ, надання послуг та здійснення робіт. Погіршення роботи виробництва різного призначення веде до відставання галузей економіки від рівня, якого бажає дотримуватися наша держава [4].

Підсумовуючи вищесказане можна дійти висновку, що в Україні виявлення можливих загроз економічної безпеки та вироблення заходів із запобігання мають першорядне значення у системі забезпечення економічної безпеки держави. І це дуже правильне рішення, тому що економічна безпека відіграє величезну роль як у розвитку економіки країни, так і у розвитку та формуванні інших сфер суспільного життя держави.

Список використаних джерел:

1. Русанов Г. О. Економічні злочини: навч. посібник. Дніпро : «Прспект», 2017. С. 128.
2. Наумов Ю. Г., Латов Ю. В. Економічна безпека та тіньова економіка: навч. посібник. 2016. С. 246.
3. Протидія економічній злочинності в Україні. Юридичні новини України. URL : <https://lexinform.com.ua>.
4. Користін О. Є., Чернявський С. С. Організована економічна злочинність в Україні: сучасний стан і стратегія протидії. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2011. С. 78-82.

ПРОЧАН Анна Олександрівна,

доцент кафедри менеджменту та туризму
Хортицької Національної Академії,
кандидат економічних наук, доцент

СТАН ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни в Україні галузь туризму зазнає колосальних втрат як через втрату частини рекреаційного фонду через окупацію територій так і через зменшення туристичних потоків. Після перемоги у війні відновлення туристичного сектору потребуватиме значних капітальних вкладень та інвестицій, які потрібно ефективно використати для відновлення туристичних потоків та відбудову зруйнованих комплексів, заповідників, парків, тощо.

На основі статистичних даних Euromonitor International прогнозовані світові втрати у вигляді збитків від в'їзного туризму від війни в Україні складатимуть 6,9 млрд. дол США. Проте такий прогноз є недостовірним, адже війна в Україні триває і не відомо коли вона може закінчитися і які втрати понесе Україна та її туристичний ринок [1].

Після Пандемії Коронавірусу в 2020 році, війна в Україні в 2022 є черговим випробуванням для вітчизняного туристичного ринку та компаній, які на ньому працюють. Витрати, які понесли компанії надзвичайно важко оцінити, адже війна ще триває і ворог щодня руйнує наші історичні пам'ятки та місця, які були туристичними.

Отож, для того щоб дослідити як війна вплинула на діяльність туристичних компаній пропонуємо проаналізувати динаміку кількості зареєстрованих підприємств в умовах війни (табл. 1).

Отож, на основі аналізу таблиці 1, ми бачимо, що порівнюючи кількість ФОП-ів зменшилися на 269 туристичних компаній, в основному це ті компанії, які були розташовані на тимчасово окупованих територіях та компанії, які постраждали від збройної атаки ворога. Також зменшилась кількість туристичних операторів на 106 компаній. Позитивним є зростання кількість туристичних компаній, які надають послуги з бронювання.

Таблиця 1

Динаміка кількості зареєстрованих підприємств за напрямком туристична діяльність за період жовтня 2021 – липня 2022 років

Суб'єкт туристичної індустрії	жовтень 2022 року		Липень 2022 року				на 1 квітня 2022 року			
	ФОП	Юридичні особи	ФОП	Зміна в порівнянні з жовтнем 2022	Юридичні особи	Зміна в порівнянні з жовтнем 2022	ФОП	Зміна в порівнянні з жовтнем 2022	Юридичні особи	Зміна в порівнянні з жовтнем 2022
Туристичні агентства	5768	4567	5847	79	4575	8	6037	269	4574	7
Туристичні оператори	103	2109	104	1	2112	3	106	3	2108	-1
Туристичні компанії, які надають послуги з бронювання	737	639	704	-33	637	-2	714	-23	637	-2

Джерело: [2]

Щодо юридичних осіб, то їхня кількість не настільки критично зменшилась як ФОП, адже юридичні компанії мають свої філії в кількох областях України. В підсумку можна стверджувати, що війна негативно вплинула на діяльність туристичних компаній, призвівши до їх скорочення та відповідно зменшення кількості податкових надходжень до бюджету України.

Наступним дослідимо структуру податкових надходжень за областями України (рис. 1).

Отож, аналізуючи структуру податкових надходжень від туристичних компаній найбільшу частку становили компанії міста Києва (29 %), наступними ідуть компанії, які розташовані у Львівській області (19 %) та трійку лідерів закривають закарпатські компанії з часткою у 10 %. Незважаючи на війну в Україні компаній вчасно сплачували податки на відновлення економіки та досягнення перемоги.

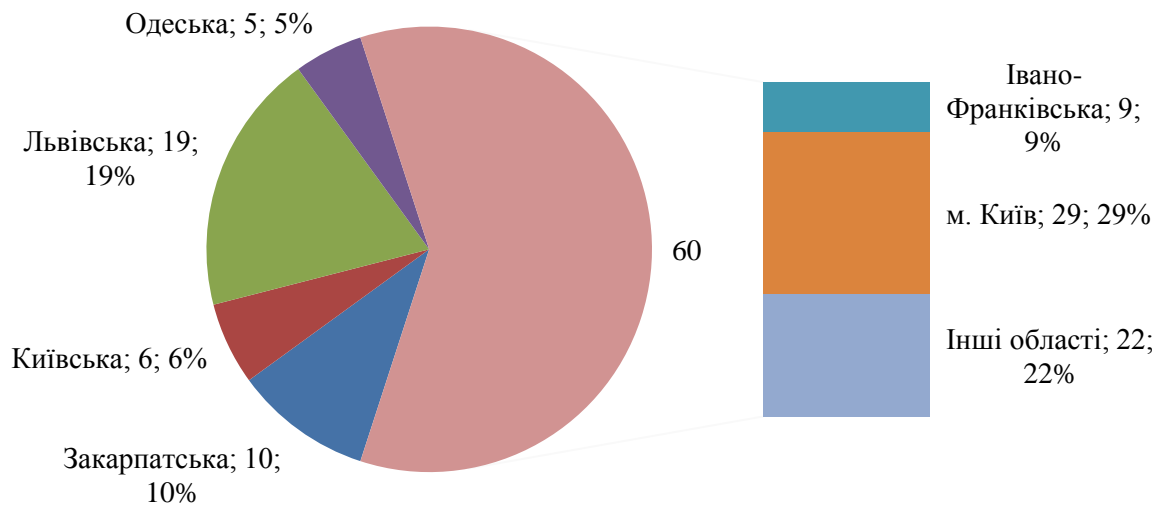

Рис. 1. Структура податкових надходжень від туристичних компаній за областями станом на 2022, % [3]

Згідно прогнозів, збитки туристичної галузі зростатимуть, проте туристичний бізнес так само незламний як і Україна. Туроператори та туристичні агентства знаходять сотні різних варіантів як бути корисними для держави не тільки в плані туризму. Більшість туристичних компаній перекваліфікувались на волонтерські організації та допомагають ТПО та ЗСУ. Вітчизняний туристичний бізнес хоч і постраждав від війни, проте не зупинився та продовжує працювати на нашу країну сплачуючи податки та допомагаючи нашим військовим та тимчасово переміщеним особам.

Список використаних джерел:

1. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури». URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>.
2. Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності. URL : https://ukrstat.gov.ua/edrpu/ukr/EDRPU_2022/fop_kved/arh_kzf_kved_22.htm.
3. Турзбір в Україні за перші чотири місяці 2022 року зріс на 65 %. URL : <https://www.tourism.gov.ua/blog/turzbir-v-ukrayini-za-pershi-chotiri-misyaci-2022-roku-zris-na-65>.

СОКОЛ Поліна Миколаївна,
доцент кафедри маркетингу
та міжнародного менеджменту
Дніпровського національного
університету ім. О. Гончара,
кандидат економічних наук
ГОРДІЙЧУК Світлана Миколаївна,
директор ТОВ «Размах»

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У РОЗВИТКУ БРЕНДУ

Маркетинг – це сфера, що швидко розвивається та постійно стикається з новими викликами внутрішнього і зовнішнього середовища. Зміна поведінки споживачів суттєво впливає на ринок товарів і послуг. З розвитком технологій і появою нових каналів збуту, споживачі стають більш вимогливими і обізнаними. Для вирішення цієї проблеми необхідно проводити маркетингові дослідження, щоб зрозуміти, що важливо для споживачів і які зміни в продукті, упаковці, цінових і маркетингових повідомленнях необхідні.

В даний час маркетингові дослідження є невід'ємною частиною стратегії розвитку бренду. Швидко мінливе середовище, зміни в поведінці споживачів і посилення конкуренції на ринку вимагають від підприємств чіткого реагування і адаптації до змін. Дослідження ринку дозволяє компаніям отримати важливу інформацію про своїх споживачів, ринок і конкурентів, що допомагає їм розробляти ефективні стратегії маркетингу та просування своїх брендів.

Це питання є актуальним, бо дозволяє більш глибоко зрозуміти роль маркетингових досліджень в розвитку бренду: сучасні проблеми в маркетингу та шляхи їх вирішення за допомогою маркетингових досліджень; інноваційні підходи до маркетингових досліджень, які дають можливість отримати більш точні та актуальні дані про споживачів і ринок; яким чином дослідження ринку може допомогти підприємствам розвивати свої бренди в сучасних умовах і досягти успіху на ринку; як використовувати дослідження ринку, щоб отримати цінну інформацію та які інноваційні підходи до досліджень можуть бути найбільш ефективними в їхній конкретній галузі.

З кожним роком на ринку з'являється все більше компаній, а конкуренція стає все більш жорсткою. Щоб розібратися з цією проблемою, необхідно регулярно проводити маркетингові дослідження, щоб зрозуміти, які переваги надають конкуренти та як можна покращити свій товар і маркетингову стратегію.

Неефективні маркетингові кампанії – негативне явище на ринку товарів та послуг. Деякі підприємства витрачають багато грошей на маркетингові заходи, але не досягають бажаних результатів. Для вирішення цього завдання необхідно проводити маркетингові дослідження з метою розуміння, що важливо споживачам і які зміни в маркетингових повідомленнях необхідні.

Невизначеність щодо нових продуктів і послуг та недостатня обізнаність на ринку – крок ,який перекреслює комплекс маркетингу підприємства. Багато підприємств стикаються з проблемою невизначеності, коли вони виводять на ринок новий продукт або послугу. Крім того, багато підприємств не мають достатньої інформації про своїх клієнтів, ринок і конкурентів [1]. Для вирішення цього завдання необхідно проводити маркетингові дослідження, щоб зрозуміти, що більш важливо для споживачів, а також які зміни необхідні в товарі або послугі, ціні, упаковці тощо.

До основних методів та інструментів маркетингових досліджень, які можуть бути використані для розробки і розвитку бренду, можна віднести наступні:

- аналіз ринку і конкурентів (цей метод дозволяє вивчити ринок, на якому працює підприємство, і конкурентів, щоб зрозуміти їх сильні та слабкі сторони, розробити більш ефективну стратегію брендингу);
- дослідження поведінки споживачів (цей метод допомагає зрозуміти потреби і переваги цільової аудиторії і на основі отриманих даних розробити товари та послуги, які будуть найбільш затребувані на ринку);
- опитування та фокус-групи (цей прийом дозволяє отримати зворотний зв'язок від споживачів, який можна використовувати для поліпшення якості товарів і послуг та визначити, що важливо для цільової аудиторії);
- аналіз соціальних медіа (цей метод використовується для вивчення думки споживачів в соціальних мережах та інших онлайн-каналах і на основі отриманих даних розробляють більш ефективні маркетингові стратегії);
- аналіз даних та інформаційне забезпечення (цей метод використовується для обробки великих обсягів даних і виявлення закономірностей і тенденцій, які можуть бути використані для поліпшення стратегій маркетингу і просування бренду).

Інструменти, які можуть бути використані для реалізації цих методів, можуть включати різні програмні продукти і технології, такі як Excel, Google Analytics і багато інших [2]. Крім того, можуть використовуватися різні методики і методології, такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз тощо. Важливо вибирати методи та інструменти, виходячи з цілей і завдань, які необхідно вирішити в рамках конкретного дослідження.

Таким чином, в цілому маркетингові дослідження ринку є важливим інструментом розвитку бренду і дозволяє компаніям краще зрозуміти потреби і переваги своєї цільової аудиторії. При правильному використанні дослідження ринку можуть допомогти компаніям розробити більш ефективні маркетингові стратегії, поліпшити свої продукти і послуги, стати більш конкурентоспроможними на ринку.

Список використаних джерел:

1. Khaminich S., Zykun N., Oklander T., Laburtseva O., Podashevskaya T., Vilchynskyi O. Modelling neural net-work segmentation of the media market. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Vol. 11 (3). Pp. 565-581. URL : http://www.iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJM/VOLUME_11_ISSUE_3/IJM_11_03_059.pdf.
2. Сокол П. М., Хамініч С. Ю., Бабіч А. Д. Digital-маркетинг як сучасний засіб просування товарів та послуг. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. Вип. 6 (111). С. 46-50.

КУБЕЦЬКА Ольга Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
КОЦЮРУБА Лілія Сергіївна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Капітальні інвестиції пов'язані з фінансовим управлінням бізнесом і описують процес інвестування в засоби виробництва, об'єкти, що приносять дохід, та інші матеріальні активи. Капітальні інвестиції є ключовим інструментом забезпечення ефективного функціонування та розвитку бізнесу.

Посилення конкуренції, стрімкий технологічний розвиток, високі вимоги до якості продукції та послуг і непередбачувана кон'юнктура ринку вимагають від компаній йти в ногу з часом, оновлювати обладнання та технології, підвищувати якість виробництва та розробляти нові продукти. Капітальні інвестиції є важливим елементом у забезпеченні цього розвитку.

Оскільки мінливі ринкові умови, політична та економічна нестабільність є постійними явищами, компанії повинні постійно здійснювати капітальні інвестиції в різні проекти, які дозволяють їм адаптуватися до нових умов і забезпечити свою конкурентоспроможність.

Тому тема «Капітальні інвестиції та їх роль у розвитку бізнесу» є дуже актуальною і важливою для розуміння того, як інвестиції в розвиток бізнесу допомагають компаніям рухатися вперед і забезпечують їх стабільний розвиток та успіх на ринку.

«Капітальні інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, основних засобів, інших об'єктів нерухомості, а також нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм зазначеного кодексу» [1].

Види капітальних інвестицій можна класифікувати за різними критеріями, такими як:

1) за метою інвестування: виробничі інвестиції, невиробничі інвестиції та змішані інвестиції.

2) за джерелами фінансування: власні інвестиції, позикові інвестиції та змішані інвестиції;

3) за тривалістю повернення інвестицій: довгострокові, середньострокові та короткострокові інвестиції;

4) за формою власності: інвестиції у приватну, державну та комунальну власність.

«Капітальні інвестиції грають важливу роль у розвитку підприємства. Вони дозволяють збільшити обсяги виробництва, підвищити якість продукції, модернізувати технології виробництва, розробити нові продукти, підвищити ефективність виробництва та збільшити прибуток» [2].

На відміну від інших видів інвестицій, капітальні інвестиції можна розглядати як довгострокові фізичні інвестиції, оскільки кошти вкладаються в основні фонди протягом тривалого періоду часу. Крім того, капітальні інвестиції можуть бути як акціонерними, так і борговими. Інвестори можуть або вкладати власний капітал у розвиток бізнесу, або отримувати кредити від банків чи інших фінансових установ. Крім того, капітальні інвестиції є більш довгостроковими за своєю природою і можуть забезпечувати стабільний дохід протягом тривалого періоду часу, ніж короткострокові інвестиції, які зазвичай дають швидку віддачу.

«У порівнянні з фінансовими інвестиціями капітальні інвестиції мають більш прямий вплив на розвиток підприємства та його виробничі процеси. Фінансові інвестиції, які полягають у придбанні акцій, облігацій та інших цінних паперів, зазвичай не мають прямого впливу на виробничу діяльність підприємства» [3].

Проблеми, пов'язані з капітальними інвестиціями, можуть включати недостатню фінансову підтримку, волатильність ринку, ризики, пов'язані з впровадженням нових технологій та необхідністю управління ресурсами. Недостатня фінансова підтримка може перешкоджати розвитку бізнесу, оскільки капітальні інвестиції часто є дорогими. Волатильність ринку також може ускладнити ситуацію, оскільки може призвести до непередбачуваних змін у виробничому процесі та ризиків, пов'язаних із втратою інвестицій. Крім того, впровадження нових технологій може призвести до технічних та організаційних проблем, які потребують управління ресурсами, включаючи фінансові, кадрові та інші.

Капітальні інвестиції мають свою специфіку в різних секторах економіки. У промисловості капітальні інвестиції можуть включати придбання нового обладнання, впровадження нових технологій та розширення виробничих потужностей. У сільському господарстві капітальні інвестиції можуть включати впровадження нових методів обробки ґрунту, придбання нового технічного обладнання та розширення виробничих потужностей. У будівельному секторі капітальні інвестиції можуть включати будівництво нових та реконструкцію старих будівель.

Прикладом успішних капітальних інвестицій є модернізація технічного обладнання на заводах Tesla. «У 2017 році Tesla витратила близько 1,1 мільярда доларів на встановлення нових ліній для виробництва батарей для електромобілів» [4]. Ці інвестиції дозволили компанії збільшити обсяги виробництва та знизити собівартість продукції.

Іншим прикладом успішних капітальних інвестицій є будівництво нового заводу на заводі Volkswagen у Словаччині. 2017 року Volkswagen

витратив понад 1 млрд євро на будівництво нового заводу з виробництва електромобілів. Ця інвестиція дозволила компанії підвищити ефективність виробництва та забезпечити зростання виробництва електромобілів.

Отже, капітальні інвестиції є важливим інструментом для розвитку бізнесу, оскільки вони збільшують обсяги виробництва, підвищують ефективність та забезпечують стабільний дохід протягом тривалого часу. Капітальні інвестиції можуть бути витратами на будівництво нових об'єктів, модернізацію технічного обладнання, впровадження нових технологій, розробку та виробництво нових продуктів і підвищення продуктивності праці.

На відміну від інших видів інвестицій, капітальні інвестиції – це довгострокові та реальні інвестиції, які приносять прибуток протягом тривалого періоду часу. Успішні капітальні інвестиції можуть призвести до значного підвищення прибутковості та конкурентоспроможності компанії. Приклади Tesla і Volkswagen показують, що правильно реалізовані капітальні інвестиції можуть призвести до значного збільшення обсягів виробництва, скорочення витрат і підвищення продуктивності. Для досягнення максимального успіху капітальних інвестицій важливо визначити правильні напрямки інвестування та правильно розподілити кошти.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Краснова М. М., Діденко О. Є. Фінанси підприємств. К. : КНЕУ, 2017. С. 58.
3. Зеленський В. П., Горбачевська О. І., Шевченко В. М. Основи інвестиційного менеджменту. К. : Центр учбової літератури, 2018. С. 46.
4. Tesla. Annual Report 2017. URL : <https://www.tesla.com/sites/default/files/2017-annual-report.pdf>.

ГНЄУШЕВА Вікторія Олександрівна,
доцент кафедри міжнародних відносин,
управління та адміністрування
Запорізького інституту економіки
та інформаційних технологій,
кандидат економічних наук, доцент

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ефективно функціонуючий страховий ринок є важливою компонентою ринкової економіки, а також невід'ємною складовою фінансової системи будь-якої держави та її ринкової інфраструктури. Як свідчить світовий досвід, рівень розвитку економіки країни визначають в тому числі і за рівнем організації страхової справи, яка за рентабельністю у багатьох розвинених країн Європи та Світу випереджає промисловий та банківський сектор.

Як елемент ринкової інфраструктури страховий ринок пов'язаний з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили. У розвинених країнах страхова справа має найширший розмах ніж в Україні і забезпечує надійну охорону інтересів домогосподарств і підприємців від несприятливих наслідків техногенних аварій, фінансових ризиків, криміногенних факторів, стихійних лих та інших форс-мажорних обставин [1, с. 205].

Специфіку взаємовідносин суб'єктів на страховому ринку України визначає рівень розвитку його інфраструктури, яку слід розглядати як велику і складну систему, головне призначення якої полягає у підтримці впорядкованих взаємовідносин між учасниками ринку (страхові компанії, споживачі страхових послуг, страхові посередники) [2, с. 144].

Питанням визначення сучасного стану, проблемам розвитку страхового ринку та його інфраструктури присвячені наукові праці Васильєва О., Сосновської О., Волосович С., Фоміної О. та ін.

Метою даного дослідження є оцінка особливостей сучасного стану розвитку страхового ринку України і виявлення проблемних аспектів його функціонування.

Сьогодні страховий ринок України розвивається та інтегрується у світовий ринок. Стан його розвитку можна охарактеризувати за допомогою певної системи показників діяльності страхових компаній, які складають основу інфраструктури страхового ринку України.

Для кожної страхової компанії першочергове значення має показник кількості укладених договорів страхування, оскільки він відображає рівень охопту страхового ринку тим чи іншим страховиком. Зростання кількості договорів страхування означає для страхової компанії, що саме її страхові послуги користуються довірою у страхувальників (рис. 1).

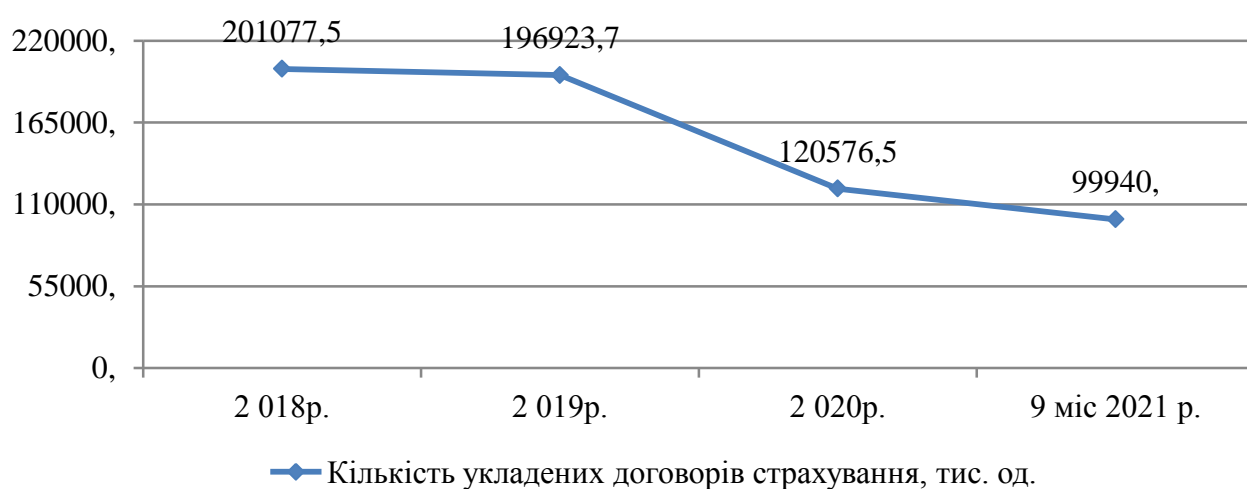

Рис. 1 Кількість укладених договорів страхування у 2018 – 2021 рр.

Джерело: побудовано автором з використанням [3]

Як бачимо, кількість укладених страховиками України договорів страхування у 2021 р. знизилась: у порівнянні з 2018 р. на 101137,50 тис. од.; у порівнянні з 2019 р. на 96983,70 тис. од.; у порівнянні з 2020 р. на 20636,50 тис. од.

Наступними важливими показниками діяльності страховиків на страховому ринку є обсяги страхових премій, страхових виплат та рівень страхових виплат до страхових премій (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності страхових компаній України в 2018 – 2021 рр.

Показник	2018	2019	2020	9 міс. 2021	Відхилення, (+,-) 2021 р. від		
					2018	2019	2020
Валові страхові премії	49367,5	53001,2	45184,9	38070,6	-11296,9	-14930,6	-7114,3
Валові страхові виплати	12863,4	14338,3	14852,7	13427,7	564,3	-910,6	-425,0
Рівень валових виплат до валових премій, %	26,1	27,1	32,9	35,3	9,2	8,2	2,4
Чисті страхові премії	34424,3	39586,0	40350,2	35253,0	828,7	-4333,0	-5097,2
Чисті страхові виплати	12432,6	14040,5	14451,9	13215,7	783,1	-824,8	-1236,2
Рівень чистих виплат, до чистих премій, %	36,1	35,5	35,8	37,5	1,4	2,0	1,7

Джерело: складено і розраховано автором з використанням [3]

Таким чином, позитивну динаміку мають показники рівня валових виплат до валових премій та рівня чистих виплат до чистих премій, які показують відсоткове співвідношення між страховими преміями та страховими виплатами за певний період часу.

Проблемними наслідками пандемії COVID-19 для страхових компаній стало скорочення у 2021 р. обсягів валових страхових премій, валових страхових виплат, чистих страхових премій, чистих страхових виплат. Але, слід відзначити,

що в 2019 р. страховий ринок України залишився в ТОП-10 найбільш динамічних ринків світу. Ринок ризикового страхування України займав у 2019 р. 53-є місце в світі (в 2018 році – 55-є), поліпшення показників відбулося завдяки зростанню обсягу надання страхових послуг в валютному еквіваленті на 22,1 %. Зростання ринку страхування життя в валютному еквіваленті склало 26,5 %, а в світовому рейтингу український ринок страхування життя перемістився на 2 позиції вгору: з 81-го у 2018 році, на 79-є місце в світі в 2019, що свідчить про зростання рівня розвитку страхового ринку України в 2019 році [4]. Крім того, під час пандемії COVID-19 і введення карантинних заходів вже існуючі страхові послуги набули певного розвитку. Так кількість клієнтів, які купували страхові продукти онлайн в Україні, за результатами 2020 року збільшилася в 3 рази в порівнянні з 2019 роком. Іншим за важливістю чинником стало зростання попиту в інтернеті самої категорії страхування. За даними Google, в порівнянні з 2019 р. тільки в четвертому кварталі українці використовували пошук страхування онлайн на 16 % частіше [5].

Пандемія COVID-19 стала каталізатором і загострила необхідність вирішення проблемних питань в усіх видах людської діяльності і, зокрема в питаннях трансформації інфраструктури страхового ринку України. Відповідними напрямками для трансформації інфраструктури вітчизняного страхового ринку є розмиття меж між страховими компаніями, компаніями сектору BigTech та технологічними партнерами; розширення взаємодії зі страхувальниками на принципах підтримки та використання соціальних мереж; зміни у структурі надаваних страхових послуг; попередження зростаючої кількості випадків шахрайства у страхуванні; зростаючий попит на параметричні страхові продукти; запровадження діджитал – підходу до взаємодії з клієнтами та працівниками; віддалена ідентифікація страхових ризиків та використання інших технологічних іновацій (FinTech, InsurTech) на страховому ринку України [6; 7, с. 18].

Список використаних джерел:

1. Васильєв О. В. Проблеми удосконалення інфраструктури страхового ринку. *Вісник ЧДТУ*. Чернігів, 2013. № 2 (66). С. 204-208. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/39791/1/D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>.
2. Сосновська О. О. Страхування: навч. посібник. К.: Київський Університет ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
3. Щоквартальна статистика страхового ринку України за 2002-2022 роки. URL : <https://forinsurer.com/stat>.
4. Страховий ринок України в ТОП-10 самих динамічних ринків світу. URL : <https://www.insa.com.ua/blog/strahovoj-rynok-ukrainy-v-top-10-samyh-dinamichnyh-rynkov-mira/>
5. Особливості українських інтернет-продажів в страхуванні. URL : <https://forinsurer.com/public/06/12/12/2752>.
6. Волосович С. В., Фоміна О. О. Технологічні іновації на страховому ринку. *Вісник КНЕУ*. Київ, 2018. № 5. С. 124-137. URL : <http://visnik.knute.edu.ua/files/2018/05/11.pdf>.
7. Білаш А. В. Формування та реалізація інфраструктурного потенціалу розвитку страхового ринку в Україні. Проблеми розвитку страхування в Україні: наук. зб. Львів, 2021. Вип. 2. С. 7-26. URL : <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/Problemy-rozvytku-strakhuvannia-v-Uk>.

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансово-економічна безпека є невід'ємною частиною розвитку підприємства та важливою умовою економічного зростання. У найзагальнішому розумінні фінансово-економічна безпека підприємства означає, що підприємство не відчуває негативних ефектів. Саме стан економіки підприємства забезпечує захищеність, протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам, здатність створювати і захищати життєво важливі інтереси підприємства. Під фінансово-економічною безпекою розуміють здатність, можливість і готовність підприємства забезпечити економічний і соціальний розвиток, забезпечити економічні інтереси та зменшити спричинення загроз і можливих втрат. Звісно, що чинники безпеки можуть діяти як у бік посилення, так і у бік ослаблення.

Ознаками фінансово-економічної безпеки підприємства є: стабільність, стійкість, розвиток, збільшення обсягу продукції та послуг, достатній фактичний отриманий дохід за видами діяльності, зайнятість працівників, безпека їх зайнятості (гарантія), ефективне використання потенціалу ресурсів, забезпеченість грошима, інвестиційна активність, швидкі технологічні зміни тощо.

Оскільки головним ресурсом завжди були працівники, тому управління фінансово-економічною безпекою підприємства має передбачати ретельний підбір та використання методів управління, що орієнтовані на співробітників. Заохочуючи (мотивуючи) їх якомога краще виконувати поставлені завдання, необхідно добре знати, що спонукає працівників до якісної роботи і до досягнення мети підприємства. Методи управління мають комбінуватися, проте є класичними: адміністративно-правові (організаційні), соціально-психологічні тощо.

Адміністративно-правові (організаційні), по-суті, є регульованими всіма правилами: наприклад, приходити на роботу вчасно, бути на робочому місці під час роботи тощо. Адміністративні методи управління складають формальну частину організації діяльності організації.

Економічні методи управління є найважливішими, оскільки базові потреби працівників мають задовольнятися. Виділяють економічні методи управління: заробітна плата, матеріальне стимулювання, кредитування працівників (фінансування), матеріального забезпечення тощо.

Соціально-психологічні методи управління базуються на працівникові як особистості. Тобто, необхідно добре розуміти співробітників, мотиви їх діяльності, психологію різних соціальних груп і скористатися цим, та підвищити ефективність підприємства. Основними соціально-психологічними методами управління є: соціальні норми, виховні методи (виховання, переконання), соціальне регулювання (грунтується на зобов'язаннях, домовленостях) тощо.

При спільному використанні адміністративно-правових, економічних та соціально-психологічних методів управління можна досягати хороших результатів в менеджменті з позиції забезпечення стану фінансово-економічної безпеки. Застосування методів управління та їх зміни визначаються середовищем підприємства та його впливом.

Рівень ФЕБ залежить також не лише від працівників як виконавців, а і від самого керівництва підприємства, що пояснюємо тим, що при виявленні будь-яких загроз керівнику необхідно оперативно реагувати на проблеми та зрештою, це дасть можливість мінімізувати збиток, витрати, втрати підприємства. Крім того, керівництву необхідно своєчасно проводити оцінку рівня ФЕБ – оцінку підприємства на кожному його етапі розвитку, щоб була можливість виявити проблеми та попередити їх чи зменшити негативні наслідки [1].

Не менш важливою функцією (методом) управління фінансово-економічною безпекою підприємства є планування діяльності підприємства, що визначає цілі та визначає курс дій, тобто є узгодженою програмою дій (передбачає досягнення мети) та передбачає контроль (перевірку чи буде досягнута мета та уточнення дій – зміну заходів досягнення мети). Першим кроком у плануванні є формулювання цілей організації, цілей підрозділів цієї організації (відділів, служб, бригад тощо), що мають бути узгодженими. Для досягнення успіху з позиції забезпечення фінансово-економічної безпеки необхідно поставити конкретні, реалістичні цілі та визначити рішення щодо їх досягнення [2].

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства передбачає наявність чіткого бачення майбутнього підприємства.

Звісно, що проблема фінансової безпеки актуальна в сучасній економіці підприємств, тому що саме фінансова безпека є головною складовою у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Для підприємств важливо визначити фінансові ризики та їх вплив на діяльність. І це потрібно для того, щоб зрештою мінімізувати загрозу банкрутства підприємства.

Список використаних джерел:

1. Шило Ж. С. Конспект лекцій з дисципліни «Технологія діяльності аналітиків та обліково-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки» для студентів спеціальності 073 Менеджмент. Рівне : НУВГП, 2017. 85 с.
2. Резворович К. Р., Юнін О. С., Круглова О. О. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти: навч. посібник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 195 с.

СИДОРОВ Олександр Анатолійович,
проректор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук,
Заслужений економіст України
НОСОВА Ірина Вікторівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку українських підприємств, що характеризується трансформаційними процесами в економіці країни, особливої уваги привертають питання щодо економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності та можливості протистояти внутрішнім й зовнішнім впливам і загрозам. Особливе місце у забезпеченні економічної безпеки підприємства посідає кадрова безпека, як один із стратегічних напрямків розвитку останньої.

Під кадровою безпекою підприємства розуміють правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом, яке націлене на вирішення правових питань щодо трудових відносин, підготовку нормативних документів та забезпечення необхідною інформацією всіх підрозділів управління персоналом [1].

Кібанов А. визначає кадрова безпеку як генеральний напрям кадрової політики, який містить сукупність принципів, методів та форм збереження, зміцнення й розвиток кадрового потенціалу та створення відповідального й високоефективного згуртованого колективу, здатного реагувати на зміни у зовнішньому середовищі [2].

На думку Логінової Н., кадрова безпека найважливішою складовою економічної безпеки підприємства, метою якої є виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та реалізується в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства [3].

Таким чином, кадрова безпека є системою заходів щодо створення, нормування, розвитку та ефективного управління персоналом з метою забезпечення стабільного стану економічної безпеки підприємства.

Основною метою системи управління кадровою є формування та використання висококваліфікованого, відповідального персоналу з метою мінімізації впливу загроз на економічну безпеку підприємства.

Кадрова безпека, як система покликана виконувати організаційну, соціально-економічну та відтворювальну функції. Організаційна функція кадрової безпеки полягає у планування потреб і джерел комплектування персоналу.

Соціально-економічна функція є інструментарієм забезпечення комплексу умов і факторів, спрямованих на раціональне закріплення й використання персоналу. Відтворювальна функція системи кадрової безпеки підприємства полягає у забезпеченні розвитку персоналу [4].

Об'єктом управління кадрової безпеки є безпосередньо персонал підприємства. До суб'єктів кадрової безпеки відносять усі підрозділи, служби, та установи, які впливають на забезпечення економічної безпеки підприємства при здійсненні управління персоналом.

Нормативно-правове регулювання кадрової безпекою підприємства здійснюється в рамках чинного законодавства та регулюється Конституцією України, міжнародними правовими актами, ратифікованими Верховною радою України, Господарським та Податковим кодексом, кодексом Законів про працю, законах України «Про зайнятість населення», підзаконними актами органів державного регулювання та внутрішніми документами підприємства.

Таким чином, необхідно підкреслити, що ефективна політика кадрової безпеки підприємства має безпосередній вплив на економічну безпеку всього підприємства та гарантує високий потенціал його розвитку в майбутньому, адже ефективна політика кадрової безпеки у комплексній системі економічної безпеки підприємства, мінімізує кадрові ризики та їх негативний вплив на фінансову складову діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кириченко О. А., Поскрипко Ю. А. Теоретичні засади системи економічної безпеки кадрового забезпечення суб'єктів господарської діяльності. *Економіка та держава*. 2010. № 11. С. 36-38.
2. Гончарова К. Г. Кадрова безпека, як складова економічної безпеки банківської установи. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_127.
3. Писаревська Г. І. Напрями удосконалення кадрової безпеки на підприємстві як напрям стратегії управління персоналом. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2020. № 37. С. 56-61. URL : <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/631/620>.

КАЛІНІЧЕНКО Зоя Дмитрівна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ДЕРЕГУЛЯЦІЇ ТА СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Необхідною передумовою для досягнення країною високого рівня економічного розвитку та інтеграції до спільного ринку ЄС є спрямовані на вдосконалення регуляторного середовища (дерегуляцію) зусилля в Україні. Вже розпочато низку реформ, які об'єднані ключовою метою – зробити Україну привабливішим місцем для ведення бізнесу.

Державна політика дерегуляції – дієвий інструмент для створення відкритого середовища для розвитку бізнесу в Україні завдяки впровадженню якісного регулювання, де всі процеси є прозорими, а кількість регуляторних актів відповідає необхідному мінімуму.

Для забезпечення успіху потрібна взаємодія владних структур та бізнес-спільноти, провідних громадських об'єднань, національних та міжнародних організацій, науковців. Робота ведеться в напрямі скасування надмірних регуляторних обмежень та неефективних процедур контролю, скасування надлишкового ліцензування, застарілих систем сертифікації, моніторингу, здійснення експертиз та інших обмежень для бізнесу.

Визначені як головні завдання щодо зменшення адміністративного тиску на бізнес та боротьба з корупцією. Легкість ведення бізнесу пропагується як шлях для залучення інвестицій в економіку та поштовх для відповідного зростання внутрішнього валового продукту. Зусилля у цій сфері спрямовані на підвищення позиції України у рейтингу Doing Business шляхом створення сприятливих умов для ведення бізнесу.

Для втілення цієї мети поряд з реалізацією регуляторної політики зусилля в країні спрямовані на вдосконалення дерегуляції. Водночас надзвичайно важливою для забезпечення успіху дерегулювання є взаємодія владних структур та бізнес-спільноти, провідних громадських об'єднань, національних та міжнародних організацій.

Дерегуляція передбачає скасування надмірних регуляторних обмежень та неефективних процедур контролю, скасування надлишкового ліцензування, застарілих систем сертифікації, моніторингу, здійснення експертиз та інших обмежень для бізнесу. Через скасування регуляторних обмежень та неефективних процедур зменшується адміністративний тиск на бізнес та посилюється боротьба з корупцією. Такі заходи дозволяють бізнесу сконцентруватися на своїй основній діяльності.

Міністерство економіки спільно з Офісом ефективного регулювання (BRDO) розробило бізнес-кейси для бажаючих відкрити власний бізнес. Бізнес-кейси – це покрокові інструкції, що розповідають, які дозвільні документи будуть потрібні для відкриття того чи іншого бізнесу. За допомогою цього електронного інструменту, відповідаючи на декілька уточнюючих питань, можна отримати власний check-list завдань, а саме: які документи потрібно зібрати, скільки часу займе кожна процедура, куди звертатися та інше.

Офісом ефективного регулювання (BRDO) розроблено «онлайн АРВ» – унікальний інструмент, що дозволяє державним службовцям та бізнесу проводити аналіз регуляторного впливу нормативно-правових актів не лише якісно та ефективно, а й значно скорочує часові витрати на його проведення. Крім того, на платформі ефективного регулювання розміщені допоміжні інструменти: онлайн-калькулятори, М-Тест, методичні матеріали, каталоги з питань державного адміністрування, статистичні дані тощо.

Впроваджено системний перегляд регуляторних нормативно-правових актів у п'яти сферах економіки, а саме: сільського господарства та безпеки харчових продуктів, будівництва, енергетики, транспорту та інфраструктури, інформаційних технологій та телекомунікацій. Системний перегляд (англ. Rolling Review) – це перегляд регулювання ринків з метою підвищення їх ефективності, зокрема:

- «очищення» регуляторного поля від регулювання, що не відповідає принципам регуляторної політики (зокрема, доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, законності);
- оцінка якості регулювання ринків та врахування досвіду минулих рішень для проектування нового регулювання;
- підготовка рекомендацій щодо системного вдосконалення регулювання;
- практичне впровадження взаємодії держави (регуляторів), бізнесу та суспільства, що призведе до підвищення рівня залученості бізнесу до процесу регулювання його діяльності.

Метою нової системи ризикоорієнтованості є впровадження управління ризиками, що пов'язані з діяльністю підприємства, тоді як раніше 99 % перевірок спрямовувались на фіксацію порушень. Нова система перевірок базуватиметься на критеріях ризику, які, залежно від спеціалізації, будуть призначені тому чи іншому підприємству.

Важливо зазначити, що забезпечення комплексного підходу до перевірок – один із пріоритетів нової системи. Тепер, якщо бізнес підпадає під перевірку одразу двома та більше контрольними органами, така перевірка буде здійснюватися в один етап – матиме місце разовий контроль підприємства відповідними органами, що спростить процес перевірки та дозволить уникнути дублювання функцій інспекторів, а отже – і зловживань.

Для підготовки до перевірки підприємцю більше не потрібно буде вивчати тисячі сторінок законодавчих актів. Замість цього запроваджено практику використання чек-листів – індивідуального переліку конкретних вимог для кожного виду бізнесу. За даним переліком, по-перше, підприємець матиме можливість перевірити власний бізнес: чи все правильно організовано, чи існують на даний момент порушення, які можна було б виправити перед запланованою перевіркою. По-друге, буде чітке розуміння того, що саме перевірятиме контролер – чек-лист чітко обмежує компетенцію того чи іншого органу контролю, що не дозволяє перевірити більше чи менше того, що встановлено переліком.

Окрім чек-листів, новація впроваджує можливість онлайн-скарг, відкриті рейтинги контрольних органів, календар та історію перевірок – ці та інші послуги в межах нової системи перевірок бізнесу будуть доступні та працюватимуть на базі Інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду та контролю.

В Україні продовжується процес дерегуляції у низці галузей, серед найбільш пріоритетних: перевезення вантажів, надкористування, будівництво,

сільське господарство та харчові продукти, фіскальна політика, зовнішньоекономічна діяльність, енергетика, інформаційні технології та телекомунікації. Подальша системна робота над підвищенням України у рейтингу Doing Business. Зокрема, Мінекономіки забезпечуватиме координацію центральних органів виконавчої влади задля пришвидшення завдань, визначених Планом заходів.

За цих умов виникає нагальна потреба в законодавчому визначенні бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів, у розробці типового стандарту роботи цих елементів інфраструктури, у підвищенні ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування як у їх створенні, так і у формуванні сприятливих умов для ефективної діяльності.

Новою формою підтримки підприємництва є сприяння виробничому кооперуванню великих та малих підприємств, що робить можливим розширення для них інноваційного співробітництва й ринків збуту. Перспективним напрямом є запровадження кластерної моделі економічного розвитку, яка полягає в кооперації та об'єднанні зусиль підприємців, державних структур та науковців.

Тиражовані засобами масової інформації висловлювання окремих експертів про нібито неминучий повоєнний економічний бум в Україні, «приреченість» нашої держави на членство в ЄС, стрімку відбудову зруйнованих міст чи модернізацію інфраструктури або навіть про її перетворення на інноваційну «мекку» майбутньої Європи, потребують критичного осмислення.

Без адекватних дій з боку влади, що полягатимуть у впровадженні відповідних інструментів економічної політики, значний потенціал повоєнного відродження може бути нівельованим.

Список використаних джерел:

1. Поліпшення бізнес-клімату. Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostantnya/polipshennya-biznes-klimatu>.
2. Федорченко В. В. Пріоритетні напрями державного регулювання розвитку малого підприємництва. Київ, 2017. 380 с.
3. Семенова М. Податкові та митні пільги воєнного часу для бізнесу. 2022. URL : https://biz.ligazakon.net/analytics/210884_podatkov-ta-mitn-plgi-vonnogo-chasu-dlya-bznesu.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX.

ВИШНЕВСЬКА Марія Костянтинівна,
доцент кафедри управління та адміністрування
Українського державного
університету науки і технологій,
кандидат технічних наук, доцент
АНИЩЕНКО Людмила Олександрівна,
старший викладач кафедри
управління та адміністрування
Українського державного
університету науки і технологій

ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ В ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОМУ УПРАВЛІННІ У КРИЗОВИХ УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний етап реформування вітчизняної економіки в умовах кризи вимагає створення на всіх рівнях принципово нових ефективних систем управління розвитком держави, регіонів, міст та окремих галузей. За таких складних умов базовим інструментом управління змінами в економіці можуть виступати цільові програми та проекти. Також можна відзначити, що ряд досліджень, пов'язаних з кластерними структурами, тісно перетинаються з питаннями, що стосуються розвитку суб'єктів господарювання на основі застосування проектно та програмно-цільових підходів в управлінні.

У попередніх працях [1] було запропоновано авторське визначення регіонально-економічного інноваційного кластера стосовно галузі знань управління проектами, на яке і будемо спиратися у даному дослідженні. Так, зокрема, під регіонально-економічним інноваційним кластером розуміємо географічно локалізовану у рамках регіону сукупність інноваційно активних суб'єктів економічної діяльності з проектно-орієнтованими коопераційними відносинами, яка має у своєму складі центри генерування наукових знань та ідей та центри їх впровадження, що створює синергетичну систему з виробництва та розподілу високоякісної, конкурентоспроможної продукції, яка діє на перспективних (зростаючих) ринках, у тому числі міжнародних.

Не можна не відмітити і ту обставину, що кластерний підхід створює сприятливі умови для тісної взаємодії урядових, ділових й наукових кіл, сприяє формуванню горизонтальних зв'язків і стратегічного партнерства між суб'єктами господарювання, скороченню ізольованості окремих малих і середніх підприємств, поширенню інновацій, залученню іноземних інвестицій, створенню сектора наукомістких ділових послуг.

Свідомостю ефективності застосування теорії кластеризації при формуванні національної й регіональної стратегій служить досвід високорозвинених країн світу, що займають лідируючі позиції в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності. В той же час, застосування програмно-цільового

управління забезпечує взаємозв'язок цілей плану та проекту з ресурсами за допомогою спеціальних програм; допомагає встановити критерії обґрунтованого вибору найефективніших альтернатив; сприяє забезпеченню пріоритету інтересів; виступає інтегруючим комплексом заходів та способом вирішення складних проблем. На рівні ж окремих суб'єктів господарювання цей підхід полягає у розробці та реалізації господарських проєктів, формуванні гнучких, адаптованих до ринкових умов структур управління.

Тож вважаємо, що для України, за умов нинішнього кризового стану економіки, є доцільним використання закордонного досвіду кластеризації для реформування національної економіки, регіонального розвитку та відновлення, подолання затяжної інвестиційної кризи.

Кластери, виступаючи як вогнища внутрішнього росту в країні, забезпечують вигідне розміщення інвестицій у прогресивні технології, що у подальшому дозволяє одержувати високі прибутки на вкладений капітал. Розробляючи стратегію розвитку регіону, необхідно враховувати які потенційні «точки зростання» наявні, а також які конкретні кроки можна здійснити для їхнього розвитку надалі. Разом з тим, формувати кластерні структури у відриві від регіону не ефективно, тобто при виявленні й створенні перспективних кластерів обов'язково повинна враховуватися локальна стратегія розвитку та потенційні ризики, притаманні тому чи іншому регіону України.

На жаль, за умов військових реалій сьогодення, мінливість і непередбачуваність зовнішнього середовища посилилися настільки, що в ході складання планів розвитку та відбудови окремих територій стає все складніше надійно прогнозувати й упереджувати на цій основі небажані наслідки можливих змін. Поряд з цим спостерігається і проблема нестачі ефективного інструментального апарату переходу від загальної програми подолання кризових явищ в регіонах до конкретних задач – проєктів. Реалізація зазначеного вимагає формулювання та вирішення ряду завдань, а саме: підготовки методів та моделей формування ефективної програми проєктів відбудови та розвитку регіонів; опрацювання методики кластерного аналізу для відбору проєктів у програми; розробки методики оптимізації сформованих програм регіонального розвитку.

Таким чином, на основі застосування кластерного підходу можна вирішити задачу формування оптимальної програми проєктів регіонального розвитку. При цьому складання такої програми має передбачати, окрім іншого, створення інфраструктури, здатної відтворювати умови для реалізації інноваційних проєктів та програм розвитку – передбачати виконання усього комплексу проєктно та програмно-цільових управлінських робіт, починаючи від формування і розробки інноваційних проєктів до їх супроводу і реалізації після державної реєстрації.

Зазначене свідчить про необхідність подальшого розвитку методичного та організаційного забезпечення програм реформування національної економіки, регіонального розвитку та відновлення, що базувалось би на засадах проєктно-

орієнтованого підходу, виконувалось в рамках інноваційної інфраструктури регіону та у відповідності до загальної державної програми розвитку та відбудови країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Вишневська М. К. Моделі та методи формування методичного та організаційного забезпечення програм інноваційного розвитку регіону: автореф. дис. ... к.т.н.: спец. 05.13.22 «Управління проектами та програмами». Донецьк, 2012. 20 с.

КРОПЕЛЬНИЦЬКА Світлана Орестівна,

доцент кафедри фінансів

Прикарпатського національного

університету ім. В. Стефаника,

кандидат економічних наук, доцент

ПЛЕЦЬ Іван Іванович,

доцент кафедри фінансів

Прикарпатського національного

університету ім. В. Стефаника,

кандидат економічних наук, доцент

МАЦЬКІВ Володимир Володимирович,

доцент кафедри фінансів

Прикарпатського національного

університету ім. В. Стефаника,

кандидат економічних наук, доцент

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

За результатами фахової експертної оцінки Україна визнана країною, що зазнала найбільших руйнувань з часів Другої світової війни. Загалом економічні збитки оцінюються Світовим банком у 411 млрд. дол. США [1], що в 2,6 разів більше прогнозованого ВВП України в 2022 році. В основному це потреби у реконструкції та відновленні, або потреби у забезпеченні реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів [2].

Враховуючи повний рік війни, станом на 24 лютого 2023 року прямі збитки в Україні сягнули понад 135 мільярдів доларів США, причому найбільше постраждали сектори житлового будівництва, транспорту, енергетики та торгівлі та промисловості. Оцінка найбільших потреб в інвестиціях відновлення за секторами економіки відображена на рис. 1 [3].

Для забезпечення необхідних обсягів коштів інвесторам, насамперед, потрібні реальні та діючі в умовах війни інструменти управління ризиками. Важливими й актуальними тут будуть гарантії інвестицій і страхування

воєнно-політичних ризиків. Вони, зазвичай, пропонуються міжнародними агенціями або Lloyds of London і покривають випадки політичного насильства, експропріації, неконвертованості валюти, порушення умов контрактів із державою.

Для України страхування воєнно-політичних ризиків здебільшого відсутнє. Такі проблеми, що пов'язані з гарантуванням інвестицій і страхуванням політичних ризиків мали місце в Україні ще задовго до 24 лютого 2022 року. Інвесторам на той час не були потрібні ті види покриття ризиків, які зазвичай пропонують міжнародні агенції.

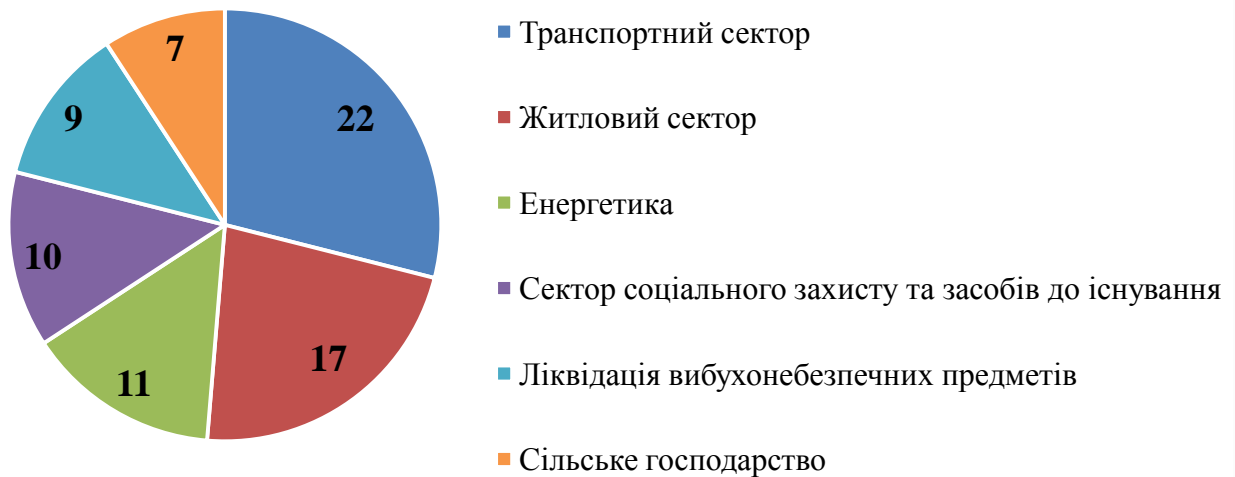

Рис.1. Ключові потреби в інвестиціях відновлення за секторами економіки

Їх більше турбували проблеми в Україні з незахищеними правами власності, відсутністю механізмів забезпечення виконання умов договорів, регуляторні, судові переслідування і корупція. На жаль, Україна ніколи не розглядалася на міжнародному рівні як привабливе місце для інвестицій через такі причини, незважаючи на багаті природні ресурси і кваліфіковану робочу силу.

Такі міжнародні організації, як MIGA, яка входить у групу Світового банку, так і Американська корпорація з фінансування розвитку (DFC) все ж таки прийняли рішення допомогти Україні. MIGA оголосила про заснування SURE, власного трастового фонду для України, спрямованого на торговельне фінансування, а не на інвестиції в реальний сектор економіки і, здебільшого, після завершення активних бойових дій.

DFC також висловила в січні 2023 року свою готовність мобілізувати \$ 1 млрд для України. Водночас, навіть позитивні рішення MIGA і DFC на користь України не завжди зможуть спрацювати через внутрішні політики, процедури що обмежує їх здатність пропонувати страхове покриття для реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів в Україні [2].

У зв'язку з вище зазначеним, допоміжним інструментом управління ризиками мала би стати уніфікована процедура реалізації проєктів. Над її візією працює Державне агентство відновлення. Оскільки Україну очікують

значні масштаби необхідних інвестицій, то це можливо реалізувати лише створивши в Україні офіс реалізації проєктів (Project Implementation Unit) з числа сертифікованих міжнародними інституціями фахівців, які зможуть реалізувати процедуру Advanced Procurement [4].

Також, поки триває напрацювання таких уніфікованих процедур, вагомим інструментом управління ризиками інвестиційних та інфраструктурних проєктів є внесення змін та розширення дії до законодавства про інвестиційні проєкти із значними обсягами інвестицій. Відповідно до законопроекту № 8138 розширено стимули для інвесторів (рис. 2), що допоможе потенційним інвесторам активніше приймати рішення щодо інвестування в українську економіку.

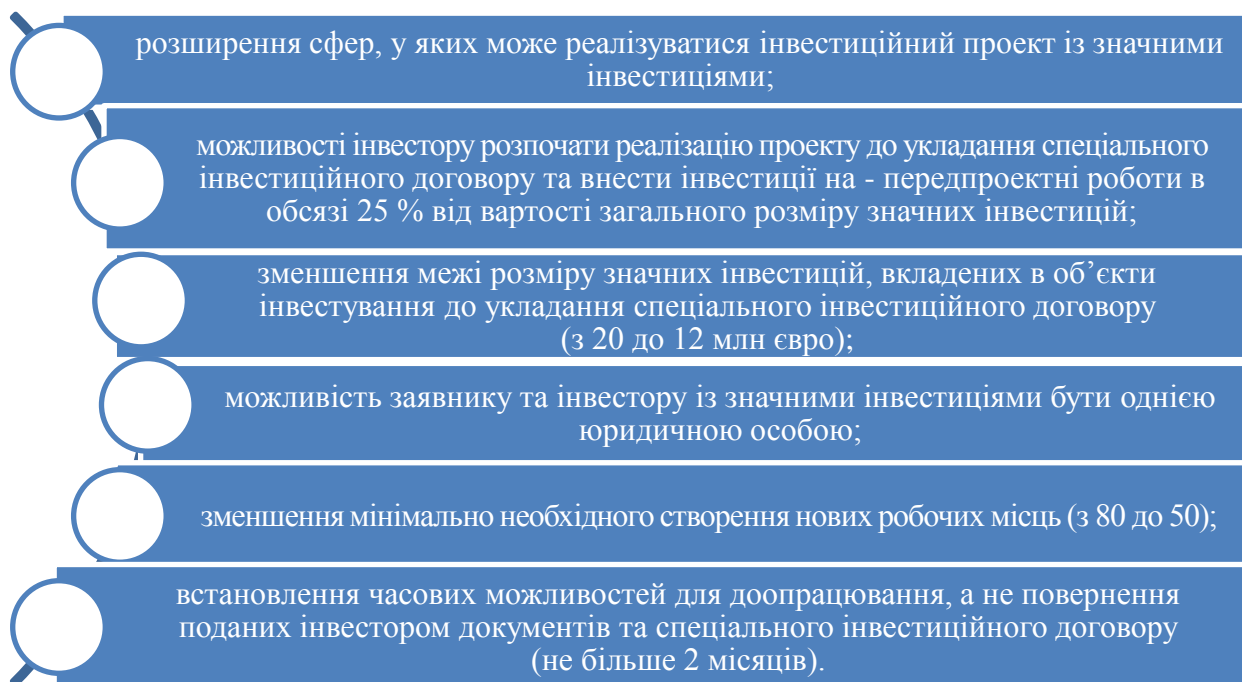

Рис. 2. Розширення стимулів для інвесторів відповідно до законодавства про інвестиційних нянь

Окремої уваги на шляху зменшення впливу ризиків інвестиційних проєктів потребує розширення інструментів державного інвестування, насамперед, розвиток інструментів державно-приватного партнерства (ДПП) для реалізації проєктів підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, харчової промисловості, продуктового ритейлу та суміжних галузей, спрямованих на продовольче забезпечення населення; інфраструктурних проєктів, направлених на відновлення/розвиток об'єктів соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкоджених внаслідок проведення бойових дій. Надзвичайно важливою є фінансова підтримка релокованих підприємств, що знаходились в тих регіонах України, де були активні бойові дії [5].

Список використаних джерел:

1. Світовий банк. *Швидка оцінка шкоди та потреб в Україні: лютий 2022 – лютий 2023 (англійською)*. Вашингтон, округ Колумбія: Група Світового банку. URL : <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/P1801740d1177f03c0ab180057556615497>.
2. Без страхування воєнних ризиків в Україну не придуть інвестиції. Як має працювати трастовий фонд, який їх покриє? URL : https://forbes.ua/money/bez-strakhuvannya-voennikh-rizikiv-v-ukraini-ne-priyduť-investitsii-yak-mae-pratsyuvati-trastoviy-fond-yakiy-ikh-pokrierozpovidae-finansist-robot-bond-14042023-13079?utm_source=eSputnik-trigger&utm_medium=email&utm_campaign=&utm_content=1657001155.
3. Ukraine: Rapid Damage and Needs Assessment. URL : <https://ukraine.un.org/en/224376-ukraine-rapid-damage-and-needs-assessment>.
4. Три виклики на шляху до відбудови України. URL : <https://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/643a9d0abf61b/>
5. Майорова Т. В., Крпельницька С. О. Фінансові детермінанти відновлення економіки України. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні*: матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (2-3 березня 2023 р.). Вінниця : ВНТУ, 2023. С.61-64.

КУБЕЦЬКА Ольга Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
КОЦЮРУБА Лілія Сергіївна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ ТА ФІНАНСОВІ РИНКИ

Інфляція – явище досить складне за формою її прояву та за сукупністю чинників, що її спричинюють. Зовні вона проявляється в зростанні цін на товари і тарифів на послуги, у падінні валютного курсу національних грошей, у поглибленні товарного дефіциту. Усі ці явища є проявом знецінення грошей, незалежно від причинно-наслідкових зв'язків між грошима і товарами на ринку. Найчастіше її трактують як знецінення грошей через зростання цін або просто як процес зростання цін [1, с. 157]. У інфляції є значний вплив на економіку. А саме деякі з наслідків інфляції, які наведені нижче:

1) зниження купівельної спроможності грошей: інфляція знижує купівельну спроможність грошей, тому що вам потрібно витратити більше грошей на ті самі товари та послуги;

2) збільшення вартості боргу: інфляція збільшує вартість боргу, оскільки сума, яку вам потрібно виплатити, зростає разом з темпами інфляції;

3) зниження вартості грошей: інфляція знижує вартість грошей через підвищення загального рівня цін на товари та послуги. Це може призвести до зменшення інвестицій та збільшення заощаджень;

4) збільшення витрат на індексацію: інфляція збільшує витрати на індексацію, оскільки підприємствам та організаціям доводиться індексувати заробітну плату, щоб компенсувати зростання вартості життя;

5) посилення нестабільності: інфляція може призвести до економічної нестабільності та невизначеності, оскільки підприємства та організації не можуть точно передбачити майбутні ціни та темпи інфляції.

Інфляція виникає із самих різних причин. Існують основні інфляційні механізми: попиту, витрат, монетарний. Механізм попиту: інфляція виникає, коли попит на товари та послуги перевищує їх пропозицію, що призводить до зростання цін. Механізм витрат: інфляція може виникнути через збільшення витрат на виробництво товарів і послуг, які перекладаються на кінцевого споживача у вигляді вищих цін. Монетарний механізм: інфляція може виникнути в результаті збільшення пропозиції грошей через збільшення обсягів кредитування або зниження процентних ставок центрального банку.

Інфляція може мати серйозні наслідки для економіки та фінансових ринків. Зокрема, вона може призвести до зниження купівельної спроможності грошей, збільшення вартості боргових зобов'язань і скорочення інвестицій.

Як зазначає Е. Фрідріхсен: «Інфляція є податком, який нав'язується всім тим, хто має гроші, оскільки знижується їх покупна спроможність» [2]. Це може мати вплив на домогосподарства, бізнес та країну в цілому. Зокрема, зниження купівельної спроможності грошей може призвести до зменшення витрат на товари і послуги та збільшення заощаджень, що може знизити споживчий попит і підірвати економічне зростання.

Крім того, інфляція може збільшити вартість боргових зобов'язань, що може вплинути на бізнес та уряди. За словами А. Бурковського, «інфляція погіршує фінансовий стан банків та підприємств, що мають великі боргові зобов'язання» [3]. Це може збільшити витрати на обслуговування боргу та зменшити здатність бізнесу та урядів залучати нові інвестиції.

Інфляція також може впливати на фінансові ринки. Зокрема, зниження купівельної спроможності грошей може призвести до зростання цін на активи, що може збільшити ринковий ризик і зменшити схильність інвесторів до ризику. За словами Е. Фрідріхсена: «Інфляція може підірвати фінансову стабільність, зокрема, призвести до зростання ризиків та вплинути на курс валют та інвестиційні рішення» [2].

Крім того, інфляція може впливати на міжнародну торгівлю. Зокрема, зростання цін на внутрішньому ринку може знизити конкурентоспроможність експорту, що може призвести до зменшення експортного потенціалу країни. За словами А. Бурковського: «Інфляція може знизити експортну конкурентоспроможність країни та збільшити імпорتنі ціни, що може призвести до зростання інфляційних тисків на внутрішньому ринку» [3].

Таким чином, інфляція може мати шкідливий вплив на економіку, фінансові ринки та міжнародну торгівлю. Вона може зменшити споживчий попит, збільшити вартість боргу, зробити активи менш привабливими для інвесторів, знизити конкурентоспроможність експорту та підвищити ціни на імпорт.

Список використаних джерел:

1. Савлук М. І., Мороз А. М., Лазепко І. М. Гроші та кредит: підручник (6-те вид., перероб. і доп.). К. : КНЕУ, 2011. 589 с.
2. Friedrichsen E. Money, Inflation, and Capital Formation. Springer Science & Business Media, 2012.
3. Burkovsky A. Inflation and Economic Growth. Journal of Economics and Management. 2015. Vol. 21 (3). Pp. 46-59.

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
КУБЕЦЬКА Ольга Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ РІВНЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Сьогодні, в умовах розвитку ринкової економіки, вітчизняні підприємства займаються своєю діяльністю під впливом вагомої кількості непередбачених небезпек і загроз, які зменшують рівень економічної безпеки підприємства та ставлять під сумнів перспективність його майбутньої ефективної фінансово-господарської діяльності. Суб'єкти господарювання намагаються протистояти негативним чинникам зовнішнього та внутрішнього середовища за допомогою проведення антикризової політики, тобто своєчасно, об'єктивно та у повному обсязі проводити діагностику економічної безпеки підприємства. Це дає можливість швидко виявляти загрози і небезпеки та реалізовувати механізми захисту господарської діяльності від них, систематизувавши, при цьому, роботу всього підприємства. Рівень економічної безпеки залежить від того, наскільки ефективно керівники підприємств та персонал можуть уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки дестабілізуючих факторів середовища.

Дослідження економічної безпеки підприємства розглядається в цілісному комплексі з діагностикою діяльності підприємства за всіма його складовими та підсистемами.

Проведення оцінки економічної безпеки підприємства потребує вивчення науково-методичного підґрунтя здійснення відповідних досліджень. Так, багато вчених наполягають на застосуванні одночасно кількох наукових підходів, які мають свої характерні особливості, для отримання розгорнутої оцінки рівня економічної безпеки [1, 2]. Головні наукові підходи та їх сутність представлені на рис. 1.

Рис. 1. Наукові підходи до аналізу та оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Але всі вони мають спільну мету: забезпечити підприємство у стані економічної безпеки, бо це є дуже важливою передумовою стабільного розвитку бізнесу.

Підводячи підсумки дослідження наукових підходів і методології оцінки стану економічної безпеки підприємства, можна відзначити, що наразі не існує єдиного методу або підходу до оцінки економічної безпеки. Усі методи та підходи тісно переплітаються між собою, та жоден з них не можна назвати досконалим або всеохоплюючим.

Список використаних джерел:

1. Іпполітова І. Я., Сичова А. О. Методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 28. С. 96-101.
2. Сисоліна Н. П. Економічна безпека підприємства: навч. посібник. Кіровоград : КНТУ, 2014. 226 с.

ОСТАПЕНКО Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
НАЛЬОТОВА Арина Костянтинівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

У сучасному світі, ділова активність вимагає від керівників підприємств та бізнесменів швидких та розсудливих рішень. Однак, прийняття господарських рішень не є простим процесом, оскільки на нього впливають багато чинників, таких як економічні, правові, соціальні та культурні. Тож, дослідимо сучасну характеристику господарських рішень та розглянемо основні фактори, які впливають на їх прийняття. Розглянемо основні підходи до прийняття господарських рішень та їх переваги та недоліки. Розглянемо важливість аналізу та оцінки ризиків в прийнятті господарських рішень, а також вивчимо, як впливає інноваційний процес на господарське рішення.

Господарські рішення є невід'ємною частиною ділової діяльності та управління бізнесом. Господарські рішення визначають, які напрямки розвитку будуть обрані підприємством, як будуть використовуватись ресурси, які продукти будуть вироблятися та як будуть здійснюватись інші аспекти діяльності.

Сучасна характеристика господарських рішень полягає в тому, що вони мають бути швидкими та ефективними, оскільки бізнес-середовище змінюється дуже швидко. Крім того, господарські рішення повинні бути ґрунтовані на аналізі та оцінці ризиків, оскільки у сучасному світі ризики можуть бути надзвичайно високими.

Також сучасні господарські рішення мають бути підтримані інформаційними технологіями та аналітикою даних, оскільки це дозволяє збирати та аналізувати великі обсяги інформації, що забезпечує прийняття більш обґрунтованих рішень [1, с. 116].

Окрім того, господарські рішення повинні бути екологічною та соціально відповідальними, оскільки це дозволяє не тільки забезпечити успіх підприємства, але й зберегти довкілля та підтримати соціальну стабільність.

У сучасному світі господарські рішення мають бути інноваційними, тобто повинні забезпечувати використання нових технологій та інноваційних методів управління, що дозволяє підприємствам бути успішними та конкурентоспроможними.

Окрім того, в сучасній характеристиці господарських рішень можна виділити підхід до управління ризиками. Для успішного функціонування підприємства необхідно розробляти стратегії зменшення ризиків та дієво взаємодіяти зі стейкхолдерами.

Одним з найважливіших факторів, що впливає на прийняття господарських рішень, є конкурентоспроможність. У сучасному світі, де конкуренція дуже висока, підприємства повинні забезпечувати конкурентоспроможність на ринку, використовуючи ефективні стратегії та інноваційні методи.

Нарешті, важливим фактором в прийнятті господарських рішень є забезпечення сталого розвитку. Сталий розвиток означає забезпечення збалансованого розвитку економіки, соціальної та екологічної сфер. Для цього підприємства повинні використовувати ефективні методи виробництва, зменшувати викиди та сприяти сталому розвитку суспільства в цілому.

У науці і практиці бізнесу існує декілька наукових підходів до прийняття господарських рішень. Розглянемо декілька з них:

1. Підхід системного аналізу. Системний підхід ґрунтується на розумінні того, що господарські рішення взаємодіють з багатьма іншими факторами в системі. Цей підхід передбачає дослідження всіх елементів системи та їх взаємозв'язків, що дозволяє приймати рішення на основі цілісного підходу.

2. Підхід математичного моделювання. Цей підхід базується на застосуванні математичних моделей для аналізу господарських процесів та прийняття рішень. Він передбачає математичне описання різних господарських ситуацій та застосування аналітичних методів для прогнозування результатів прийняття тих чи інших рішень.

3. Підхід експертних оцінок. Цей підхід базується на використанні знань та досвіду експертів для прийняття рішень. Експерти можуть допомогти оцінити ризики, зробити прогнози щодо розвитку ситуації та надати рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

4. Підхід оптимізації. Цей підхід передбачає знаходження оптимальних рішень на основі аналізу різних варіантів вирішення проблеми. Оптимізаційний підхід базується на використанні математичних моделей для мінімізації ризиків та максимізації прибутку [2, с. 76].

Отже, у сучасному світі господарські рішення мають бути швидкими, ефективними, інноваційними та підтримувати сталість розвитку. Вони повинні бути ґрунтовані на аналізі та оцінці ризиків, екологічно та соціально відповідальними, підтримувати конкурентоспроможність та мають базуватися на застосуванні інформаційних технологій.

При прийнятті господарських рішень можуть використовуватися різні наукові підходи, такі як системний аналіз, математичне моделювання, експертні оцінки, оптимізація та інтуїція.

Оскільки прийняття господарських рішень є складним процесом, важливо мати на увазі всі фактори, що впливають на прийняття рішень. Для цього можна застосовувати різні підходи та методи, які допоможуть зробити більш обґрунтований та ефективний вибір.

В кінці кінців, успішні господарські рішення забезпечують підприємствам успішність та довгостроковий розвиток, тому вони є важливим елементом в управлінні будь-яким бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: навч. посібн. Одеса : ОНЕУ, 2013. 670 с.
2. Петруня Ю. Є., Літовченко Б. В., Пасічник Т. О. Прийняття управлінських рішень: навч. посібник. Дніпропетровськ : УМСФ, 2015. 209 с.

ПРОТОПОПОВА Наталія Андріївна,
старший викладач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
ЛІСКОВСЬКИЙ Олег Костянтинович,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВАРІАНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛЕКСНОГО ФІНАНСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансові дослідження є важливим елементом управління фінансами у сучасній бізнес-середовищі. Вони дозволяють організаціям здійснювати аналіз фінансових даних, оцінювати фінансовий стан, ризики та можливості,

приймати виважені рішення та розробляти стратегії розвитку. Проте, комплексне фінансове дослідження вимагає не лише вмінь та знань, а й організації процесу дослідження.

Існує кілька варіантів організації комплексного фінансового дослідження, зокрема:

– *Використання мультидисциплінарного підходу:* Організації можуть створити команду дослідників, що складається з фахівців різних напрямків, таких як фінанси, бухгалтерський облік, економіка, статистика, ризик-менеджмент тощо.

Такий підхід дозволяє забезпечити комплексний аналіз фінансових аспектів різних перспектив та забезпечити повність та об'єктивність дослідження.

– *Використання різноманітних дослідницьких методів:* Організації можуть застосовувати різноманітні методи дослідження, такі як аналіз фінансової звітності, розрахунок фінансових показників, моделювання фінансових сценаріїв, економетричний аналіз, дослідження ринків капіталів, анкетування, інтерв'ю, фокус-групи, кейс-стаді та інші. Застосування різноманітних методів дослідження дозволяє отримати різнобічні та об'єктивні результати, що підвищує достовірність дослідження.

– *Використання фінансових інструментів та програмного забезпечення:* Організації можуть використовувати різні фінансові інструменти та програмне забезпечення для збору, аналізу та обробки фінансових даних. Наприклад, фінансові системи управління ресурсами підприємства (ERP), програми для аналізу фінансової звітності, розрахунку фінансових показників, моделювання фінансових сценаріїв та інші. Використання фінансових інструментів та програмного забезпечення дозволяє ефективно та точно проводити фінансові дослідження та отримувати аналітичні дані для прийняття рішень.

– *Залучення експертів та консультантів:* Організації можуть залучати експертів та консультантів з досвідом у фінансовому аналізі для проведення комплексного дослідження. Експерти можуть надати цінний інсайт та рекомендації, зокрема у галузях, де організація має обмежені знання чи ресурси. Залучення експертів та консультантів допомагає забезпечити об'єктивність, глибину та точність дослідження.

Застосування комплексного підходу вбачається в тому, що організації можуть застосовувати комплексний підхід до фінансового дослідження, поєднуючи різні методи та підходи. Наприклад, поєднання аналізу фінансової звітності зі SWOT-аналізом, або використання кейс-стаді разом із фінансовими моделями. Комплексний підхід дозволяє отримати глибоке розуміння фінансової ситуації організації, виявити взаємозв'язки та залежності між різними фінансовими показниками та факторами, що впливають на фінансовий стан організації.

– *Перевірка даних:* Перевірка даних є важливою частиною фінансового дослідження, оскільки неправильні чи неточні дані можуть призвести до неправильних висновків. Організації можуть застосовувати різні методи перевірки

даних, такі як порівняння даних з різних джерел, перевірка на наявність помилок, відповідність даних внутрішнім та зовнішнім джерелам, аналіз трендів та аномалій. Перевірка даних дозволяє підвищити достовірність фінансового дослідження та забезпечити точність аналітичних результатів.

– *Проведення часових рядів:* Аналіз фінансових даних за допомогою часових рядів є ефективним підходом, особливо при дослідженні фінансових тенденцій та прогнозуванні майбутніх фінансових результатів. Часові ряди дозволяють виявляти сезонність, тренди, циклічність та інші взаємозв'язки між фінансовими показниками, а також робити прогнози на основі історичних даних. Використання часових рядів сприяє зрозумінню довгострокових тенденцій та ризиків, що допомагає у прийнятті кращих фінансових рішень та стратегій.

– *Аналіз коефіцієнтів:* Аналіз фінансових коефіцієнтів є ще одним важливим інструментом фінансового дослідження, який дозволяє оцінити різні аспекти фінансової стійкості та продуктивності організації. Коефіцієнти можуть включати такі показники, як рентабельність, ліквідність, заділ боргу, ефективність управління запасами та інші. Аналіз коефіцієнтів допомагає виявити сильні та слабкі сторони фінансового стану організації, а також порівняти його зі своїми конкурентами чи зі стандартами галузі.

– *Фінансове моделювання:* Використання фінансових моделей дозволяє прогнозувати майбутні фінансові результати організації на основі різних сценаріїв та умов. Фінансове моделювання може включати розрахунок показників дохідності проектів, оцінку вартості компанії, проведення симуляцій та аналіз ризиків. Фінансове моделювання дозволяє організаціям приймати інформовані рішення щодо інвестицій, фінансування, розширення бізнесу та інших фінансових аспектів.

Узагальнюючи, можна сказати, що фінансове дослідження є важливою складовою фінансового аналізу, оскільки воно дозволяє оцінити фінансовий стан організації та виявити ключові проблеми, що впливають на її фінансову діяльність.

Комплексний підхід до фінансового дослідження, включаючи SWOT-аналіз, кейс-стадій та фінансові моделі, дозволяє зрозуміти фінансову ситуацію організації з різних точок зору та виявити взаємозв'язки між фінансовими показниками та факторами, що впливають на її фінансовий стан.

Під час фінансового дослідження важливо звернути увагу на перевірку даних, оскільки неправильні чи неточні дані можуть призвести до неправильних висновків. Проведення часових рядів також є ефективним підходом, оскільки дозволяє виявляти фінансові тенденції та прогнозувати майбутні результати на основі історичних даних.

Отже, фінансове дослідження є важливою складовою фінансового аналізу та допомагає приймати кращі фінансові рішення для організації.

КОКОРИНА Вікторія Ігорівна,
старший викладач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Державна політика є напрямом дії державних органів для розв'язання певних проблем, при цьому її зміст визначається державним органом (агентством) відповідно делегованим йому повноваженням [1, с. 22]. Фінансова державна політика передбачає реалізацію комплексу дій і заходів у сфері фінансової діяльності суб'єктів господарювання, фінансових інституцій, громадян і державних органів з метою досягнення поставлених цілей.

Беручи до уваги існуючі дефініції поняття «фінансова інклюзія» [2-3], можна узагальнити, що фінансова інклюзія – це соціально-економічна характеристика національної економіки, яка передбачає рівний доступ усіх членів суспільства до фінансових продуктів та послуг, що мають прийнятну ціну та відповідають потребам споживачів. Надання таких послуг здійснюється банківським, страховими, фондовими та інші фінансовими комерційними організаціями. Таким чином, державна політика забезпечення фінансової інклюзії може передбачати виключно регуляторні дії.

Перший напрям державної політики з забезпечення фінансового включення населення повинен передбачати реалізацію заходів з підвищення рівня доходів громадян, для чого необхідно: запровадити ініціативи із стимулювання розвитку підприємництва (забезпечення сприятливого податкового клімату, подальше вдосконалення програм кредитування малого бізнесу, запровадження проектів приватно-державного партнерства); забезпечити інфляційну та фінансову стабільність національної економіки; підвищити соціальні стандарти життя населення.

Другий напрям державної політики спрямований на підвищення фінансової грамотності населення. До наявних он-лайн курсів з цифрової грамотності слід додати програми з фінансової математики і фінансового планування майбутнього. Для осіб, що не мають можливості користуватися Інтернетом, слід запровадити аналогічні оф-лайн курси з залученням до цього процесу навчальних і громадських організацій. Особливої уваги потребує фінансова освіта школярів, яка може здійснюватись у формі спеціальних навчальних дисциплін, он-лайн ігор з фінансової грамотності тощо.

Третій напрям державної політики повинен передбачати підвищення довіри населення до банківської системи шляхом забезпечення захисту персональних даних споживачів фінансових послуг, а також захист їхніх прав і інтересів (цифрова ідентифікація громадян і бізнесу, електронний підпис,

заходи кібербезпеки, інформаційна програма НБУ «Шахрай Гудбай» тощо). Основним завданням за напрямом є розроблення однакових вимог для всіх постачальників послуг щодо захисту прав споживачів цифрових фінансових послуг та вдосконалення правової бази з захисту конфіденційності персональних даних споживачів.

Також слід зауважити, що ефективність заходів з підвищення довіри населення до банківської системи значною мірою залежить від масштабу та якості роз'яснювальної діяльності та пропагування переваг використання дистанційних фінансових послуг. З цією метою необхідно більш широко залучати ЗМІ до процесів підтримки активного діалогу між ключовими зацікавленими сторонами цифрової фінансової екосистеми (уряд, приватний сектор, громадянське суспільство) шляхом створення робочих груп, проведення прес-брифінгів, круглих столів, підготовки прес-релізів тощо [4].

Четвертий напрям державної політики забезпечення фінансової інклюзії повинен передбачати реалізацію заходів з розбудови платіжної фінансової інфраструктури, а саме:

- забезпечення більш широкого проникнення мережі Інтернет (відповідальні виконавці – КМУ, Мінцифри, Мінекономіки, Мінрегіон, оператори зв'язку, провайдери Інтернет-послуг);

- забезпечення цінової доступності персональних комп'ютерних і мобільних пристроїв шляхом встановлення соціальних пілг, надання безвідсоткового споживчого кредиту, спонсорської та благодійної допомоги (відповідальні виконавці – КМУ, Мінекономіки, банки, благодійні фонди);

- розширення мережі POS-терміналів завдяки їх встановленню у торговельних підприємствах та поштових відділеннях у сільській місцевості, а також розширення набору фінансових послуг, які пропонують платіжні термінали (відповідальні виконавці – КМУ, НБУ);

- надання підтримки особам старшого віку, які мають смартфон або доступ до Інтернету, у набутті навичок безготівкової оплати шляхом запровадження на базі державних банків спеціалізованих програм для здійснення дистанційних платежів (відповідальні виконавці – КМУ, НБУ, державні банки, розробники програмного забезпечення).

Список використаних джерел:

1. Пал Л. А. Аналіз державної політики. К. : Основи, 1999. 422 с.
2. Сохацька О. М., Кириленко С. В. Удосконалення банківського обслуговування в контексті забезпечення фінансової інклюзії. *Фінанси України*. 2019. № 6. С. 118-128.
3. Гладких Д. М. Напрями забезпечення фінансової інклюзії в Україні. *Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. Серія «Економіка»*. 2019. № 8. URL : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-hladkyh-economy-8-2019-1.pdf>.
4. Питання розвитку фінансової інклюзії в Україні. Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем ЄМА. Ч. 1. 2018. URL : <https://www.ema.com.ua/news/chastina-persha-digital-financial-inclusion-ukrainian-agenda/>.

ПАДАЛКА Анна Владиславівна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
КАЛІНІЧЕНКО Зоя Дмитрівна,
доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

ПРОВЕДЕННЯ КАРДИНАЛЬНИХ РЕФОРМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Сьогодні демократія є затребуваною формою політичного устрою суспільства, що дає можливість людям не тільки обирати керівників, а й контролювати владу. Незважаючи на всі проблеми, що постають у рамках демократичної форми організації суспільства, його державно-політичного устрою, саме влада народу найкраще справляється з викликами сучасності.

Тривала відсутність політичної волі для проведення повноцінної децентралізації у державному управлінні стала однією з причин посилення сепаратистських рухів на сході та війни. Наслідками політики тотальної централізації влади в Україні стали:

- низький рівень інвестиційної привабливості територій;
- інфраструктурно, фінансово та кадрово слабкі громади;
- істотна залежність територій від центру;
- деградація сільської місцевості;
- складна демографічна ситуація;
- низька якість надання публічних послуг;
- низький рівень довіри до влади;
- високий рівень корупції;
- низька ефективність управлінських рішень.

Далеко не всі регіони в Україні були самодостатніми, що викликало значну регіональну диспропорцію, а відповідно – і якість життя та послуг, що отримували українці. Ці виклики вимагали проведення кардинальних реформ в частині державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Розглянемо важливість здійснення на добровільній основі об'єднання та укрупнення територіальних громад. Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту

влади – місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані особи.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» збільшення та об'єднання громад здійснювалось шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки громадян. Обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей громади для економічного та соціального розвитку.

Тепер розглянемо особливості фінансової децентралізації. Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання. Із внесенням змін до Податкового та Бюджетного кодексів 2015 року місцевим самоврядуванням отримано більше фінансів для підвищення економічної спроможності.

Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60 % податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт).

До того ж, ОТГ тепер мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, для виконання делегованих державою повноважень їм надаються відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо). Законодавчі зміни також надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет. Помітні результати виражаються у тому, що власні доходи місцевих бюджетів з 2014 по 2019 рік збільшилися на 200 млрд. грн. Це реальний інструмент впливу на досягнення результату та відповідальність за довіру громад.

Нові можливості розкриваються у наступному. Об'єднані територіальні громади, крім зростання власних фінансових можливостей, у результаті децентралізації мають й такі інструменти забезпечення економічного розвитку, як здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Децентралізовано повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства, органам місцевого самоврядування надано право самостійно визначати містобудівну політику. Це вже реальні досягнення.

Після прийняття низки законів щодо децентралізації повноважень і регулювання земельних відносин громади будуть розпоряджатися землями за межами населених пунктів. Верховною Радою України прийнято закони, які надають можливість децентралізувати частину повноважень щодо надання базових адміністративних послуг: реєстрацію нерухомості, бізнесу, місця проживання особи – передавши їх на рівень громад.

В подальшому завданням є формування нової територіальної основи для діяльності органів влади шляхом:

- визначення адміністративно-територіального устрою базового рівня для формування на новій основі спроможних територіальних громад;
- визначення адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня як територіальної основи для діяльності органів державної влади;
- визначення засад адміністративно-територіального устрою України, порядку створення, ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів відповідно до європейських стандартів;
- створення та адміністрування Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України в рамках виконання нової бюджетної програми «Електронне урядування у сфері розвитку громад та територій України».

Сформувані ефективне місцеве самоврядування та оптимальну систему територіальної організації влади на новій територіальній основі передбачено шляхом закріплення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні шляхом внесення змін до Конституції України; розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, в тому числі щодо повноважень територіальних органів центральних органів виконавчої влади, їх підрозділів з урахуванням принципу субсидіарності та нової територіальної основи; впровадження збалансованої бюджетної моделі надходжень та витрат органів місцевого самоврядування на виконання власних та делегованих повноважень.

Систему територіальної організації на сьогодні пов'язують з переформатуванням місцевих державних адміністрацій відповідно до нової компетенції, основними повноваженнями яких буде забезпечення законності та правопорядку, додержання прав громадян; розвитку форм міжмуніципального співробітництва, зокрема щодо створення та діяльності міських агломерацій; вирішення питання щодо відкритості та прозорості адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/JG3BT00A>.
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».
3. Закон України «Про засади державної регіональної політики».
4. Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 р. № 77-р.

ЧУМАЧЕНКО Дмитро Павлович,
аспірант
Національного фармацевтичного університету
САГАЙДАК-НІКІТЮК Ріта Василівна,
професор кафедри технології ліків
Національного фармацевтичного університету

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КРИЗОВОЇ ЛОГІСТИКИ В ФАРМАЦІЇ

Сьогодні вітчизняні фармацевтичні підприємства функціонують в умовах воєнного стану, що, в свою чергу, зумовлює появу значної кількості кризових ситуацій, що виникають у процесі суспільного розвитку та впливають на ефективність функціонування підприємств будь-якої галузі, зокрема і фармацевтичної.

Мета дослідження: дослідити теоретичні аспекти застосування кризової логістики в умовах фармацевтичних підприємств.

Матеріали та методи. У дослідженні застосовувалися методи узагальнення, аналізу та синтезу, контент-аналізу.

На підставі проведеного дослідження визначено, що кризова логістика в фармації – це складова логістичного менеджменту, застосовувана в умовах кризових ситуацій, з метою своєчасного забезпечення якісними лікарськими засобами та медичними виробами в потрібному обсязі та місці постраждалих, які їх потребують, та організацій, які надають медичну допомогу постраждалим.

Основна мета кризової логістики фармацевтичних підприємств полягає у своєчасному забезпеченні лікарськими засобами та медичними виробами постраждалих внаслідок загроз з метою надання необхідної, якісної та своєчасної допомоги.

До фаз функціонування кризової логістики в умовах фармації відносять:

Фаза 1. Початкова фаза – різке зростання і розвиток аналізованої загрози.

Фаза 2. Фаза інтеграції (об'єднання всіх доступних ресурсів і логістичних можливостей).

Фаза 3. Фаза ліквідації наслідків (поєднання антикризової діяльності з діяльністю спеціальних організацій, приватних і державних фірм транспортної, медичної, ремонтної, енергетичної та інших сфер діяльності).

Фаза 4. Фаза відновлення стану (процеси відновлення інфраструктури, зруйнованої під час кризи, початку діяльності служб соціальної допомоги та ін.).

Кожна з перерахованих фаз характеризується наявністю специфічних фармацевтичних ланцюгів поставок, процедури функціонування та управління ними.

Отже, підводячи підсумки, можна зробити висновки, що при побудові та функціонуванні фармацевтичних ланцюгів поставок необхідно дотримуватися способів антикризового управління на всіх етапах їх функціонування, а саме: попередження кризи, підготовка до запобігання кризі, моніторинг і реагування на всі загрози.

МОНІН В'ячеслав Іванович,
аспірант
Класичного приватного університету
ГРИШИН Владислав Сергійович,
аспірант
Класичного приватного університету
Науковий керівник:
САЛИГА Костянтин Сергійович,
завідувач кафедри фінансів,
обліку та оподаткування
Класичного приватного університету,
академік Академії економічних наук України,
доктор економічних наук, професор

ЩОДО МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕКЛАМНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний етап фінансової діяльності в державі характеризується складними, кардинальними перетвореннями, що відбуваються в різних регіонах (введення надзвичайного стану та введення воєнного стану) та в різних сферах фінансового забезпечення (в тому числі рекламній). Це, в свою чергу, передбачає необхідність врахування цих факторів; розробки та додержання ефективної моделі діяльності рекламного підприємства в умовах надзвичайного або воєнного стану.

Рекламна діяльність сьогодні являється важливою складовою маркетингу, а її дієвість залежить від цілеспрямованості, влучності, врахування особливостей реклами й рекламної аудиторії, ступеня вивчення ринку, вибору засобів рекламування тощо [1, с. 16-20].

За наявності різноманіття видів реклами (загальнонаціональна, інституціональна, інформаційна, роз'яснювально-пропагандистська, престижна, нагадувальна, опосередкована, порівняльна, у сфері торгівлі, в місцях продажу тощо) узагальненою під концепцією управління рекламною діяльністю є побудова системи прийняття рішень за наступними послідовними етапами: дослідження, бюджетне планування, оцінювання ефективності рекламної кампанії, оперативне управління її проектом, моніторинг рекламної діяльності [1].

Відповідно до цієї концепції: рекламні дослідження – це складова маркетингової діяльності та включають наступні напрями: вивчення потенційних споживачів, аналіз продукції, що рекламується, аналіз ринків збуту, вивчення рекламних засобів [1]. Це певні запобіжні засоби з убезпечення від невиправданих витрат коштів на рекламу [2, с. 148-154].

Обґрунтованість і достовірність результатів рекламних досліджень значною мірою залежить від повноти їхнього інформаційного забезпечення [3, с. 39-42]. Розвиток інформаційних комунікацій як дієвого інструменту у

здійсненні ефективної економічної діяльності є підґрунтям до розбудови комунікативної політики підприємств, одним з аспектів якої є формування системи маркетингових комунікацій [1-5].

Інформація – це інструмент, з допомогою якого підприємства будують власні ланцюги комунікацій для поєднання свого внутрішнього економічного середовища зі зовнішнім. Чим тіснішою є подібна інтеграція, тим вищою є здатність підприємства реагувати на зміни ринків збуту власної продукції та послуг [2, с. 148-154; 5, с. 34-38].

Стосовно вибору засобів Інтернет-реклами, то їх вибирають з урахуванням специфіки фірми, її цілей і завдань, а також переваги недоліків кожного окремого засобу [6]. Наприклад, ефективність реклами через E-mail дорівнює співвідношенню кількості відгуків на рекламні листи до кількості рекламних повідомлень. Ця ж методика справедлива і для розрахунку ефективності реклами в групах новин [7].

8 квітня 2022 року телевізійний сейлз-хаус Ocean Media Plus разом зі Starlight Media, Brand Booster, OMD OM Group, Razom Group, Dentsu Ukraine, Star Up Plus, Publicis Groupe Ukraine, Group M Ukraine, «Сиріус Медіа» і Starlight Digital Sales публічно оголосили про початок консультацій щодо відновлення рекламної галузі в країні. Це свідчить про готовність до відновлення продаж реклами; в перспективі, буде також поновлено можливість купувати спонсорство.

Надзвичайний стан – виняткова ситуація, коли під загрозою перебуває «життя нації»; офіційно проголошується державою [8].

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводять у країні або в окремих її місцевостях у випадку збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності, її територіальній цілісності [9].

На шляху побудови сучасної моделі рекламного підприємства, ми визначаємо основні його взаємопов'язані елементи: підтримання тренду українності; відмова від російської мови на сайтах (в тому числі, заборона показувати рекламу тих компаній, чії материнські офіси не забрали бізнеси з Росії); допомога на потреби оборони; сприяння влаштуванню людей на роботу та забезпеченню українців необхідними товарами й послугами тощо.

Звісно, аби рекламний ринок знов запрацював, знадобиться чимало часу та сил багатьох учасників. До менших чи регіональних підприємств відновлення йтиме довше.

Список використаних джерел:

1. Галіцин В. К., Дем'яненко В. В., Потапенко С. Д. Оптиміальне планування процесу розміщення рекламних повідомлень. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 1. С. 16-20.
2. Дем'яненко В. В., Потапенко С. Д. Моделювання процесу розповсюдження рекламних повідомлень засобами Internet. Моделювання та інформаційні системи в економіці. К. : КНЕУ, 2006. Вип. 73. С. 148-154.
3. Дем'яненко В. В., Потапенко С. Д. Моделювання процесу фінансування рекламних проєктів з урахуванням ризику. *Маркетинг в Україні*. 2002. № 4. С. 39-42.
4. Потапенко С. Д. Моделювання процесу рекламної діяльності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.03.02. К. : КНЕУ, 2004. 19 с.

5. Дем'яненко В. В., Потапенко С. Д. Моделювання рекламних кампаній засобами мережевого планування та управління. *Маркетинг в Україні*. 2003. № 1. С. 34-38.
6. Kamenica E., Gentzkow M. Bayesian Persuasion. *American Economic Review*. 2011.
7. Про профілактику злочинності: проект закону України від. 12.05.1998 р. № 0924. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=294.
8. Надзвичайний стан. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Надзвичайний_стан.
9. Воєнний стан. Вікіпедія. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Воєнний_стан.

МАСЛАК Ольга Іванівна,
завідувач кафедри економіки
Кременчуцького національного
університету ім. М. Остроградського
НІКІТЮК Віталій Григорович,
аспірант
Кременчуцького національного
університету ім. М. Остроградського

ПІДХОДИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Встановлення показників ефективності організаційно-економічного забезпечення логістичної діяльності машинобудівного підприємства дозволяє забезпечити наскрізне управління потоковими процесами та підвищити завдяки цьому результати функціонування підприємства.

Логістична стратегія підприємства, на нашу думку, являє собою функціональну стратегію підприємства, орієнтовану на створення та підтримку ефективного функціонування його логістичної системи, що ґрунтується на оптимізації логістичної діяльності, мінімізації часу та витрат на її здійснення з урахуванням ендогенних чинників впливу та внутрішніх можливостей підприємства з метою забезпечення високого рівня логістичного обслуговування та досягнення максимального прибутку підприємства.

Вибір оптимальної логістичної стратегії машинобудівного підприємства, на наш погляд, доцільно здійснювати за допомогою алгоритму, що складається з дев'яти етапів: 1 етап. Формування системи локальних показників за кожним комплексних та інтегральним показником; 2 етап. Побудова «дерева рішень»; 3 етап. Дослідження варіантів ситуацій ендогенного середовища; 4 етап. Визначення еталонних значень локальних показників; 5 етап. Визначення критеріїв комбінації стратегій; 6 етап. Розрахунок комплексних і інтегрального показника ефективності логістичної системи; 7 етап. Побудова карти стратегій управління логістичною системою; 8 етап. Опис оптимальної стратегії управління логістичною системою; 9 етап. Прийняття рішення щодо ефективності обраної стратегії.

На підставі проведених розрахунків нами побудована карта стратегій управління логістичною системою машинобудівного підприємства. Наприклад, для ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» оптимальними є змішані стратегії 5, 10 і 30, оскільки максимізують значення інтегрального показника ефективності організаційно-економічного забезпечення логістичної діяльності і в сприятливих, і в несприятливих умовах ендогенного середовища. Так, стратегія управління логістичною системою (5) спрямована на покращення складування, запровадження автоматизованого обладнання, підвищення кваліфікації логістичного персоналу; стратегія управління логістичною системою 10 – на оптимізацію обсягів запасів, поліпшення систем управління запасами; стратегія управління логістичною системою 30 – на зменшення рівня утворених відходів та впровадження технологій поводження з відходами.

Отже, оптимальна логістична стратегія підприємства орієнтована на створення та підтримку ефективного функціонування його логістичної системи, мінімізацію часу та витрат на здійснення логістичної стратегії з урахуванням ендогенних чинників впливу та внутрішніх можливостей підприємства.

БИБА Назар Євгенович,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
ХАМІНІЧ Світлана Юріївна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року через початок повномасштабного вторгнення був прийнятий Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Саме на підставі вищезазначеного указу, а також Конституції України, Закону України «Про Національний банк України», Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Закону України «Про валютну і валютні операції», були розроблені основні засади грошово-кредитної політики на період дії правового режиму воєнного стану.

Після початку широкомасштабної війни одним з основних завдань держави стало завдання забезпечення постійного та надійного функціонування грошової системи України, забезпечення роботи банківських установ та фінансової системи.

Зниження дієвості ринкових інструментів та висока невизначеність в умовах повномасштабних бойових дій унеможлиблюють здійснення монетарної політики в форматі інфляційного таргетування з плаваючим валютним курсом. Дієвість каналів монетарної трансмісії додатково послаблюється адміністративними обмеженнями на валютному ринку та обмеженнями щодо руху капіталу. За таких умов Національний банк України (далі – Національний банк) може тимчасово не покладатися на застосування ринкових монетарних інструментів, зокрема ключової (облікової) ставки як основного інструменту грошово-кредитної (монетарної) політики [1].

В період дії правового режиму воєнного стану, Національний банк може не публікувати власні прогнози стосовно макроекономічної ситуації в країні.

Для того, щоб забезпечити постійну роботу банківської та фінансової системи, а також мінімізація можливих ризиків для економічної стабільності держави, Національний банк згідно з чинним законодавством, визначає особливості врегулювання грошово-кредитних відносин [2].

У випадку загрози для фінансової системи Національний банк має право застосувати заходи безпеки та захисту, що передбачені Законом України «Про валюту і валютні операції».

Інструментам грошово-кредитної політики є певні регулятивні заходи, котрі перебувають в абсолютному підпорядкуванні Центральному банку, однозначно контролюються ним, використання яких має вплив на пріоритетні напрями грошово-кредитної політики [3].

Саме після початку повномасштабного вторгнення, Національний банк застосував адміністративні обмеження, щодо валютного ринку, адже економіка опинилася в шоківому та невизначеному стані.

Національний банк, усвідомлюючи ризики, що можуть виникати стосовно державного бюджету, а саме дефіциту, може фінансувати критичні видатки Уряду шляхом купівлі на первинному ринку цінних паперів.

Національний банк підтримуватиме тисну взаємодію з Урядом для сприяння залученню необхідного зовнішнього фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів, зокрема спрямованого на розв'язання проблем у гуманітарній сфері, відбудову знищеної інфраструктури, відновлення/трансформацію економіки України. Національний банк разом з Урядом докладатиме всіх зусиль для виконання цілей, критеріїв та заходів із реформування економіки та фінансової системи, передбачених співпрацею з МВФ, іншими міжнародними фінансовими організаціями та інституціями ЄС [1].

Після покращення економічної ситуації, Національний банк зможе скасувати обмеження на валютні операції. Після відновлення роботи портів або інших шляхів та маршрутів транспортування, через що поживавиться експорт та валютні надходження з закордону, зможуть відновитися пропозиції іноземної валюти. Національний банк зможе відновити політику плавного курсоутворення, але тільки тоді коли мине загроза для стабільної роботи фінансової системи України.

Також в основних засадах грошово-кредитної політики на період дії воєнного стану зазначено, що Національний банк в разі покращення ситуації в країні, планує повністю відмовитися від фінансування дефіциту державного бюджету, що виник внаслідок повномасштабного вторгнення.

Саме завдяки запровадженню адміністративного контролю за курсом іноземної валюти, Україна змогла уникнути різкого падіння національної грошової одиниці – гривні, та зберегти плавну інфляцію.

Отже, якщо Національному банку можливо зберегти середовище з низькою та стабільною інфляцією – це буде вагомим внеском в повоєнну відбудову нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk>.
2. Хамініч С. Ю., Халатур С. М., Матвієць М. В. Формування фінансової стратегії українських підприємств на основі теоретичних моделей. Концепти інноваційного розвитку підприємництва: монографія. К. : Інтерсервіс, 2018. С. 190-200.
3. Крилова О. В. Особливості грошово-кредитної політики Національного банку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С 23-26. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2018/6.pdf.

ЛАРКІН Станіслав Володимирович,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІСТЬ ТА ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІКИ СЬОГОДЕННЯ

Внаслідок військової агресії російської федерації частина території була окупована. Підприємства країни зазнають значних збитків від знищення та руйнування або припинення роботи та труднощів лише збуту продукції. Експортери, зокрема, втратили частину своїх доходів через обмеження морських перевезень. Компанії, орієнтовані на внутрішній ринок, постраждали від падіння попиту на їх продукцію, збоїв у виробничих процесах і ланцюгах поставок. Попит на товари та послуги зменшився через обставини, включаючи міграцію мільйонів українців до сусідніх країн.

І все ж українці та українська економіка продемонстрували потужну здатність адаптуватися до складних ситуацій. Більшість підприємств продовжували працювати під час бойових дій, хоч і з обмеженою потужністю. Аграрії зібрали черговий урожай, енергетики в змозі підтримувати стабільність системи енергопостачання, ІТ-сектор працює досить стабільно, а сфера торгівлі та послуг швидко адаптується до роботи в постійних умовах снарядів та

повітряної тривоги. Наприкінці року масштабний енергетичний терор, організований росією, завдав додаткової шкоди українській економіці, яку, однак, не вдалося зупинити.

У 2023 році, незважаючи на продовження війни, економіки вдасться триматися. Національний банк України прогнозує на цей рік зростання реального ВВП на 0,3 %. Це незначне зростання свідчить про стійкість економіки у зустрічі з складними викликами. Але для цього важливо зберегти енергетичну стабільність. Викликають довіру ефективні дії захисників України, швидкість роботи енергетиків та підтримка наших партнерів енергетичною зброєю та закупівлею енергоносіїв.

Також фінансова допомога від міжнародних партнерів нам дуже важлива. Планується, що в цьому році Україна отримає понад 38 мільярдів доларів у вигляді фінансової допомоги. Все, це забезпечить життєво важливі державні економічні витрати, включаючи освіту, соціальне життя та охорону здоров'я, таким чином підтримуючи економіку в цілому завдяки міжнародній допомозі Україні, тож НБУ своїми інтервенціями все одно зможе збалансувати ринок зовнішньої торгівлі.

Міністр освіти і науки Оксен Лісовий заявляє, що одним із пріоритетів який зараз є головним, це розвиток професійно (професійно-технічної) освіти, розвиток професійних коледжів. Завдання міністерства – до 50 % молоді направити у професійну освіту, дати їм хорошу якісну професію. Так, як для відбудови економіки країни нам потрібні будуть кваліфіковані робітники.

Із закінченням війни економіка України повернеться до сталого зростання. По усім прогнозам очікується зростання дійсного ВВП України на 4-6 % щорічно в період з 2024 по 2025 рік. Це сприятиме збільшенню внутрішнього попиту завдяки кільком чинникам, таким як повернення українців з-за кордону, відновлення роботи на окупованих територіях, повне відновлення портів у Чорному морі та збільшення врожаїв. Проекти відновлення України та прискорена євроінтеграція, які ми поки не беремо до уваги у своїх прогнозах, можуть значно прискорити повоєнне відновлення України.

Інфляція в Україні на кінець 2022 року склала 26,6 %. Зважаючи на масштаби війни, це зростання цін досить скромне. У багатьох європейських країнах інфляція за останній рік була двозначною цифрою, а в деяких випадках була вище за 20 %. Велика інфляція в Україні в основному зумовлена наслідками війни, додатковими витратами на зростання бізнесу в промисловості, постачання сировини та готової продукції, ремонт після пошкоджень тощо. Національний банк України здійснює заходи для збереження стабільності витрат на житлово-комунальні послуги, включаючи зниження податків на пальне та застосування фіксованого курсу валют.

У минулому році, Національний Банк України здійснював значні продажі валюти для підтримки фіксованого курсу гривні. Це було необхідно для балансування валютного ринку в умовах зниження виручки експортерів та збільшення попиту на імпорт, що призвело до стримування зростання цін.

НБУ використовував накопичені резерви та отриману міжнародну допомогу від партнерів, які надали Україні понад 32 млрд доларів США в 2022 році. Ці продажі валюти разом з іншими заходами, що приймає НБУ, допомагатимуть стримувати інфляцію цього року.

Згідно з очікуваннями Національного Банку України, цьогорічна інфляція буде меншою за 19 %. На це вплине не лише політика, що приймається банком, але й зниження світової інфляції, а саме стабілізація цін на енергоносії. Крім цього, інфляцію гальмуватиме обмежений попит на споживчі товари, оскільки під час війни українці переглянули свої витрати і тепер купують лише найнеобхідніші товари та послуги. Це також сприятиме тому, що підприємства не зможуть підвищити ціни на свою продукцію. За наступні роки, коли безпекові ризики зменшаться та почнеться відновлення України, інфляція ще більше сповільниться – до 10,4 % в 2024 році та 6,7 % в 2025 році.

За даними НБУ, у порівнянні з попереднім роком, рівень безробіття виріс більш ніж удвічі – з 9,8 % до 25,8 %. Це стало наслідком зруйнованих підприємств, зниження економічної активності підприємств в умовах підвищеного ризику та вимушеного виїзду за кордон мільйонів українців. На деяких підприємствах спостерігалось зниження зарплат, а останнім часом реальні доходи українців також зменшилися через високе зростання цін на деякі товари та послуги. Хоча ринок праці показував ознаки відновлення наприкінці 2022 року, атаки на основну енергетичну інфраструктуру з боку РФ уповільнили цей процес.

Прогноз показує, що цього року рівень безробіття в Україні залишиться високим, оскільки кількість людей, які шукають роботу, перевищує кількість доступних вакансій. Підприємці неохоче будуть наймати нових працівників. Але підприємства також намагатимуться зберегти робочі місця шляхом підвищення зарплат. При цьому, значні фінансові витрати на соціальну сферу залишаться, що дозволить допомогти незахищеним верствам населення, а також безробітним та ВПО.

В наші дні, управління компанією потребує зміни підходів, оскільки ті методи, які були ефективними у мирний час, можуть бути неефективними під час воєнних дій. Кожен керівник повинен взяти на себе відповідальність за безпеку підприємства, навіть якщо це вимагає централізації системи прийняття рішень. Часто делегування виявляється непродуктивним або відсутність певних ланок у системі управління.

Крім того, під час воєнних конфліктів, бізнес може стати каталізатором для відновлення економіки та повернення кваліфікованих працівників, що покинули країну з причин безпеки. У таких умовах, кожна компанія повинна дотримуватись прозорості та соціальної відповідальності, платити податки вчасно, виплачувати зарплати своїм працівникам та дотримуватись взаємовигідних договорів з партнерами та клієнтами. Це є важливими критеріями для сталого розвитку компанії в майбутньому та для підтримки економіки країни в даний час.

Зниження безпекових ризиків та оживлення економіки покращить ситуацію на ринку праці, що знадобиться для відбудови України та приведе до залучення більшої кількості працівників. З цих причин, очікується, що з 2024 року рівень безробіття почне зменшуватися, а ріст реальних доходів населення прискориться, включаючи збільшення соціальних видатків. Проте, наслідки війни відчуватимуться на ринку праці, зокрема, внаслідок посилення кваліфікаційних та регіональних нерівностей.

Захист гривневих заощаджень населення від інфляційного знецінення є одним з пріоритетів Національного банку України в умовах високої інфляції. Збереження довіри населення до гривні є важливим фактором для збереження економічної стабільності в умовах конфліктів. З цієї причини НБУ працює над підвищенням процентних ставок за депозитами в гривні. Для цього НБУ додатково знизить процентну ставку на 25 % та вживе інших заходів для стимулювання банків до підвищення прибутковості депозитів.

У деяких банках прибутковість вкладів коливається вже в межах 15-20 %. Наразі державні військові облігації пропонують приблизно однакову суму, залежно від терміну погашення. Процедура відкликання пропозиції ще триває, і відомі великі банки, які відзначилися збільшенням депозитів у гривні на початку цього року. Це дає можливість вкладникам бути краще захищеними від інфляції.

Звісно, ставки за кредитами для бізнесу та населення збільшуються внаслідок інфляції та високих ризиків, які банки беруть на себе у зв'язку з війною. Проте, після закінчення активної фази конфлікту очікується поступове зниження ставок. За даними Національного банку, облікова ставка буде знижуватися з II кварталу 2024 року. Це разом із зменшенням інфляції та ризиків сприятиме зниженню вартості кредитів та сприятиме швидшому відновленню економіки після завершення конфлікту.

ЛОЙТРА Владислав Вікторович,
здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

ХАМІНІЧ Світлана Юріївна,
професор кафедри аналітичної
економіки та менеджменту

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор економічних наук, професор

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах глобального економічного розвитку питання економічної безпеки стають все більш актуальними і важливими як для держави, так і для суб'єктів господарювання. Економічна безпека підприємства є одним з економічних факторів, що впливають на ефективність національної економіки.

В даний час економічна безпека суб'єктів господарювання перетворюється на складний і багатогранний процес, який включає в себе різні аспекти: фінансовий, технологічний, організаційно-правовий тощо. Економічна безпека підприємства є ключовим фактором, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки. Конкуренція на ринку сьогодні дуже висока, і кожна компанія прагне забезпечити свою безпеку і стійкість, щоб протистояти викликам і утримувати своє місце на ринку[1]. Конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю задовольняти потреби і вимоги ринку. Якщо підприємство не гарантує свою стійкість і безпеку, це може вплинути на його здатність задовольняти вимоги ринку, що, в свою чергу, може знизити його конкурентоспроможність. Тому забезпечення економічної безпеки підприємства є важливим фактором, який сприяє збереженню і підвищенню конкурентоспроможності економіки в цілому. Економічна безпека підприємства забезпечує захист народногосподарських інтересів. Кожна компанія є частиною економіки країни, і її успіх або невдача впливає на економічну ситуацію в цілому. Тому забезпечення економічної безпеки підприємств є важливим фактором підтримки стабільності і процвітання національної економіки. Економічна безпека підприємства є ключовим фактором, який сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки [2]. Конкуренція на ринку сьогодні дуже висока, і кожна компанія прагне забезпечити свою безпеку і стійкість, щоб протистояти викликам і утримувати своє місце на ринку.

Для забезпечення економічної безпеки підприємств існує безліч методів та інструментів. Одним з них є розробка і реалізація стратегії безпеки підприємства, яка включає в себе різні заходи щодо захисту бізнесу від

внутрішніх і зовнішніх загроз, управління фінансовими ризиками, захисту інтелектуальної власності тощо. Важливо відзначити, що заходи повинні бути індивідуально налаштовані для кожного підприємства, повинні відповідати його потребам і особливостям. Одним з можливих наслідків, що впливають на економічну безпеку господарюючих суб'єктів – є фінансовий прибуток.

Значною мірою глобальна економічна безпека залежить від багатьох факторів, серед яких його фінансовий стан підприємства, інноваційний потенціал, управління якістю, людські ресурси та багато інших. Але важливо розуміти, що всі ці фактори відповідають за безпеку бізнесу і його вплив на ринок.

Порушення економічної безпеки підприємства може призвести до серйозних наслідків, таких як втрата продуктивності праці, зниження прибутку, структури співробітників, а іноді і до закриття підприємства. Отже, керівництво підприємств повинно мати особливе ставлення до економічної безпеки, повинно створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу та захисту його інтересів [3].

У сучасному світі економічна безпека підприємств залежить від багатьох факторів, серед яких фінансовий стан підприємства, його інноваційний потенціал, якість управління, людські ресурси і багато інших. Але важливо розуміти, що всі ці фактори пов'язані з безпекою бізнесу і його стабільністю на ринку. Економічна безпека підприємства є ключовим фактором, який сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки. Конкуренція на ринку сьогодні дуже висока, і кожна компанія прагне забезпечити свою безпеку і стійкість, щоб протистояти викликам і утримувати своє місце на ринку.

Економічна безпека підприємства включає комплекс заходів і дій, спрямованих на забезпечення його стабільної роботи і мінімізацію ризиків, які можуть не враховуватися. Існує безліч методів та інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств. Одним з них є розробка і реалізація стратегії безпеки підприємства, яка включає в себе різні заходи щодо захисту бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз. Важливо відзначити, що дані заходи повинні бути індивідуально налаштовані для кожного підприємства, і повинні відповідати його потребам і особливостям.

Таким чином, забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання є сучасним фактором, який сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки. Це дозволяє зберегти стабільність і процвітання бізнесу, а також забезпечує захист національних економічних інтересів. Тому державні органи, керівники компаній та інші учасники ринку повинні спільно працювати над забезпеченням економічної безпеки підприємств і підтримкою стійкості економіки в цілому. Важливо відзначити, що економічна безпека підприємства не повинна сприйматися тільки як разове завдання. Це процес, який потребує постійної уваги та оновлення, оскільки загрози та виклики, з якими стикаються компанії, постійно змінюються. Тому компанії повинні йти в ногу з новими тенденціями і використовувати сучасні методи і технології для забезпечення своєї безпеки і стійкості на ринку.

В цілому економічна безпека підприємства є важливим фактором, який впливає на конкурентоспроможність економіки в цілому. Компанії, які забезпечують свою безпеку та стійкість, можуть краще конкурувати на ринку та задовольняти вимоги споживачів. При цьому держава повинна створювати умови для розвитку підприємств і підтримки їх інтересів в рамках національної економічної політики. Розумне поєднання зусиль держави і компаній може привести до стійкого і процвітаючого бізнесу, що, в свою чергу, є фактором підвищення конкурентоспроможності економіки.

Список використаних джерел:

1. Хамініч С. Ю. Інституціональні засади економічної безпеки України в умовах війни. *Міжнародний науко-вий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економіка». 2023. № 2 (70). С. 69-75.
2. Бабійчук І. В. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. *Економіка та підприємництво*. 2022. Вип. 8. С. 10-14.
3. Іваненко О. В. Аналіз сучасних загроз економічній безпеці України. *Економіка та держава*. 2021. Вип. 5. С. 44-47.

ГУСАРЕНКО Катерина Миколаївна,
здобувач вищої освіти
Хортицької національної
навчально-реабілітаційної академії
Науковий керівник:
ДІДЕНКО Анастасія Володимирівна,
доцент кафедри менеджменту та туризму
Хортицької національної
навчально-реабілітаційної академії,
кандидат економічних наук, доцент

ОЦІНКА РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Важливою складовою діяльності будь-якого підприємства, що визначає його результативність, дає поштовх до реалізації потенціалу в конкуруючому середовищі, є формування системи мотивації персоналу. Як зазначає І. Гордієнко у своїй роботі [1] ефективність роботи працівників підприємства обумовлена вмотивованістю та рівнем кваліфікації співробітників.

Високий рівень мотивації персоналу є важливим для підприємств будь-якої сфери, але особливо для сфери послуг, до якої відносяться підприємства туристичної галузі. Зокрема у статті [2] зазначають, що максимальна віддача від використання «трудоих ресурсів, дає змогу підвищити загальну результативність і прибутковість діяльності туристичних підприємств». Для підприємств туристичної сфери формування системи мотивації персоналу

необхідно здійснювати у злагодженості між працівниками та клієнтами компанії. Недостатні заходи щодо мотивації персоналу виступають стримуючими факторами розвитку як працівників, так і в цілому підприємства, що призводить до негативних наслідків. Тому першим питанням при розробці системи мотивації персоналу виступає необхідність оцінки рівня мотивації.

У роботі [1] оцінка праці персоналу передбачає використання систем ключових показників ефективності. Цей підхід заснований на оцінці чотирьох груп показників:

1. Фінансові, що враховують: приріст продажів порівняно з аналогічним періодом минулого року, різницю між виручкою і витратами на одного покупця;
2. Споживачі, що враховують: кількість нових географічних областей, на які поширились нові товарні ринки за звітний період, оцінка задоволеності споживачів, що вимірюється через проведення опитувань клієнтів;
3. Внутрішні бізнес-процеси, які виміряні через частку дебіторської заборгованості в загальній виручці від продажів;
4. Навчання і розвиток персоналу, який оцінює за допомогою експертної оцінки в бальній шкалі підвищення кваліфікації персоналу.

Н. Гарматій у своїй роботі [3] пропонує підхід до оцінки системи мотивації персоналу на підприємстві на основі оптимізаційної моделі, що включає наступні показники:

- кількість можливих статусів працівників на підприємстві s ;
- кількість працівників n з відповідним статусом s ;
- кількість можливих варіантів нематеріального стимулювання працівника підприємством;
- кількість можливих варіантів матеріального стимулювання працівника підприємством;
- частка прибутку підприємства, що спрямовується на стимулювання персоналу;
- обсяг матеріального стимулювання працівника з урахуванням його статусу s ;
- рівень оцінки праці працівника з відповідним статусом s ;
- коефіцієнт, що відображає додатковий прибуток підприємства від стимулювання праці працівників.

Загалом, складна соціальна-економічна ситуація в країні збільшує конкуренцію між підприємствами туристичної сфери та спонукає їх шукати шляхи підвищення власної конкурентоспроможності, а тому числі й через мотивацію персоналу, що потребує розробки підходу до оцінки її рівня.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко І. В. Моделювання мотивації персоналу на базі ключових показників ефективності. *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5036>.

2. Марченко О. А., Самокіш А. О., Стребкова К. С. Особливості управління персоналом у сфері туризму та готельно-ресторанному господарстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. С. 169-172.

3. Гарматій Н. М. Моделювання мотивації праці у банківських установах та створення кредитних програм для розвитку туризму в регіоні. *Сучасні особливості формування і управління інноваційним потенціалом регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 15-17 жовтня 2015 р.). Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2015. С. 216-219.

ШУЛКА Владислав Олександрович,
здобувач вищої освіти
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури
ГАЛУШКО Олена Ігорівна,
старший викладач кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

АНАЛІЗ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА «БУНГЕ УКРАЇНА» (ТМ «ОЛЕЙНА»)

Ф. Котлер визначає маркетингове середовище як сукупність факторів, які впливають на спроможність підприємства розвивати й підтримувати взаємовідносини з цільовим ринком [1].

Маркетингове середовище постійно змінюється: ринкові можливості й загрози виникають, змінюються й зникають, тому для підприємства є дуже важливим, вчасно розпізнавши ринкові можливості й загрози, розвивати можливості та знешкоджувати загрози. Основне завдання аналізу маркетингового середовища полягає в тому, щоб взаємоузгодити вплив середовища, потреби цільового ринку, мету та можливості підприємства [1-2].

Для маркетингового середовища фірми характерними є наступні риси, які відображають особливості його функціонування та впливу [2-3]:

- взаємозв'язок факторів маркетингового середовища (рівень сили, з якою зміна одного фактору впливає на інші фактори);
- складність зовнішнього середовища (кількість факторів, на які організація зобов'язана реагувати, а також рівень варіативності кожного фактору);
- мінливість середовища (швидкість, з якою відбуваються зміни в маркетинговому середовищі організації);
- невизначеність середовища (відносна кількість інформації про маркетингове оточення і певність в її точності).

Аналіз маркетингового середовища важливий з багатьох причин. Аналізуючи маркетингове середовище, підприємства можуть визначити потенційні можливості, якими вони можуть скористатися, та визначити потенційні загрози від конкурентів, мінливих правил або економічних факторів. Аналізуючи тенденції, уподобання та поведінку клієнтів, компанії можуть відповідним чином адаптувати свої продукти, ціни, просування та стратегії розповсюдження. Також аналіз маркетингового середовища надає інформацію про розмір цільового ринку, темпи зростання та сегментацію. Аналізуючи маркетингове середовище, компанії можуть передбачити зміни в уподобаннях клієнтів, галузевих нормах або технологічному прогресі. Аналіз маркетингового середовища важливий і для оцінки і мінімізації ризиків, адже дозволяє оцінити вплив зовнішніх факторів на маркетингову діяльність і розробити плани на випадок непередбачених обставин [4-6].

«Бунге Україна» – український підрозділ компанії Bunge Ltd, міжнародної інтегрованої компанії, одного з найбільших зернотрейдерів. Bunge Ltd була заснована в 1818 р. в Амстердамі, наразі головний офіс компанії знаходиться в США. Оборот Bunge Ltd складає майже 25 млрд. дол. на рік, вона є світовим лідером на ринку пляшкової рослинної олії. Компанії «Бунге Україна» належать більше 94 % акціонерного капіталу ЗАТ «Дніпропетровський олієекстакційний завод», торгові марки «Олейна» і «Розумниця», а також елеватори в Одеській, Дніпропетровській і Кіровоградській областях.

Діяльність компанії охоплює такі напрямки:

- закупівля, торгівля, зберігання та переробка олійних та зернових культур;
- виробництво та розлив рослинної олії, виробництво маргарину, майонезу та інших харчових продуктів;
- переробка цукрової тростини на цукор та етанол;
- помел пшениці та кукурудзи;
- виробництво інгредієнтів, що використовуються в харчовій та хлібопекарській промисловості та пивоварінні.

Аналіз маркетингового середовища допомагає компанії приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися до мінливих ринкових умов і розробляти ефективні маркетингові стратегії, які можуть сприяти захисту продуктів харчування та боротьбі з голодом. Розуміючи зовнішні фактори, які впливають на поведінку споживачів і ринкову динаміку, компанія може краще задовольняти потреби свого цільового ринку та сприяти стабільному та безпечному постачанню продовольства [3].

Для аналізу маркетингового середовища підприємства «Бунге Україна» було зроблено фокус на його найбільш відомій і поширеній ТМ «ОЛЕЙНА» та використано наступні методи аналізу: SWOT-аналіз та модель 5 сил Портера [4-8]. Проведений SWOT-аналіз ТМ «Олейна» показав, що:

- 1) Сильними сторонами компанії є сталий попит на продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках, висока прибутковість виробництва, хороша репутація компанії у очах споживачів, розвинута інфраструктура, сильна позиція на ринку;

2) Слабкими сторонами є залежність від кліматичних умов, чутливість до політичної ситуації в країні, висока залежність від цін на сировину, застаріле обладнання;

3) Можливостями є розширення асортименту продукції, можливість виходу на іноземні ринки, збереження зайнятих позицій на ринку, активний розвиток аграрного сектору в контексті євроінтеграції, розробка нових економічно вигідних технологій;

4) Загрозами є поява товарів-замінників, залежність від врожайності, зміни в потребах споживача, імпорт аналогічних товарів, висока залежність від цін на сировину.

Аналіз ТМ «Олейна» за допомогою 5 сил Портера показав, що:

- 1) Загроза товарів замінників – низька;
- 2) Загроза внутрішньогалузевої конкуренції – середня;
- 3) Загроза з боку нових гравців – середня;
- 4) Загроза втрати поточних клієнтів – середня;
- 5) Загроза нестабільності постачальників – середня.

Аналіз за допомогою Бостонської матриці показав, що ТМ «Олейна» відноситься до сегменту «Дійні корови».

З проведеного аналізу можна зробити висновок, що ТМ «Олейна» є конкурентоспроможною та має стабільне ринкове положення.

Список використаних джерел:

1. Армстронг Г., Котлер, Ф. Маркетинг. Загальний курс (5-те вид., пер. з англ.). 2001. 608 с.
2. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник. К. : Лібра. 2008. 712 с.
3. Маркетингове середовище функціонування підприємств АПК: визначення та структура. 2019. URL : <https://studfile.net/preview/9380636/page:26/>
4. Бондаренко В. М., Бондаренко Л. М. Сутність, структура та дослідження маркетингового середовища діяльності підприємств АПК. 2011. URL : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/476.pdf>.
5. Крикавський Є. В. Маркетингові дослідження: навч. посібник. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2004. 288 с.
6. Полторак В. А. Маркетингові дослідження: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2003. 387 с.
7. Galushko O., Petkevych A. Marketing Aspects of the Creation the Information Media-Resource on the Internet: coll. monograph. Primedia eLaunch LLC, 2019. Pp. 49-60.
8. Галушко О. І., Протопопова Н. А. Вдосконалення маркетингової діяльності страхової компанії. *Східна Європа*. 2019. С. 356-360.

СОКОЛОВА Єлизавета Віталіївна,
здобувачка вищої освіти
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури;
ГАЛУШКО Олена Ігорівна,
старший викладач кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

АНАЛІЗ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА MCDONALD'S

Для успішної діяльності будь-якої компанії необхідно вивчати та досліджувати середовище, у якій вона функціонує, аналізувати конкурентів, сильні та слабкі сторони, фактори, що впливають на її діяльність, виявляти загрози та можливості розвитку. Вивченням маркетингового середовища займалися такі відомі у світі науковці, як: Ф. Котлер, П. Аллен, Дж. Болт, Г. Армстронг та інші [1-2].

Зовнішнє маркетингове середовище компанії складається з мікросередовища і макросередовища. Макросередовище – це сукупність чинників, які існують поза межами компанії незалежно від неї і впливають на її діяльність. Важливою ознакою факторів макросередовища є те, що компанія не може впливати на них, але може пристосовуватися до змін. Макросередовище представлено більш загальними для більшості фірм факторами, до яких відносяться переважно фактори демографічного, економічного, природного, політичного, технічного і культурного характеру [1-3].

Мікросередовище – це сукупність суб'єктів і сил, з якими фірма взаємодію і які можуть впливати на її діяльність. До цих факторів відносяться споживачі, конкуренти, постачальники, посередники та контактні аудиторії. Від чинників маркетингового середовища повністю залежить напрями діяльності, стратегії компанії, тому для її успішного функціонування необхідно постійно досліджувати ці фактори та прогнозувати зміни. Для цього застосовують різні методи аналізу маркетингового середовища, з яких найбільше використовують PEST, SWOT, аналіз 5 сил Портера, Бостонська матриця та інші. Кожен з методів має як переваги, так і недоліки, тому компанії використовують декілька методів, щоб мати більше уявлення про середовище та можливі зміни в ньому [2-3].

McDonald's – це американська корпорація, заснована в 1940 р. братами Діком і Маком МакДональдами. Почала стрімко розвиватися після того, як її викупив підприємець Рей Крок. Зараз McDonald's – це одна з найуспішніших компаній у світі у сфері громадського харчування. Фірма швидко почала охоплювати нові ринки, що допомогло їй здобути всесвітню популярність і впізнаваність. Особливістю McDonald's є використання різних маркетингових

стратегій, одними з яких є маркетинг, направлений на дітей, постійні партнерства, локалізація продукту та бізнес-модель франчайзингу. Використання таких інструментів допомогло в становленні McDonald's як успішної мережі ресторанів швидкого харчування [4]. Незважаючи на продовження збройного конфлікту, компанія McDonald's відновила свою діяльність в Україні і наразі спостерігається високий попит на її продукцію.

Аналізуючи McDonald's методом SWOT-аналізу [2, 4, 5], можна зробити висновок, що до сильних сторін компанії належать популярність у всьому світі, впізнаваність бренду, адаптація до регіональних особливостей, впровадження нових технологій в обслуговування, наявність благодійної організації «Дім Рональда Макдональда», надання інформації про склад продукції, швидке обслуговування та доступні ціни. Слабкими сторонами корпорації є те, що продукція шкідлива для здоров'я, наявні велика кількість конкурентів, негативне суспільне сприйняття через ЗМІ, бізнес-модель (франчайзинг), за якої важко контролювати діяльність кожного ресторану. До можливостей McDonald's відноситься збільшення асортименту, вихід на нові ринки, екологічна спрямованість, випуск здорової продукції, популяризація здорового способу життя після випуску здорової їжі, а до загроз – збільшення конкуренції, погіршення здоров'я при регулярному вживанні продукції, орієнтація людей на здоровий спосіб життя та здорове харчування, спад в економіці, коливання валют. Для успішної діяльності компанії необхідно слабкі сторони перетворювати в сильні, реалізувати можливості та нейтралізувати або підлаштовуватися під загрози, знаходити вихід із несприятливих ситуацій.

Завдяки популярності у всьому світі вхід на нові ринки буде супроводжуватися великим попитом у місцевого населення. Популяризація здорового способу життя та випуск корисної продукції залучить нових клієнтів, які слідкують за своїм здоров'ям. Для того, щоб погіршення здоров'я споживачів та тренд орієнтації на правильне харчування не становили загрози, потрібно займатися випуском корисної їжі та змінювати технологію приготування вже наявної. Екологічна спрямованість притягне відвідувачів, яких хвилює стан навколишнього середовища, компанія буде мати більше поваги від суспільства. Завдяки впізнаваності та популярності компанії конкурентам буде важко перевершити McDonald's, але також необхідно постійно працювати над вдосконаленням вже існуючих сильних сторін та реалізовувати можливості.

За допомогою PEST-аналізу проаналізовано, які фактори зовнішнього середовища мають найбільший вплив на McDonald's [3-7]. З політичних факторів найбільш вагомим є зміна законодавства з організації швидкого харчування та підтримка урядом середнього та малого бізнесу, тому для ефективною діяльності компанії необхідно слідкувати за регуляторними змінами та адаптуватись до них. Але найбільшою загрозою є військові дії, які на думку самої компанії створюють безумовну небезпеку як для працівників, так і для відвідувачів.

Щодо економічних факторів, потрібно особливу увагу звертати на курс валют та рівень інфляції, що впливають на доходи споживачів, попит і реалізацію, у результаті на прибуток компанії.

Якщо брати до уваги соціальні фактори, то найбільший вплив має ставлення до натуральної продукції та зміна способу життя. Зараз усе більше простежується тенденція до правильного способу життя, люди прагнуть до збалансованого харчування, щоб зберегти і покращити стан здоров'я, намагаються обмежити вживання фаст-фуду. Тому для McDonald's дуже важливо реагувати на уподобання споживачів, слідкувати за їх пріоритетами, і впроваджувати ту продукцію, яка буде задовольняти потреби клієнтів.

Серед технологічних факторів провідне місце займає впровадження нової продукції, оскільки смаки споживачів змінюються і з'являються нові автоматизовані технології виробництва та пакування їжі. Отже необхідно реагувати на тенденції галузі, щоб діяльність компанії була успішною. Також важливим є використання нових технологій в обслуговуванні, що в останній час McDonald's активно практикує.

Проаналізувавши McDonald's методом 5 конкурентних сил Портера можна зробити висновок, що загроза вторгнення нових гравців у галузь середня, але для компанії це не становить загрози, оскільки McDonald's займає стійкі позиції у сфері швидкого харчування. На діяльність корпорації мають значний вплив покупці і їх потреби, тому необхідно постійно їх досліджувати та задовольняти, щоб не тільки не втратити клієнтів, а й заохотити нових. Залежність від постачальників є низькою, тому що компанія може співпрацювати з будь-якою місцевою фірмою, що надає необхідний товар і відповідає вимогам. Можливість появи товарів-замінників на високому рівні, але загрозу для McDonald's не становить через наявний імідж компанії. Рівень міжгалузевої конкуренції середній, отже необхідно постійно вивчати конкурентів та потреби споживачів, щоб задовольняти їх краще від інших мереж швидкого харчування [2, 4, 5].

І цілому положення компанії є стабільним. Але наразі в галузі громадського харчування існує велика кількість конкурентів, яка постійно збільшується. Найбільшими конкурентами McDonald's є KFC, Burger King, Starbucks. Тому, щоб зберігати успішність діяльності McDonald's потрібно постійно стежити за конкурентами та робити висновки щодо їх стратегій, та розробляти власні креативні маркетингові стратегії.

Список використаних джерел:

1. Армстронг Г., Котлер Ф. Маркетинг. Загальний курс (5-те вид., пер. з англ.). 2001. 608 с.
2. Полторак В. А. Маркетингові дослідження: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2003. 387 с.
3. Берницька Д. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища підприємства методом PEST/STEP аналізу. *Економічний аналіз*. 2012. № 11 (2). С. 41-45.
4. Відкрили ще один новий заклад: де в Україні вже працює McDonald's. URL : https://24tv.ua/koli-vidkriyetsya-mcdonalds-v-ukrayini-data-2022_n2042729.

5. McDonald's. URL : <https://www.statista.com/topics/1444/mcdonalds/#editorsPicks>.
6. Galushko O., Petkevych A. Marketing Aspects of the Creation the Information Media-Resource on the Internet: coll. monograph. Primedia eLaunch LLC, 2019. Pp. 49-60.
7. Галушко О. І., Протопопова Н. А. Вдосконалення маркетингової діяльності страхової компанії. *Східна Європа*. 2019. С. 356-360.

ШУЦЬКА Вероніка Сергіївна,
здобувач вищої освіти
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури
ГАЛУШКО Олена Ігорівна,
старший викладач кафедри девелопменту
нерухомості, обліку та маркетингу
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПрАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

Фармацевтична галузь зазнає значного розвитку та є прибутковою, незважаючи на складну ситуацію в країні. Проте, через ряд проблем на державному рівні, спостерігається деяке гальмування в даному секторі економіки. Переважна частина проблем була зосереджена у сфері оподаткування та нормативного-правового забезпечення, протягом останнього року галузь зазнала впливу військового конфлікту. Перед українською фармацевтичною галуззю з'явилося непросте завдання: задовольнити потребу в лікарських засобах для мирних жителів та наших захисників, своєчасно зуміти відреагувати на зміну попиту, піклуватися про благополуччя своїх робітників та спробувати максимально забезпечити потребу в робочих місцях та заробітній платі [1-2].

Взагалі виділяють такі головні проблеми, як: застосування лояльних преференцій у сфері оподаткування імпортерів виробників, складні схеми патентування та реєстрації лікарських засобів, через жорсткі норми повернення валюти та унеможливлення швидкої заміни застарілого обладнання через занадто високі податкові ставки завезення закордонного обладнання [1]. Для зменшення впливу даних проблем і забезпечені сталого розвитку, фармацевтичні компанії мають розробляти ефективні стратегії, зокрема маркетингові. А розробці стратегії передуює всебічний аналіз ситуації. Одним із ефективних методів стратегічного аналізу і планування є SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз – це інструмент стратегічного планування, який використовується для оцінки сильних і слабких сторін, можливостей і загроз компанії. Він включає визначення внутрішніх факторів, які знаходяться під контролем компанії (сильні та слабкі сторони), і зовнішніх факторів,

які знаходяться поза контролем компанії (можливості та загрози) [3-4]. Ефективність SWOT-аналізу для розробки стратегії компанії залежить від того, як він проводиться та використовується. При належному виконанні SWOT-аналіз може надати цінну інформацію, яка допоможе прийняти стратегічні рішення.

SWOT-аналіз допомагає компаніям визначити свої унікальні переваги та основні компетенції. Розуміючи свої сильні сторони, компанії можуть використовувати їх для отримання конкурентної переваги. SWOT-аналіз також висвітлює сфери, де компанія може бути неповноцінною або неефективною. Визнання слабких місць дозволяє компаніям виправити їх і покращити загальну ефективність. Аналізуючи зовнішні фактори, SWOT-аналіз допомагає компаніям визначити потенційні можливості на ринку. Ці можливості можна використати для розширення бізнесу, виходу на нові ринки або розробки нових продуктів/послуг. SWOT-аналіз також допомагає компаніям визначити потенційні загрози на ринку, такі як нові конкуренти, зміна споживчих уподобань або нормативні зміни. Передбачаючи загрози, компанії можуть розробляти стратегії пом'якшення ризиків і захисту своєї позиції на ринку.

Застосуємо SWOT-аналіз на прикладі ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» [1, 3]:

- 1) Сильні сторони:
 - має стійку репутацію виробника якісної, безпечної та ефективної продукції;
 - розробляє продукцію по власній унікальній технології;
 - має відому і популярну торгову марку;
 - має високотехнологічні та інноваційні навички розробки препаратів;
 - має висококваліфікований персонал;
 - компанія здатна швидко пристосовуватися до змін внутрішніх та зовнішніх факторів;
 - має стабільний фінансовий стан.
- 2) Слабкі сторони:
 - немає можливості для розширеного відтворення;
 - політика стимулювання продажів не відповідає умовам ринку;
 - відсутні KPI та інформування співробітників про результати їх праці;
 - слабе довгострокове стратегічне планування;
 - низька рекламна активність.
- 3) Можливості:
 - збільшення попиту на фармакологічні препарати під час війни;
 - розширення діапазону можливих товарів та вихід на нові ринки;
 - розширення доступу до ресурсів;
 - зниження торгових бар'єрів у виході на зовнішні ринки;
 - цифровізація бізнес-моделі компанії.

- 4) Загрози:
- несприятливі демографічні зміни;
 - загострення конкуренції;
 - несприятливі зрушення в курсах валют;
 - використання «сірих» каналів ввезення контрабандних медикаментів за низькою ціною;
 - глибока економічна криза по завершенню військового конфлікту.

Аналіз PEST – це інструмент стратегічного планування, який використовується для оцінки зовнішніх факторів макросередовища, які можуть вплинути на бізнес компанії. PEST означає політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори. Це допомагає компаніям зрозуміти ширший контекст, у якому вони працюють, і визначити потенційні можливості та загрози [4].

До політичних чинників належать: державна політика, нормативні акти, політична стабільність і правові рамки. Політичні фактори можуть впливати на діяльність компанії, доступ до ринку та прибутковість. До економічних факторів відносять економічне зростання, темпи інфляції, обмінні курси, ставки відсотків та рівень безробіття. Економічні фактори можуть впливати на купівельну спроможність споживачів, попит на продукти/ послуги та загальну ефективність бізнесу. У переліку соціальних чинників враховують демографічні тенденції, культурні норми, зміни способу життя та споживче ставлення/уподобання. Вони можуть впливати на поведінку споживачів, ринковий попит і сприйняття продукту/послуги. До технологічних факторів належать досягнення в технологіях, інновації, автоматизація та цифровізація. Технологічні чинники можуть створити нові можливості для бізнесу, підірвати промисловість і вплинути на конкурентоспроможність [4-7].

Застосуємо PEST-аналіз на прикладі ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» [1, 5]:

1) Серед показників політичних факторів найвизначнішими є стан в якому знаходиться країна (війна) та зміна законодавства, які впливають на всі сфери та провокує стан невизначеності та з'являється ризик прорахунків. Так, наприклад, військовий стан в країні має великий впливає на попит на фармацевтичну продукцію. За весь період війни попит на ліки збільшився, оскільки вони потрібні нам та нашим захисникам. Тому важливо своєчасно досліджувати та реагувати на зміни, що відбуваються в політичному середовищі, щоб запобігти небажаним наслідкам.

2) Серед економічних факторів найбільший вплив чинить рівень цін на сировину та рівень доходу населення. Так, коливання ціни на імпортовану продукцію матимуть несприятливий вплив на виробництво продукції компанії «Дарниця», оскільки це може призвести до зростання собівартості продукції. Це викличе падіння купівельної спроможності населення і, відповідно, впаде попит на кінцеву продукцію. Тому важливо знайти постачальників з більш дешевою сировиною, але щоб якість відповідала

вимогам, це призведе до мінімізації витрати на собівартість продукції. А зниження ціни виробництва сприятиме зниження ціни на кінцеву продукцію, що зробить товар більш доступним для клієнтів.

3) Серед соціальних факторів найбільш важливим є вимоги до якості продукції та рівень сервісу, а також стан здоров'я населення. Неякісна продукція та незадовільний сервіс призведе до того, що більшість покупців перейдуть до конкурентів та віддадуть перевагу їхній продукції. Тому треба відповідно ставитися до підбору персоналу та слідкувати за тим, щоб продукція відповідала міжнародним стандартам якості.

4) Серед технологічних факторів велику роль грає забезпеченість технікою, новітніми технологіями та рівень інновацій. Фармацевтична галузь постійно розвивається, тому для утримання конкурентоспроможності та виробництва нових високоякісних продуктів, необхідне вдосконалювати сучасне обладнання та технологію виробництва.

Дані заходи дозволять збільшити якість виготовленої продукції, розширити ринок продажів, виготовляти нові товари та збільшити свою аудиторію. Завдяки розумінню зовнішніх факторів, що діють, PEST-аналіз дає цінну інформацію для розробки стратегічних рішень та розподілу ресурсів. PEST-аналіз дозволяє компаніям передбачати зміни зовнішнього середовища та завчасно адаптувати свої стратегії, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Для розробки ефективної стратегії компанії, зокрема її маркетингової складової, як і SWOT-аналіз, PEST-аналіз слід використовувати в поєднанні з іншими інструментами стратегічного планування та дослідженнями ринку.

Список використаних джерел:

1. Крижня В. О. Управління фінансовою стратегією ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» з метою забезпечення сталого розвитку: магіст. дис. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського». 2018. 122 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27948/1/Krizhnia_magistr.PDF.
2. Фармацевтична галузь під час війни: онлайн-зустріч українських HR. URL : <https://www.apteka.ua/article/635345>.
3. SWOT-аналіз із прикладами. URL : <https://esputnik.com/uk/blog/swot-analiz-iz-prikladami>.
4. Крикавський Є. В. Маркетингові дослідження: навч. посібник. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2004. 288 с.
5. PEST-аналіз: вивчення зовнішнього середовища. URL : <https://fractus.com.ua/uk/blog/pest-analiz-vivchennya-zovnishnogo-seredovishha/>.
6. Galushko O., Petkevych A. Marketing Aspects of the Creation the Information Media-Resource on the Internet: coll. monograph. Primedia eLaunch LLC, 2019. Pp. 49-60.
8. Галушко О. І., Протопопова Н. А. Вдосконалення маркетингової діяльності страхової компанії. *Східна Європа*. 2019. С. 356-360.

ПОНОМАРЕНКО Анна Валеріївна,

здобувач вищої освіти

Придніпровської державної академії

будівництва та архітектури

ГАЛУШКО Олена Ігорівна,

старший викладач кафедри девелопменту

нерухомості, обліку та маркетингу

Придніпровської державної академії

будівництва та архітектури

АНАЛІЗ 5 СИЛ ПОРТЕРА НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ КОНДИТЕРСЬКОЇ ФАБРИКИ «СВІТОЧ»

Модель «5 сил», розроблена Майклом Портером, є системою, яка використовується для аналізу конкурентних сил у галузі та оцінки привабливості та прибутковості галузі. Вона допомагає компаніям зрозуміти структуру та конкурентну динаміку своєї галузі, визначити основні чинники впливу і розробити ефективні маркетингові стратегії [1].

Модель 5 сил Портера ґрунтується на 5 основних факторах: загроза входу нових гравців, ринкова влада покупців, конкуренція між існуючими фірмами, ринкова влада постачальників, загроза з боку взаємозамінних продуктів. Переваги цього методу дослідження в тому, що за допомогою нього можна дослідити можливості та загрози зовнішнього середовища, оцінити перспективність нових видів діяльності. За допомогою даних, які компанія отримає після проведення аналізу 5 сил Портера, вона може зміцнити свої позиції в галузі або прийняти стратегічне рішення щодо входу/виходу з галузі.

Розглянемо 5 сил Портера більш докладно [1-2]:

1) Загроза входу нових гравців: ця сила визначає легкість або труднощі для нових конкурентів увійти на ринок. Такі фактори, як бар'єри входу, економія за рахунок масштабу, лояльність до торгової марки та державне регулювання, можуть впливати на загрозу нових учасників. Велика загроза нових учасників може посилити конкуренцію та знизити прибутковість.

2) Ринкова сила постачальників: ця сила визначає наявність переваг постачальників з точки зору ціноутворення, якості та доступності ресурсів. Постачальники з сильною переговорною позицією можуть впливати на умови угод, а отже зменшувати свої витрати та підвищувати прибутковість.

3) Ринкова сила покупців: ця сила визначає владу клієнтів над компаніями-постачальниками з точки зору переговорів щодо цін, попиту на продукти/послуги та витрат на перехід. Покупці з сильною переговорною позицією можуть чинити тиск на ціни та знижувати прибутковість постачальників.

4) Загроза продуктів або послуг-замінників: ця сила визначає наявність альтернативних продуктів або послуг, які можуть задовольнити ті самі потреби клієнтів. Наявність замінників може обмежити цінову силу та знизити прибутковість.

5) Інтенсивність конкуренції в галузі: ця сила визначає рівень конкуренції між існуючими гравцями в галузі. Такі фактори, як концентрація ринку, диференціація, стратегії ціноутворення та темпи зростання галузі можуть впливати на інтенсивність суперництва. Висока конкуренція може призвести до цінових воєн і зниження прибутковості.

Використання моделі 5 сил Портера дозволяє визначити ключові чинники кожної сили, тобто ключові фактори, що рухають кожною силою, наприклад ринкові тенденції, поведінка споживачів, галузеві правила або технологічний прогрес. На основі аналізу п'яти факторів можна оцінити загальну привабливість галузі, визначити потенційні можливості чи загрози. Далі данні аналізу використовуються для розробки загальної та маркетингової стратегій, що може включати: диференціацію, стратегії ціноутворення, відносини з постачальниками, програми лояльності клієнтів або партнерства. 5 сил Портера також дозволяють відстежувати динаміку галузі та відповідно коригувати маркетингові стратегії.

Проведемо аналіз 5 сил Портера на прикладі Львівської кондитерської фабрики «Світоч» [1, 3-6]:

1) Загроза входу нових гравців. Наразі на ринку присутні сильні торгові марки з високим рівнем впізнаваності і лояльності, 2-3 великих гравця тримають близько 50 % ринку. Рівень інвестицій і затрат для входу в галузь є високим. Економія на масштабах при виробництві товарів чи послуг є значною. Доступ до каналів збуту повністю відкритий. Держава втручається в діяльність галузі регулюванням стандартів для харчових продуктів, але не чинить ускладнень. Темп росту галузі є високим. Аналізуючи загрозу вторгнення нових гравців у галузь, можна зробити висновок, що загроза середня. Компанію «Світоч» займає лідируючу позицію в кондитерській промисловості України. На ринку вже існує декілька потужних компаній, але є певна ймовірність входу нових гравців, переважно транснаціональних компаній.

2) Ринкова сила покупців також є середньою. Частка покупців з великим об'ємом продажів не виявлена, об'єм продажів розподіляється між клієнтами більш-менш рівномірно. Щодо схильності до переходу на інші товари – продукція є частково унікальною, має відмінні характеристики, що важливі для клієнта, але покупці можуть перемикатися на товари інших виробників при значних змінах цін. Покупці мають дуже великий вплив на компанію «Світоч». Компанії потрібно завжди враховувати побажання та смаки споживачів, задля того, щоб ефективно задовольняти їх потреби. Незначні зміни цін не дуже сильно будуть впливати на компанію, але сильні коливання змусять покупців обирати іншу компанію-виробника аналогічної продукції.

3) Ринкова сила постачальників. На ринку є велика кількість постачальників які не обмежені в об'ємах постачання. Витрати переходу на сировину всередині галузі є низькими. Кондитерська галузь є пріоритетною для постачальників. У компанії «Світоч» немає проблеми з вибором

постачальників. Це: завод з виробництва картонної упаковки «Бліц-пак», ЗАТ «Трипільський пакувальний комбінат», Старокостянтинівський молочний завод «Укрпродукт Груп» (молочна сировина, сухе молоко), ТОВ «Імперово фудз» (яєчний порошок), ВАТ «Укрпластик», National Starch GmbH (Німеччина), ПП Торговий дім «Молочний Доктор», ТОВ «Цукровий Союз» та інші. Компанія «Світоч» має високий імідж та репутацію, тому постачальники довіряють компанії, пропонують вигідні умови співпраці. Ринкова влада постачальників є низькою.

4) Загроза продуктів або послуг-замінників. Ринок кондитерських виробів сегментований за їх видами і кожен сегмент має свою сталу аудиторію. В сегменті шоколаду і цукерок товарів-замінників не існує. Але споживачі можуть переходити на інші види кондитерських виробів (печиво, шоколадна паста і т.п.) у разі значного зростання цін.

5) Інтенсивність конкуренції в галузі. Спостерігаємо високий рівень насиченості ринку та досить високі темпи його зростання. Товар на ринку стандартизований за ключовими властивостями, але відрізняється додатковими перевагами. У компанії є можливість до підвищення ціни в рамках покриття зростання витрат. Отже, рівень внутрішньогалузевої конкуренції можна оцінити, як середній.

Проаналізувавши підприємство «Світоч», можна зробити висновок, що загроза вторгнення нових гравців середня і це не становить загрози, але компанії потрібно бути пильною, тому що кондитерська галузь постійно розвивається, тому можуть з'явитися нові потужні гравці. Але «Світоч» займає позиції лідера на кондитерському ринку України та має високий імідж на міжнародному рівні.

Використовуючи модель 5 сил Портера, компанії можуть отримати глибше розуміння конкурентного середовища своєї галузі, приймати обґрунтовані маркетингові рішення та розробляти стратегії, які покращують їхню конкурентну позицію та прибутковість.

Список використаних джерел:

1. 5 сил Портера. URL : <https://ua.nesrakonk.ru/porter/>
2. Пуліна Т. В. Взаємозв'язок стратегії розвитку і конкурентної стратегії підприємства харчової промисловості. *Агросвіт*. 2013. № 20. С. 21-26.
3. Акціонерне товариство «Львівська кондитерская фабрика «Світоч». URL : https://zvitnist.com/00382154_akcionerne_tovarystvo_lvivska_kondyterska_fabryka.
4. Дослідження маркетингової діяльності ПАТ «Львівська кондитерская фабрика «Світоч»: Висновки. URL : <https://vuzlit.com/236668/visnovki>.
5. Galushko O., Petkevych A. Marketing Aspects of the Creation the Information Media-Resource on the Internet: coll. monograph. Primedia eLaunch LLC, 2019. Pp. 49-60.
6. Галушко О. І., Протопопова Н. А. Вдосконалення маркетингової діяльності страхової компанії. *Східна Європа*. 2019. С. 356-360.

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
ТА ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЄКТИ

*Матеріали II Всеукраїнського науково-практичного семінару
27 квітня 2023 року*

Редактори, оригінал-макет – *Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга*

Підп. до друку 16.05.2023. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний, цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 7,23. Обл.-вид. арк. 7,75.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua